

HISTORICKÝ ÚSTAV

Akademie věd České republiky, v. v. i.

Výroční zpráva
o činnosti a hospodaření
za rok 2018

Historický ústav AV ČR, v. v. i.

IČ: 67985963

Sídlo: Prosecká 809/76, 190 00 Praha 9

Dozorčí radou pracoviště projednána dne: 15. května 2019

Radou pracoviště schválena dne: 30. května 2019

Auditorem ověřena dne: 19. dubna 2019

Obsah

I. Věda a výzkum	5
Hlavní rámec činnosti HÚ AV ČR, v. v. i.	5
Informace o činnosti orgánů pracoviště	6
Hlavní pilíře výzkumné činnosti	8
Činnost výzkumných útvarů a center	10
Meziinstitucionální vědecko-organizační činnost a spolupráce v ČR	30
Grantové projekty	31
Strategie AV21	41
Konference, semináře, kolokvia, workshopy	43
100. výročí vzniku Československa a „osmičková jubilea“ v rámci aktivit HÚ	48
Rozhovor s doc. PhDr. Janem Němečkem, DrSc.	51
II. Mezinárodní spolupráce	55
Příprava XXIII. mezinárodního kongresu historických věd v Poznani roku 2020	55
Mezinárodní ediční projekt Acta Unitatis Fratrum – Akta jednoty bratrské	56
Mezinárodní projekt Visuelle Kultur der Herrscherrepräsentation in Städten des habsburgischen Reichs – von Ferdinand I. bis Josef I. (1526–1711)	56
Corpus der Quellen zur Geschichte der Juden im spätmittelalterlichen Reich	57
Mezinárodní spolupráce při přípravě a vydávání Biografického slovníku českých zemí	57
Vydávání časopisu Comenius: Journal of Euro-American Civilization	58
III. Publikace	59
Cizojazyčné publikace pracovníků HÚ a odborné práce vydané v zahraničí	59
Monografie, sborníky, atlasy, edice a časopisy vydané nakladatelstvím Historický ústav	62
Časopisy vydané Historickým ústavem	66
Monografie pracovníků HÚ vydané v jiných nakladatelstvích v České republice	67
IV. Výuka a popularizace	73
Pedagogická činnost a spolupráce s vysokými školami	73
Popularizační činnost	73
V. Hospodaření pracoviště	75
Zpráva auditora	75
Výkaz hospodaření	80
VI. Personální otázky a ocenění pracovníků HÚ	93
VII. Orgány pracoviště	97
Vedení pracoviště	97
Rada pracoviště	97
Dozorčí rada	98
VIII. Další informace	99

I. Věda a výzkum

■ Hlavní rámec činnosti Historického ústavu AV ČR, v. v. i.

Historický ústav AV ČR, v. v. i., (dále jen HÚ) navazuje na tradici Státního historického ústavu vydavatelského založeného roku 1921. V nynější podobě je součástí Akademie věd od jejího založení v roce 1952 (v letech 1970–1990 jako Ústav československých a světových dějin), od 1. ledna 2007 se statutem veřejné výzkumné instituce. HÚ je součástí sítě domácích i zahraničních vědeckých, výzkumných a vysokoškolských institucí. Základní výzkum uskutečňuje v oboru českých, československých a obecných dějin. Patří k předním světovým výzkumným pracovištím, která se zabývají systematicky minulostí českého/československého státu v celém rozsahu jeho historické existence, a soustřeďuje na svých pracovištích v Praze, Brně, Českých Budějovicích a Římě řadu vynikajících oborových specialistů. Odborná reflexe minulosti a role historické vědy při uchování národní paměti a formování národní identity a kultury v nejširším, multikulturním smyslu tvoří nepostradatelnou součást civilizované společnosti, přispívá k rozvíjení jejích pozitivních hodnotových norem a prostřednictvím analytických a kritických diskursů poskytuje odborné i širší veřejnosti potřebnou zpětnou vazbu.

Výzkumný program HÚ vychází z koncepce základního výzkumu na léta 2017–2022 ke specializované problematice českých, československých a obecných dějin od 9. do 20. století; blíže je specifikována na <http://www.hiu.cas.cz/cs/veda-a-vyzkum/obecna-charakteristika.ep/>. Prioritní tematikou základního výzkumu HÚ jsou interní výzkumné programy, které podporují a doplňují témata vybraných okruhů a programů *Strategie AV21*. Vedle základního výzkumu se ústav věnuje aplikaci získaných poznatků v praxi, správě oborové knihovny o cca 255 000 svazcích, uchovávání a doplňování datových souborů (zejména bibliografická databáze) a specializovaných sbírek.

■ Informace o činnosti orgánů pracoviště

Ředitel

Doc. M. Holý v roce 2018 plánoval, řídil, koordinoval a kontroloval činnost všech složek ústavu. Soustředil se nejen na část výzkumnou (plnění interních výzkumných programů a *Strategie AV21*, dohled nad grantovými projekty různých poskytovatelů, koncepční příprava a formulování podílu ústavu na *Strategii AV21*, kontrola výsledků výzkumu), ale také vědecko-organizační (konference různého druhu, kooperace s partnerskými institucemi), administrativní, servisní (knihovna a cenné ústavní sbírky), ediční (nakladatelství Historický ústav) a technickou (koncepční a organizační zabezpečení provozu ústavu na všech jeho pracovištích, tj. v Praze, Brně, Českých Budějovicích a Římě; péče o řádné technické vybavení, průběžnou obnovu hardwarového i softwarového vybavení, kvalitní technickou a počítačovou podporu, provoz i další rozvoj databází HÚ). K těmto úkolům patřila rovněž správa školícího a rekreačního zařízení v Jáchymově. V souladu s pravidly BOZP byla zajištěna požární a úrazová bezpečnost pracovišť pravidelnými školeními a součinností s kontrolními mechanismy.

V průběhu celého roku 2018 věnoval doc. Holý pozornost dílčímu zpřesňování interních výzkumných programů v souladu s aktuálními mezinárodními vědeckými diskurzí, společenskou poptávkou a se *Strategií AV21* s mottem „Špičkový výzkum ve veřejném zájmu“. Návrhy těchto výzkumných cílů vycházely z Koncepce rozvoje HÚ na období 2017–2022, která klade důraz na excelenci výzkumu mezi tradicí, kontinuitou a inovacemi, včetně jeho výstupů, založení některých nových přesahových modulů bádání, proaktivní grantovou politiku, rozvoj zahraniční spolupráce, výrazné uplatnění HÚ na poli organizace vědy v ČR, rozvoj kooperace s VŠ, popularizačních aktivit apod. Návrhy výzkumných cílů byly průběžně aktualizovány včetně stanovení výstupů na rok 2018. Pokračovalo také zpřesňování témat zapojujících HÚ do *Strategie AV21* v programech *Evropa a stát: mezi barbarstvím a civilizací*, *Společnost a komunikace* a *Paměť v digitálním věku*.

Institucionální výzkum doplňovaly řešené granty různých poskytovatelů (viz dále) s navazující a rozšiřující tematikou. Výzkum byl realizován přesahově mezi jednotlivými odděleními HÚ, mezi akademickými ústavu III. vědní oblasti a rovněž mezi HÚ a dalšími institucemi, zejména vysokými školami. Vybraná témata reflektovala rovněž potřebu aplikovaného výzkumu v humanitních vědách. Výrazná pozornost byla věnována digitalizačním záměrům pracoviště, stejně jako elektronickým databázím, mapovým i dalším portálům, viz <http://www.hiu.cas.cz/cs/databaze.ep/>.

Ředitel se dále účastnil jednání se zástupci domácích i zahraničních institucí, s nimiž HÚ udržoval nebo navazoval vědecké a pracovní styky, dbal na plnění a obnovování mezinárodních vědeckých smluv, popřípadě byly určité úkoly delegovány na příslušné pracovníky. Rovněž se výrazně podílel na prezentačních aktivitách výzkumné činnosti HÚ. Pravidelně vedl porady se širším vedením ústavu (ústavní rada 1x měsíčně), na nichž byla konzultována a přijímána nejrůznější opatření související s řízením ústavu a jeho vědeckou činností a úrovní. Ústavní rada je poradní orgán ředitele, složený z užšího vedení ústavu, z vedoucích pracovníků brněnské pobočky a všech oddělení ústavu, výzkumných i nevýzkumných; účastní se jí rovněž předseda odborové organizace. Nezastupitelná byla též dílčí jednání s pracovníky ústavu či celými týmy.

Ředitel HÚ dále průběžně sledoval čerpání rozpočtových položek a hospodaření ústavu a činil v tomto smyslu příslušná rozhodnutí, ve spolupráci s Radou HÚ a Dozorčí radou HÚ řídil rozpočtovou politiku ústavu. V koordinaci s Atestační komisí HÚ se zabýval personální politikou zaměřenou na zvýraznění výkonnostních kritérií, zajištění kontinuity výzkumných úkolů a na obměnu pracovníků s ohledem na věkovou strukturu, oborovou skladbu a plnění svěřených povinností. Podrobně sledoval výkonnost jednotlivých pracovníků včetně plnění edičního plánu nakladatelství Historický ústav a seznamoval s výsledky vedoucí příslušných útvarů, účastnil se jednání jednotlivých výzkumných týmů. Z výsledků této činnosti, stejně jako pohovorů s jednotlivci byla v průběhu roku 2018 vyvozena rovněž některá personální opatření. Doc. Holý podporoval také zvyšování kvalifikace výzkumných pracovníků, ať již v rámci doktorského studia, či v habilitačních a profesorských řízeních, případně obhajob titulu DSc. Nevýzkumní pracovníci měli možnost absolvovat řadu školení, zejména jazykových, IT, knihovnických, ekonomických k nejnovější problematice.

Ředitel dále dbal o vyváženou koordinaci aktivit všech pracovišť HÚ v Praze, Brně, Českých Budějovicích a v Římě. Konzultoval a řešil administrativní a finanční otázky vedení Českého historického ústavu v Římě s jeho ředitelem a účastnil se zasedání Římské komise. Pokračovala koncepční, prostorová a personální opatření vedoucí k optimalizaci činností nakladatelství Historický ústav. Významná rozhodnutí ohledně chodu ústavu, plnění výzkumných úkolů, grantové, personální a majetkové politiky a další zásadní návrhy a kroky byly konzultovány s Radou pracoviště i Dozorčí radou HÚ, včetně detailních informací o hospodaření ústavu.

Součástí práce ředitele byla též účast na schůzích odborové organizace ústavu a pravidelné kontakty s jejím předsedou k problematice pracovněprávních vztahů a dalších odborových záležitostí (půjčky, školení a rekreace pracujících, kolektivní smlouva, personální otázky). Ředitel rovněž reprezentoval ústav navenek, zejména na mezinárodních konferencích a jiných významných vědeckých akcích, a také v médiích. Zároveň dbal o zvýraznění prezentace vědeckých výsledků pracoviště (průběžná aktualizace webové stránky, aktivní účast na Veletrhu vědy, Týdnu vědy a techniky apod.).

Rada pracoviště

Rada HÚ zasedala v roce 2018 ve 3 termínech, a to: 12. dubna, 12. června a 17. září.

V roce 2018 hlasovali členové Rady HÚ formou per rollam celkem v 7 termínech: 9. února, 14. února, 24. února, 15. března, 18. března, 24. srpna, 30. srpna.

Dozorčí rada

Dozorčí rada HÚ zasedala v roce 2018 ve dvou termínech, a to: 17. května a 1. listopadu.

V roce 2018 neproběhlo žádné hlasování per rollam.

■ Hlavní pilíře výzkumné činnosti

Prioritní tematikou základního výzkumu HÚ v roce 2018 byly interní výzkumné programy, na něž tematicky navazovalo mj. i začlenění ústavu do *Strategie AV21* (<http://av21.avcr.cz/>). Interní výzkumné programy HÚ reflektují současné teoreticko-metodologické postupy a mezinárodní historiografické diskurzy s důrazem na roli historické vědy při uchování národní paměti a formování národní identity a kultury v nejširším smyslu. Jsou realizovány v souladu s platnou metodikou hodnocení výsledků vědecké práce.

Výzkumné programy tvoří zejména:

A. Český dějinný prostor v evropském kontextu, dlouhodobý, kontinuální výzkum. Do této kategorie patří díla sériové povahy, na nichž se podílí většina pracovníků HÚ. Jsou to zejména *Akademická encyklopedie českých dějin* (dokončení 5. svazku a příprava elektronické verze prvních čtyř svazků) a *Biografický slovník českých zemí* (dokončení a vydání 21. svazku). Dále se pak jedná o edice středověkých, raně novověkých a novodobých pramenů (příprava do tisku *Regesta Bohemiae et Moraviae: Diplomatica nec non epistolaria VIII* / rejstřík k celému dílu; rozpracování dalších svazků edic: *Epistulae et acta Antonii Caetani 1607–1611*; *Dokumenty československé zahraniční politiky*; *Edice politických programů*) a *Historický atlas měst ČR* (v přípravě je atlas města Poličky). Vydány byly další svazky pramenů k dějinám náboženského myšlení (*Petr Chelčický. Spisy z Kapitulního sborníku*, Jaroslav Boubín /ed./) a pramenů k dějinám Jednoty bratrské (*Acta Unitatis Fratrum. Dokumente zur Geschichte der Böhmischen Brüder im 15. und 16. Jahrhundert, Bd. 1, Regesten der in den Handschriftenbänden Acta Unitatis Fratrum I-IV überlieferten Texte*, Joachim Bahlcke, Jindřich Halama, Martin Holý, Jiří Just, Martin Rothkegel, Ludger Udolph /Hgg./). Vedle těchto tištěných výstupů pokračovaly práce v rámci bibliografických studií a dalších odborných pramenných databází: zejména projekt Bibliografie dějin českých zemí – biblio.hiu.cas.cz – a biografické databáze osobností českých zemí – biography.hiu.cas.cz. V současné době jsou pak obě databáze (bibliografická a biografická) propojovány.

B. Vybrané problémy českých a středoevropských dějinných procesů, dílčí, analyticky či synteticky zaměřený výzkum. Jedná se zejména o následující témata: krajina jako prostor středoevropských dějinných procesů; církevní a náboženské dějiny ve světle soudobých výkladových diskursů; vliv dvorských elit na hodnoty a kulturu středověké i raně novověké civilizace; komunikace a vzdělávání v předmoderní době; proměny raně novověké společnosti: etatizace, sekularizace, byrokratizace, racionalizace; sociokulturní aspekty vývoje české společnosti v kontextu modernizačních procesů 19. a 20. století v evropské komparaci; postavení československého státu v Evropě v podmínkách vzniku, zhroucení a restaurace nového mezinárodního systému (1918–1945); Československo na pozadí politických, společenských a kulturních proměn po roce 1945 s vazbami na období 1918–1945; dějiny jihoevropských a východoevropských zemí a jejich vztahy k habsburské monarchii a k Československu a trendy současné historiografie, teorie a metodologie, moderní a soudobé dějiny Československa a České republiky.

C. Prameny hmotné a duchovní kultury, jejich zpřístupňování, ochrana a výzkum. V rámci ochrany a zpřístupňování cenných pramenných sbírek HÚ byly digitalizovány další části Pozůstalosti Augusta Sedláčka a mapové sbírky. Výsledky digitalizace jsou postupně zpřístupňovány široké odborné veřejnosti na stránkách <http://www.augustsedlacek.cz/> a <http://vwww.hiu.cas.cz/cs/mapova-sbirka/dejiny-a-soucasnost.ep/>. Dále postupovala také retrokonverze katalogu oborové knihovny HÚ.

■ Činnost výzkumných útvarů a center

VÝZKUMNÁ ODDĚLENÍ

H

**I. oddělení
dějin středověku**

**Český historický
ústav v Římě**

**II. oddělení
dějin raného novověku**

**Centrum právně-
historických studií**

**III. oddělení
dějin 19. století**

**Výzkumné centrum
historické geografie**

**IV. oddělení
dějin 20. století**

**Centrum raně
novověkých dějin**

**V. oddělení
biografických studií**

**Výzkumné centrum Dvory
a rezidence ve středověku**

**VI. oddělení
historické bibliografie**

**Výzkumné centrum
dějin východní Evropy**

**Centrum pro dějiny
vzdělanosti**

**Výzkumné centrum pro církevní
a náboženské dějiny**

Oddělení dějin středověku (I.)

Těžištěm badatelské činnosti oddělení byl i v roce 2018 výzkum dějin českého státu od jeho historických počátků (9.–10. stol.) do přelomu 15. a 16. století (počátku reformace) v evropských souvislostech společenského i kulturního vývoje. Pracovníci oddělení pokračovali ve svých projektech zaměřujících se zejména na komparativní studium vzniku a formování státních útvarů střední Evropy, dějiny osídlení, studium vývoje české společnosti, proměn jejích elit a panovnického dvora, na vybrané aspekty městských, církevních, náboženských a židovských dějin vrcholného a pozdního středověku. Podíleli se také na přípravě několika konferencí (např. 14. historickogeografické konference na téma *Hranice jako symbol ambicí i společných zájmů*) a účastnili se dvou světových kongresů (*17th International Conference of Historical Geographers*; *11th Congress of the European Association for Jewish Studies 2018*). Kontinuálně pokračovaly také práce na vydávání regest diplomatických dokumentů z doby vlády českých králů Karla IV. a Václava IV. v edičních řadách *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae* a *Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV.* V rámci edičního projektu *Sbírky pramenů k náboženským dějinám* byl publikován další svazek

Mimořádná příloha k novému historickému seriálu o Jiřím z Poděbrad

Král dvojího lidu

PÁTEK 11. KVĚTNA 2018

LIDOVÉ NOVINY

Mír a spojenectví pro celou Evropu

Politické vize Jiřího z Poděbrad, korunovaného před 560 lety českým králem, předznamenaly OSN i Evropskou unii

„U Jiříka se setkáváme s úžasnou cílevědomostí, opřenou o výjimečnou schopnost správného odhadu a vyhodnocování existující situace,“ říká o králi Jiřím z Poděbrad historik Jaroslav Boubín, jeden z hlavních autorů dnes začínajícího seriálu *Lidových novin* věnovaného této mimořádné postavě českých dějin.

PETR ZÍDEK

LN Myšlenka volby panovníka bez ohledu na dědičké nároky se objevuje již v revoluci Praze roku 1420. Proč se prosadila až o skoro čtyři desetiletí později? Příčin této skutečnosti je nepočítaně, ale tou hlavní a možná také nejzávažnější bude zcela prostý fakt, že v roce 1420 chyběl průchodný kandidát. Je naprosto zjevné, že prolomit staletý ustálený zvyk volby panovníka z dynastických vrstev nemohl jen tak kdokoli. Taková převratná změna byla realizovatelná pouze v případě, že i příslušný uchazeč o trůn je natolik výjimečný, že se na něm shodne většina volitelů, kteří se zároveň dokážou oprostit od lpění na principu dynastické legitimity. V případě roku 1420 se nejčastěji hovořilo o Mikuláši z Husi. To byl nepřítisli záměrný slechtic, jeden z tábořských hejtmánů bez výraznějších kontaktů, tedy především příbuzenských, k přední slechtě. S jak velkou podporou by asi mohl takový člověk při případném volebním aktu počítat?

LN Proč se prvním českým zvoleným králem stal právě Jiří z Poděbrad a Kunštát?

Matyášovu výpomoc Jiřikovi, aby jeho korunovace nemohla být zpochybňována.

LN O Jiřím se ví, že byl fyzicky postižen následkem úrazu v dětství. Můžeme jej charakterizovat i z osobnostní nebo psychologické stránky?

Takovéto věci bývají vždy velmi osídlné. O Jiřím se nám dochovala celá řada charakteristik z pera jeho současníků, ty se však zcela pochopitelně liší podle toho, zda je formulovali jeho stoupenci a příznivci anebo naopak nepřátelé. Každopádně se však u Jiříka setkáváme s úžasnou cílevědomostí, opřenou o výjimečnou schopnost správného odhadu a vyhodnocování existující situace. Dokázal jít úporně za svým cílem, ale jakmile vytušil, že nějaké úsilí je beznadějně, rychle své záměry opustil. Ve spojení s jeho určitou a občas důrazně na odívávanou tvrdostí se jednalo o takový komplex schopnosti a vlastností, který mu logicky otevíral cestu k výraznému vzestupu. Do konce nelze vyloučit, že se u něj setkáváme i s určitými prvky megalomanie, které ostatně nebyly vůbec cizí prostředí husitských Čech, v němž vyrůstal.

Jiří svůj utrakvistismus stěží chápal jen jako jeden z nástrojů svého politického vzestupu. Přehlížíme-li jeho politickou kariéru zejména do první poloviny šedesátých let, kdy v podstatě kulminovala, těžko se ubránit dojmu, že se tento neustálý a takřka nezadržitelný strmý vzestup musel Jiřimu jevit i jako doklad zcela zvláštní boží přízně. Možná měla tato představa sehrát určitou roli i v přípravě slavného mírového projektu, který byl formulován právě v samém zenitu Jiřikovy politické dráhy.

LN Říkáte mírový projekt, ale fakticky to byla spíše spolenc-

se extrémního ohrožení naléhavě potřebovaný mír, nejlépe trvalý a spolehlivě zajištěný velkou společenkou smlouvou.

Případná válka s Turky pro něj, myslím, nebyla hlavním cílem, ale spíše do jisté míry záminkou, jak onoho vytučeného mírového soužití utrakvistických obyvatel Čech a Moravy s ostatním západokřesťanským společenstvím dosáhnout. Ostatně při četbě Jiřikova projektu snadno zjistíme, že Jiří netrvá na válce s Turky za každou cenu. Co však žádá každopádně, to je ona mírová koexistence uvnitř křesťanstva – a zcela jasně chápeme důvody, které ho k tomu vedly.

LN V české historické paměti je Jiří z Poděbrad zapáns jako téměř bezvýhradně kladná postava: dokázal přimět katolíky a kalíšníky k normálnímu soužití, zvolil jej, nebyl cizinec, měl mírový plán pro celou křesťanskou Evropu. Co z tohoto odkazu je podle vás nejvýznamnější? Z dlouhodobého hlediska a z našeho, tedy českého úhlu pohledu asi budeme chápat jako největší Jiřikovu zásluhu jeho důrazně úsilí o obnovu, respektive udržení významné pozice a prestiže českého státu, v němž byli respektováni příslušníci obou křesťanských konfesionálních a utrakvistické, a to bez ohledu na stanovisko papežské kurie. To byl jistě výkon, který nebyl v 15. století zcela samozřejmý a který si také vyžádal Jiřikovo naprosto enormní pracovní nasazení.

LN A kde spatřujete naopak jeho největší selhání?

Nevím, zda se dá mluvit přímo o selhání. Jiří dokázal za značně napjaté situace získat jak konkrétně pro sebe, tak pro český stát maximum možného. Jistě bychom při pitvěném hledání řadu chyb a omylů našli, ale v porovnání s Ji-

1. Nový věk, nové války

Evropa poloviny 15. století vítala novou epochu ve viru lokálních válek a v ohrožení osmanskou říší

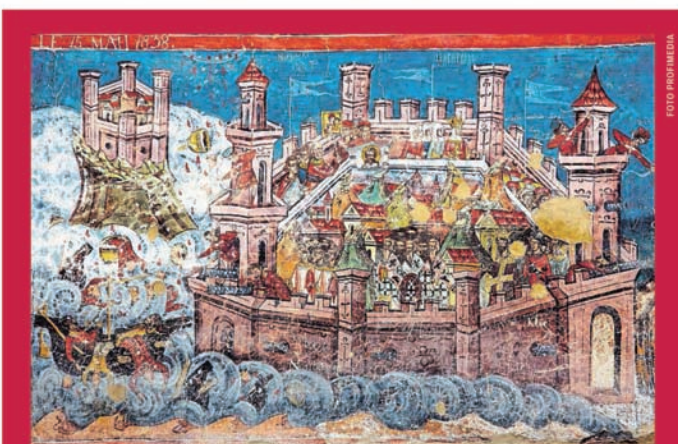
Mnoho dějepisných přírůček klade mezník mezi středověkem a novověkem na počátek 16. století. Tehdy se podle obecného povědomí změnila společnost, správa, právo i kultura.

V historii českých zemí je za takový zlom považován rok 1526, kdy na český trůn nastoupil Ferdinand I. Habsburský. Ve středoevropských dějinách končí středověk rokem 1519, kdy se římským panovníkem stal Karel V. (Habsburský). Ten byl posledním císařem korunovaným podle historické tradice papežem a pod svou vládou spojil nejen původní středověkou Svatou říši římskou, ale také španělské dědictví. Za zlomové datum by ale také mohlo být považováno vystoupení Martina Luthera roku 1517 a počátek německé reformace.

Ve skutečnosti žádná pevná hranice mezi starou a novou dobou neexistuje. Proměna života společnosti přicházela postupně a v podstatě už o pár desítek let dříve, snad právě kolem poloviny 15. století. Ke změně přispěl nejen dramatický vývoj politických a společenských událostí, ale také nové vynálezy a objevy.

Knižtisk: vynález století

Těsně před polovinou 15. století byl vynalezen knihtisk, který se rychle dál zdokonaloval. Tato technologie umožnila rychlejší a levnější šíření informací a literatury.

Pád Konstantinopole patřil k symbolickým milníkům osmanské expanze do Evropy. Dobytí centra východního křesťanstva dramaticky zpodobňují fresky rumunského pravoslavného kláštera Moloditva pocházející z roku 1537.

JÍŘÍ Z PODĚBRAD

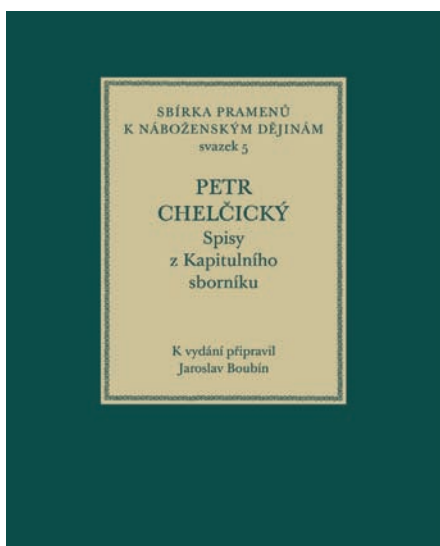
Předplatné seriálu si můžete objednat na telefonu **225 556 838** nebo na internetové stránce www.lidovynoviny.cz/jiri. V ceně předplatného je také přístup do digitálního archivu Lidových novin, seriál tak můžete číst i na počítači či tabletu.

OSOBNOSTI DOBY

Jiřího pradědeček, číšník Karla IV.

Datum narození Bočka z Kunštátu, zakladatele rodové větve pánů z Poděbrad, neznáme, první písemná zmínka o něm spadá až do roku 1350. Dětsví patrně trávil v Brně a ve Znojmě, kde jeho otec Gerhard z Kunštátu zastával úřad komorníka.

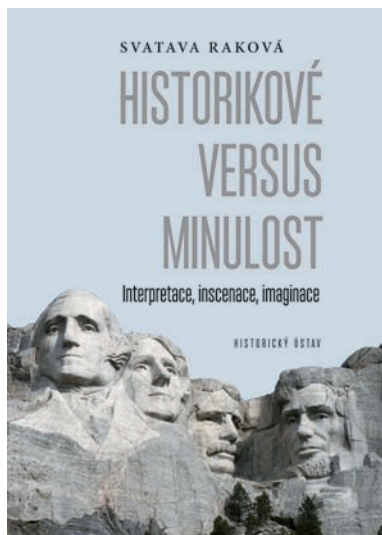
Na počátku 50. let se ale již Boček pohyboval na dvoře Karla IV. Zjevně si získal panovníkovu přízeň, protože už roku 1353 zastával dvorský úřad číšníka. Okolo poloviny století se pa-

z díla Petra Chelčického (*Petr Chelčický. Spisy z Kapituliního sborníku*, Jaroslav Boubín /ed./). Samostatnou pracovní skupinu v rámci oddělení dějin středověku stabilně tvoří historická geografie, zaměřená mimo jiné na rekonstrukci historických krajín a formování jejich obrazu jakožto sociálního konstruktů. V oddělení dějin středověku byl v roce 2018 řešen jeden standardní projekt GA ČR, jeden projekt NAKI II v roli příjemce – koordinátora a jeden projekt NAKI II v roli příjemce (v konsorciu institucí). Ve stejném roce také úspěšně završil svou činnost projekt excelence (GA ČR) „Výzkumné centrum historické geografie“. Z jeho práce vzešla také v r. 2018 publikovaná monografie *Obraz šlechtického panství v Čechách 1500–1750* Roberta Šimůnka. V rámci popularizační činnosti připravili pracovníci oddělení 30dílný seriál *Jiří z Poděbrad – král dvojího lidu* pro deník Lidové noviny.

Oddělení dějin raného novověku (II.)

Činnost oddělení se v roce 2018 vedle plnění celoustavních lexikografických úkolů a vydávání časopisu *Folia Historica Bohemica* soustředila především na řešení několika badatelských okruhů. První z nich tvoří politická kultura a panovnická moc ve střední Evropě v raném novověku. Téma garantované Jiřím Hrbkem je rozvíjeno nejen ve spolupráci s řadou domácích výzkumných i vysokoškolských institucí, ale také v kooperaci s Institutem für kunst- und musikhistorische Forschungen Ra-

kouské akademie věd (společný grantový projekt k panovnické kultuře a vizuální reprezentaci habsburských panovníků). Druhou z uvedených oblastí představují církevní a náboženské dějiny 16. až 18. století. V jejich rámci došlo v roce 2018 nejen k založení nového *Centra pro církevní a náboženské dějiny* (vedoucí: Jiří Mikulec), ale také k realizaci konference *Konfessionelle Geschichtsschreibung im Umfeld der Böhmisches Brüder (1500–1800)* ve spolupráci s Univerzitou ve Stuttgartu a Teologickou vysokou školou v Elstalu či symposia *Františkáni v zemích Koruny české a Sasku mezi reformou, reformací a protireformací (15.–17. století)* s Institutem für sächsische Geschichte und Volkskunde. Zároveň byl vydán první svazek klíčového korpusu pramenů k dějinám Jednoty bratrské (*Acta unitatis fratrum I*, Harrasowitz Verlag 2018). K dějinám církví na území českých zemí se vztahovalo také řešení několika grantových projektů (GA ČR, NAKI), stejně jako i další

Mezinárodní konference *Konfessionelle Geschichtsschreibung im Umfeld der Böhmisches Brüder (1500–1800)*. Pohled do sálu (v popředí vlevo spoluorganizátoři, prof. Joachim Bahlcke a prof. Martin Rothkegel).

rozvoj *Bio-bibliografické databáze řeholníků v českých zemích v raném novověku*. V oddělení pokračoval rovněž výzkum předmoderních dějin vzdělanosti. Do tohoto kontextu spadají nejen aktivity spojené s řešením meziinstitucionálního programu *Komunikace v raném novověku* realizovaného v rámci *Strategie AV21* či několika grantů GA ČR, ale také založení interdisciplinárního *Centra pro dějiny vzdělanosti* vedeného Martinem Holým. Členové oddělení, v jehož rámci vyšla i teoreticko-metodologická práce Svatavy Rakové *Historikové versus minulost: interpretace, inscenace, imaginace*, se rovněž podíleli na výuce na několika vysokých školách (JČU, MU, UK, UJEP, UPCE) i na řadě popularizačních aktivit HÚ.

Františkáni v zemích Koruny české a Sasku mezi reformou, reformací a protireformací (15.–17. století)

Die Franziskaner in den Ländern der Böhmisches Krone und Sachsen zwischen der Reform, Reformation und Gegenreformation (15.–17. Jahrhundert)

19.–22. 9. 2018

*Městské muzeum v Kadani – Stadtmuseum in Kaaden,
Švermova 474, CZ-43201 Kadaň*

*Kulturní dům Střelnice – Kulturhaus Střelnice,
Čechova 147, CZ-43201 Kadaň*

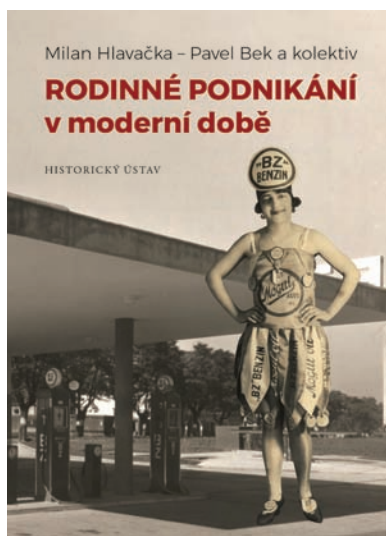
Pořadatelé – Veranstalter:

Kulturní zařízení Kadaň
Institut für Sächsische Geschichte und Volkskunde e. V.
Historický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.

Oddělení dějin 19. století (III.)

Oddělení pokračovalo v dlouhodobém výzkumu zejména následujících témat: kolektivní identity v českých zemích; politická, sociální a ekonomická modernizace české a německé společnosti v českých zemích; vývoj sociální otázky ve středoevropském prostoru; místa paměti české a středoevropské společnosti; slovanský kontext českých dějin. Milan Řepa publikoval společně s Jiřím Malířem z Masarykovy univerzity knihu *Morava na cestě k občanské společnosti*, vzniklou v rámci společného

grantového projektu GA ČR. Jedná se o první syntetické zpracování politických, sociálních a kulturních dějin Moravy v letech 1740–1918. Aleš Vyskočil ve spolupráci se Zbyňkem Svitákem z Masarykovy univerzity je autorem knihy *Křenová. Příběh brněnské ulice*, která se stala jedním z výstupů grantového projektu excelence GA ČR. Práce předkládá historicko-geografickou analýzu vývoje předměstského celku a jeho vazby na centrum v době (proto)industrializace. Roman Baron a M. Michalska připravili ve spolupráci s Klubem Poláků v Praze edici *Šladami Polaków w Pradze: XIX-XXI wiek. Szkice i portrety historyczno-literackie*, ve které mapují polskou stopu v našem hlavním městě. Milan Hlavačka s Pavlem Bekem vydali *Rodinné podnikání v moderní době* jako soubor podnikatelských biogramů metodologicky ukotvených v konceptu tzv. family business history. Společně s Collegiem Carolinem byla vydána kolektivní monografie *České země a Bavorsko: konfrontace a paralely* (editoval Robert Luft, Milan Hlavačka, Magdaléna Pokorná a Ulrike Lunow).

Ke konferencím uspořádaným v roce 2018 oddělením patřily *Peasants into Citizens. The political and national activation and social modernization of rural areas in Central Europe (1861–1914)*, *Staatsgründung 1918 im Mitteleuropa* a *Paměť míst nebo místa paměti? Historické vědomí v dlouhém 19. století*.

Oddělení dějin 20. století (IV.)

Oddělení dějin 20. století stálo v r. 2018 před zásadním úkolem připomenout a zhodnotit výročí spojená s dějinami československého státu: nejprve 70. výročí komunistického převratu v únoru 1948, kdy připravilo spolu s Ústavem pro studium totalitních režimů 19. 2. odborný seminář *Únor 1948. Cesta k převratu a jeho důsledky*. Dne 21. 9. oddělení uskutečnilo mezinárodní sympozium *Mnichovská dohoda 1938 v kontextu evropských dějin XX. století* v Senátu Parlamentu ČR. K semináři byla připravena doprovodná výstava v Mytologické chodbě Senátu (otevřena 13. 9. 2018 – 13. 1. 2019). Stěžejní akcí k 100. letům československého státu, uspořádanou 25.–27. 9. v prostorách Senátu PČR v Praze, byla mezinárodní konference *Czechoslovakia in Transformations of 20th Century Europe* za účasti více jak 140 domácích a zahraničních historiků. S ní souvisela i příprava stejnojmenné venkovní výstavy v prostorách Valdštejnské zahrady od 1. 7. do 31. 10. přibližující českoanglicky na 28 panelech dějiny československého státu. Oddělení se podílelo i na dalších výstavách (18–18. *Století státního svátku* – Praha, AV ČR /J. Šebek/, *Pravda vítězí. Československo 1918–1992* – Národní archiv /J. Němeček, Z. Zudová-Lešková/, *Together and every man for himself in the turmoil of the first half of the 20th century. To the Czechoslovak-Jewish relations on the threshold of the Czechoslovak Centenary and the 70th anniversary of the State of Israel* – Jeruzalém /Z. Zudová-Lešková/). Jeho pracovníci se také zúčastnili řady mezinárodních konferencí doma i v zahraničí (Viedeň, Budapešť, Lipsko, Paříž, Berlín, Sankt Peterburg, Prešov, Mohuč, Wrocław, Moskva). Pod vedením J. Dejmka vyšla v nakladatelství Libri kolektivní syntéza *Československo. Dějiny státu* (v přípravě je anglická a německá verze), první pokus badatelů z Historických ústavů České a Slovenské akademie věd i vysokých škol o syntézu základních etap vývoje československého státu. V rámci grantů se

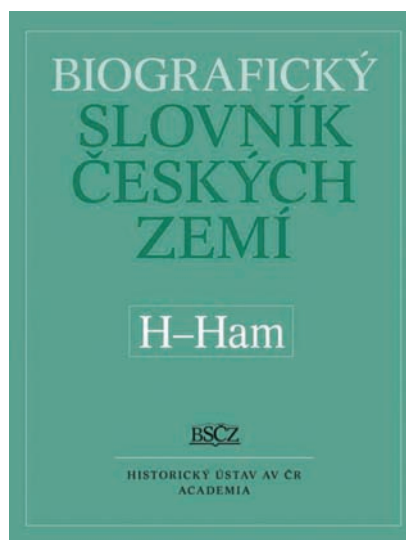
Součástí oslav československých výročí bylo i vystoupení Jana Němečka *Československo – náš společný domov* na Žofíně 24. září 2018 v rámci slavnostních přednášek Akademie věd ČR.

oddělení účastní řešení projektu NAKI II Český historický atlas (J. Němeček, Z. Zudová-Lešková) a také některých projektů GA ČR (viz oddíl I.6). Také se podílelo na akcích mezinárodních komisí historiků: zasedání Česko-ruské komise historiků a archivářů, které se uskutečnilo včetně konference a kulatého stolu 12.–13. 11. v Moskvě (Jan Němeček, Emil Voráček), dále na přípravě zasedání Česko-slovenské komise historiků 23.–24. 10. v Praze včetně konference *Osmičkové roky v retrospektivě dějin – 1848, 1918, 1938, 1948, 1968* (J. Němeček). Z hlediska mezinárodní spolupráce oddělení vede dva mobility projekty s Institutem Historii PAN ve Varšavě (J. Němeček, J. Friedl). Nedílnou součástí činnosti byla též popularizace historie, na podzim proběhl cyklus přednášek v Městské knihovně v Praze v rámci grantu Magistrátu hlavního města Prahy, pracovníci se také angažovali ve 4 novinových seriálech k výročím (*MF Dnes*) a v televizních a rozhlasových vystoupeních.

Oddělení biografických studií (V.)

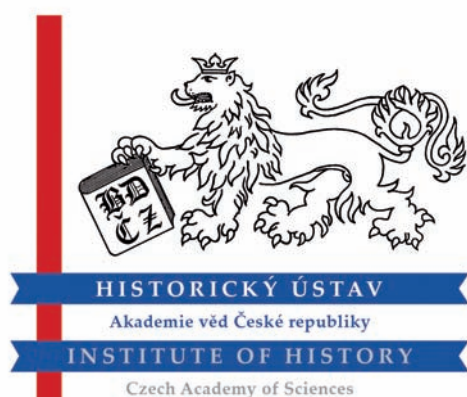
Oddělení biografických studií pokračovalo v přípravách a vydávání dalších dílů mnohasvazkového národního univerzálního *Biografického slovníku českých zemí* (dále BSCZ). Tento dlouhodobý projekt má charakter základního výzkumu, neboť encyklopedická hesla zpracovávaná členy oddělení a početnými externími spolupracovníky jsou podložena základním pramenným výzkumem a opo- nována širokým kruhem členů redakční rady. V roce 2018 byl vydán již 21. svazek tohoto generač- ního díla (H-Ham), který přinesl na 300 nových biogramů. Slovník jím zároveň zahájil vydávání svého pátého dílu. Současně redakce započala práci na svazku 22 (Han-Hau), který bude dokončen v roce 2019. Díky udělené finanční podpoře ze *Strategie AV21* dochází postupně k paralelnímu zve- řejňování hesel v elektronické podobě, a to na portálu: <http://biography.hiu.cas.cz>. Proti tištěné ver- zi se elektronická podoba lexikonu objevuje s dvouletým časovým odstupem od již vydaných svaz- ků. Textově totožná verze je však navíc obohacena především o nejnovější bibliografická data, a to formou přímých odkazů na *Bibliografii dějin českých zemí*, kterou připravuje Oddělení historické bibliografie HÚ. Hesla jsou výběrově doprovázena také portréty, příp. dalšími ilustracemi. Tato elektronická forma koresponduje s obdobnými portály, na nichž pracují nejbližší zahraniční partnerská pracoviště. Řadí se k nim na prvním místě *Österreichisches biographisches Lexikon*, který vydává In- stitut für Neuzeit- und Zeitgeschichtsforschung Rakouské aka- demie věd ve Vídni. V listopadu 2018 zorganizovalo oddělení mezinárodní konferenci k problematice biografických lexiko- nů. Pracovníci oddělení současně průběžně plnili další úkoly, především se věnovali širě koncipovaným biografickým pra- cím, ať už formou konferenčních příspěvků, studií pro odborná periodika či monografií.

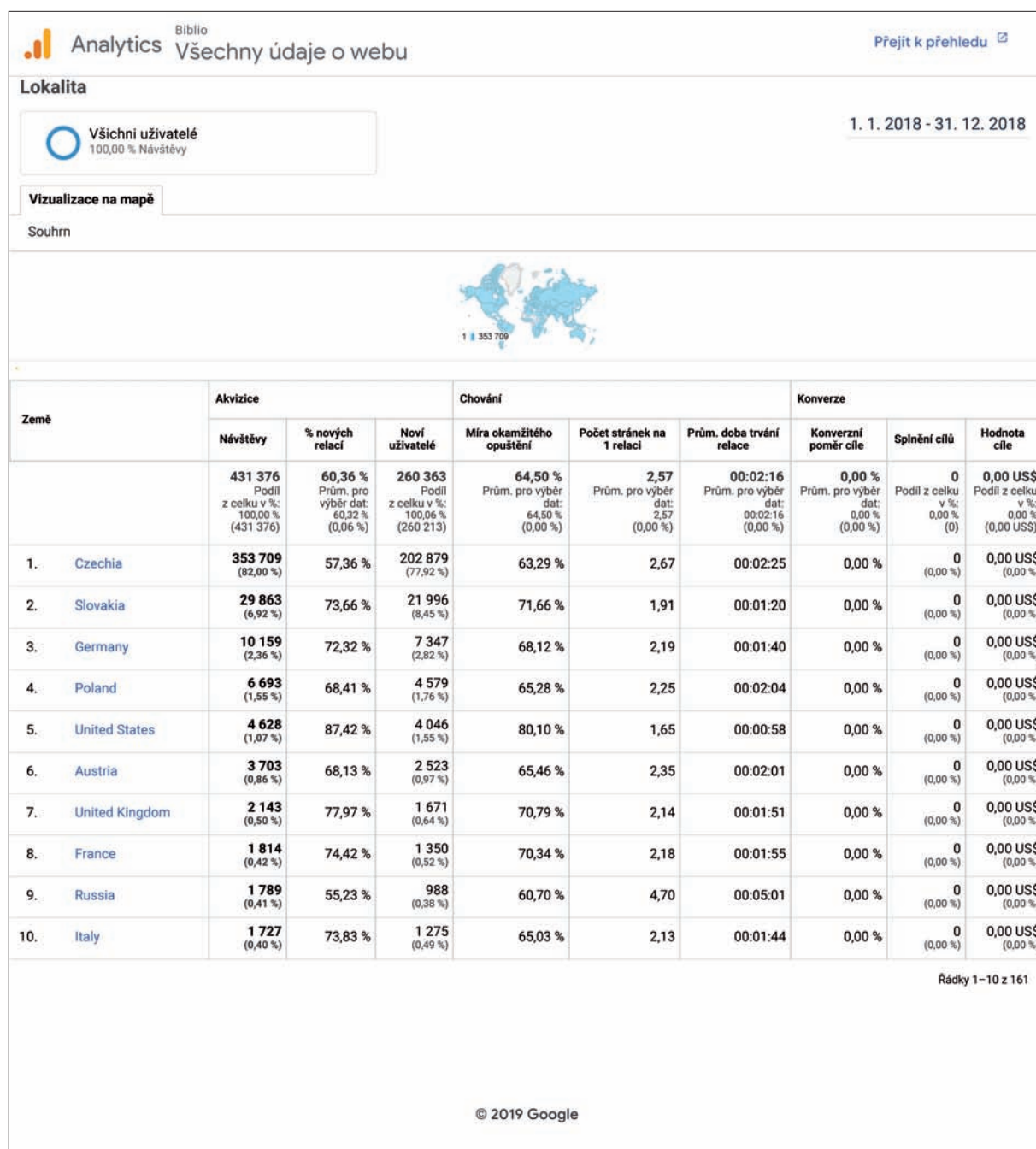
The screenshot shows the website interface for the Biographical Dictionary of the Czech Lands. At the top, there is a search bar with the text 'Hledat' and a 'Jít na' button. Below the search bar, there are navigation menus for 'Navigace', 'Vyhledávání', 'Kategorie', 'Významnost', 'Profese', and 'Nástroje'. The main content area features the title 'HLAVNÍ STRANA' and a link to the 'GENERÁLNÍ HESLÁŘ BIOGRAFICKÉHO SLOVNÍKU ČESKÝCH ZEMÍ' at <http://biography.hiu.cas.cz/>. A sidebar on the left contains a table of contents with the following items: 'Obsah [skrýt]', '1 Geneze', '2 Obsah', '3 Funkce a ovládání', '4 Možnosti využití', '5 Kontakt', and '6 Začínáme'. The main text area begins with the heading 'Geneze' and contains a paragraph describing the history of the dictionary, starting from 1990 and mentioning its role as a reference work for the national general lexicon.

Oddělení historické bibliografie (VI.)

Oddělení historické bibliografie pokračovalo v práci na projektu vytváření, zpracování a vyhodnocování komplexní bibliografické databáze bohemikální literatury z oboru historie a příbuzných věd a analytických a rešeršních služeb. Projekt databáze *Bibliografie dějin českých zemí (BDČZ)* si klade za cíl zachytit veškeré odborné práce (knihy, studie a články, recenze a zprávy o literatuře) vydané k českým dějinám doma i v zahraničí. Součástí činnosti je soustavný monitoring zahraničních bibliografických databází a dalších informačních zdrojů. Databáze je přístupná online (<http://biblio.hiu.cas.cz>) a v roce 2018 byla podpořena z institucionálních zdrojů. Obsahuje celkem 439 037 bibliografických záznamů (stav k 6. 12. 2018). Další vývoj databáze se zaměřil na vývoj modulu pro vytváření tištěných bibliografií (tzv. Kolekce) a modulu pro zpřístupnění *Akademické encyklopedie českých dějin*. V roce 2018 zaznamenala databáze 431 376 návštěv od 268 836 uživatelů. Převažují návštěvníci z České republiky a ze Slovenska (80 %), roste však i návštěvnost ze zahraničí, především od uživatelů z Německa, Rakouska, Polska, Ruska a USA. (Zdroj: Google Analytics). S podporou *Strategie AV21* pokračovaly práce na projektu *Souborný katalog české a slovenské historiografie jako cesta k plným textům*. Souborný katalog obsahuje kromě databáze BDČZ 81 440 záznamů *Bibliografie dějin Slovenska* Historického ústavu SAV a 18 918 záznamů *Bibliografie českého archivnictví* Národního archivu a umožňuje společné vyhledávání včetně vyhledávání plných textů. Katalog je dostupný na <https://hucentral.kpsys.cz>. Věra Hanelová a Kristina Rexová připravily s podporou *Strategie AV21* vydání informační brožury o dějinách a současnosti historické bibliografie v českém a anglickém

jazyce. Text *Bibliografie dějin českých zemí/Bibliography of the History of the Czech Lands* vydalo nakladatelství Academia v edici Věda kolem nás. Bibliografické oddělení HÚ též dlouhodobě spolupracuje na kooperačním projektu s Národní knihovnou ČR. Podílí se na tvorbě a výměně jmenných autorit přes Z39.50 server. Výsledky Oddělení historické bibliografie byly prezentovány v říjnu 2018 na *Mezinárodním kolokviu českých, moravských a slovenských bibliografií* v Nitře a v listopadu na tradičním setkání uživatelů knihovnických systémů firmy KP-SYS, které uspořádalo Oddělení historické bibliografie. Pracovnice oddělení vydaly tiskem během roku 2018 řadu personálních i tematických bibliografií a k padesátiletému jubileu časopisu *Historická geografie* též kompletní rejstříky tohoto periodika.

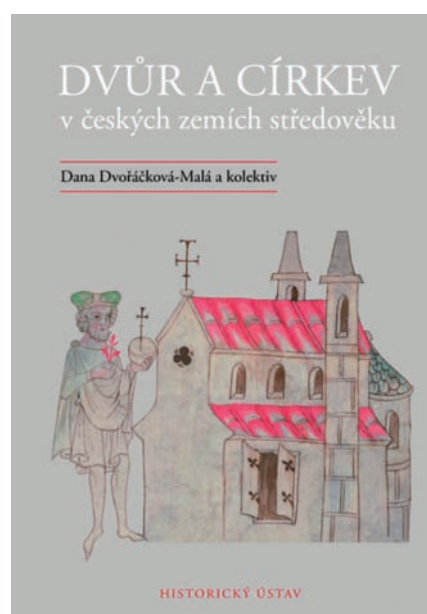

Analýza přístupů do databáze *Bibliografie dějin českých zemí* v roce 2018.

VÝZKUMNÁ CENTRA

Výzkumné centrum *Dvory a rezidence ve středověku*

Činnost výzkumného centra v roce 2018 pokračovala v souladu s harmonogramem stanoveným pro léta 2013–2020 (<http://www.hiu.cas.cz/cs/organizacni-struktura/vyzkumne-centrum-dvory-a-rezidence-ve-stredoveku/program-vyzkumu-2013-2020.ep/>). Na základě toho se konalo dne 31. ledna v pořadí již třetí zasedání Vědecké komise a spolupracovníků Výzkumného centra DaR, kde byl představen a vyhodnocen dosavadní výzkumný záměr, včetně rozšíření mezinárodní spolupráce. Plán zahraniční spolupráce se týkal přípravy konferencí s Historickým seminářem univerzity v německém Kielu, kde v současné době sídlí centrum tzv. Residenzforschung a s Historickým ústavem univerzity v Lucemburku. Součástí lednového zasedání DaR byla rovněž přednáška pro odbornou i širší veřejnost, kterou proslovila vedoucí Katedry germanistiky Univerzity Palackého v Olomouci Kristýna Solomon na téma: *Román o Tristanovi. K recepci románu Gottfrieda von Straßburg v českých zemích*. První mezinárodní tým tvořený zástupci Residenzforschung a Výzkumného centra DaR jednal poté 14. září 2018 na univerzitě v Kielu, kde se uskutečnil vědecký workshop *Höfische Orte in städtischen Räumen. Wechselbeziehungen von Residenz und Stadt im Spätmittelalter aus tschechischer und deutscher Perspektive*. Na podzim 2018 probíhala příprava druhého mezinárodního jednání, které bylo naplánováno se zástupci z Lucemburska na 29. ledna 2019. V rámci popularizační činnosti se Výzkumné centrum DaR podílelo ve dnech 15. dubna až 28. října 2018 na výstavě *Ve službách krále. Diplomacie v době Lucemburků*, kterou připravilo ve spolupráci se Státním hradem Velhartice a Národním památkovým ústavem.

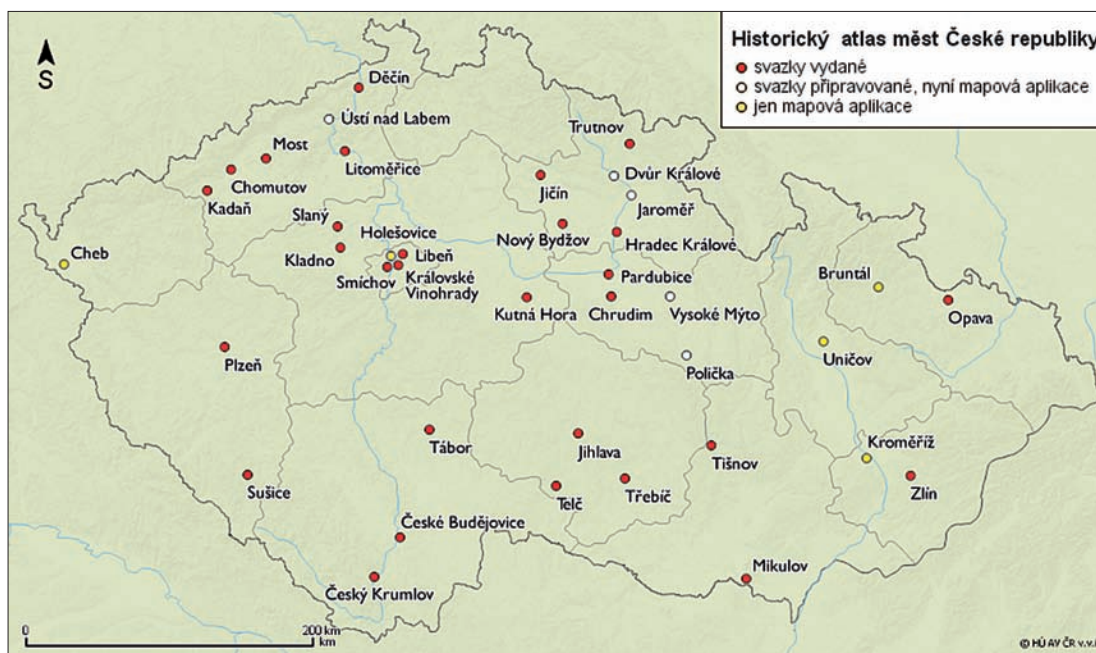
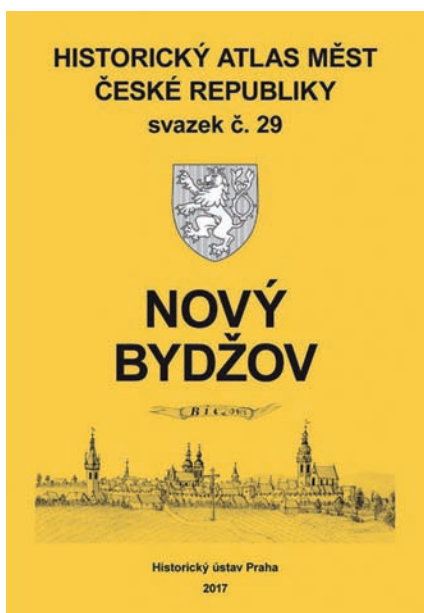
Výzkumné centrum historické geografie

**Výzkumné
centrum
historické
geografie**

V letech 2012–2018 řešili pracovníci HÚ úkoly, spjaté s problematikou historické geografie a historických krajin, také v rámci *Výzkumného centra historické geografie*, grantového projektu excelence v základním výzkumu GA ČR č. P410/12/G113. Centrum jako společné pracoviště HÚ a Přírodovědecké fakulty UK

se stalo mezioborovou institucionální platformou a umožnilo prohloubení spolupráce historických geografů, historiků a geografů. V roce 2018 se členky a členové týmu zaměřili na dokončování souhrnných monografií, především: Eva Semotanová – Pavel Chromý – Zdeněk Kučera (eds.), *Historical geography in Czechia: themes and concepts*. Series: Historische Geographie/ Historical Geography. LIT Verlag, vyjde 2019; Eva Semotanová – Pavel Chromý – Zdeněk Kučera: *Historická geografie – tradice a modernita*. Historický ústav, Praha 2018; Robert Šimůnek, *Obraz šlechtického panství v Čechách 1500–1750*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny – Historický ústav 2018; Aleš Vyskočil – Zbyněk Sviták, *Křenová, příběh brněnské ulice*. Archiv města Brna, Statutární město Brno, Brno 2018. Výsledky výzkumu byly prezentovány pod názvem *7 let výzkumného centra historické geografie* v sídle Akademie věd ČR v Praze 14. listopadu 2018; čestnými hosty byli mimo jiné předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová, děkan Přírodovědecké fakulty UK Jiří Zima a ředitel HÚ Martin Holý. Spolupráce mezi oběma týmy a institucemi bude podle možností pokračovat i po skončení grantového projektu. Centrum rovněž uspořádalo tradiční historickogeografickou konferenci *Hranice jako symbol ambicí i společných zájmů*.

Výzkumné centrum dějin východní Evropy

Výzkumné centrum dějin východní Evropy pokračovalo v roce 2018 v zajišťování spolupráce HÚ s badateli a výzkumnými institucemi, které se věnují tématům z kulturních, sociálních, hospodářských, duchovních a politických dějin východní Evropy a tématům o minulosti tohoto historického oboru. V rámci toho uspořádalo ve spolupráci s Univerzitou Pardubice mezinárodní konferenci *Ruská revoluce a Západ*, (Kutná Hora, 10. dubna 2018) a bylo spoluorganizátorem mezinárodní konference *Krim – historische, literarische und kulturelle Reflexionen*, jehož hlavním organizátorem byl Slovanský ústav AV ČR, společně s Universität Wien (Praha, 25.–26. června 2018). Konference byla

Ústav historických věd Filozofické fakulty Univerzity Pardubice
a Výzkumné centrum dějin východní Evropy Historického ústavu AV ČR, v. v. i.,
v gesci
České společnosti pro slavistická, balkanistická a byzantologická studia, z. s.,
pořádají vědeckou konferenci

Ruská revoluce a Západ

úterý 10. dubna 2018
vzdělávací centrum UNESCO a Univerzity Pardubice v Kutné Hoře,
velký sál Dačického domu, Komenského náměstí 41
Zahájení konference v 10.00 hod.

Program konference

10.00 – 10.10 **Zahájení**
Zbyněk VYDRA, proděkan, Filozofická fakulta Univerzity Pardubice
Radomír VLČEK, předseda České společnosti pro slavistická, balkanistická a byzantologická studia, z. s.,
a vedoucí Výzkumného centra dějin východní Evropy

Panel 1 Moderuje: Radomír Vlček

10.10 – 10.30 **Hanuš NYKL** (Slovanský ústav AV ČR v. v. i., Praha; Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha)
Reflexe Ruské revoluce v memoárech ruských filozofů – emigrantů

10.30 – 10.50 **Ladislav ZEMÁNEK** (Filozofická fakulta UK Praha)
Ruská revoluce jako filosofický problém

10.50 – 11.10 **Miroslav TOMEK** (Filozofická fakulta UK Praha)
Odras Ruské revoluce v emigrantské publicistice ukrajinských eserů (během 20. let)

11.10 – 11.30 **Daniela KOLENOVSKÁ** (Ústav soudobých dějin AV ČR, v. v. i., Praha)
Left Book Club

11.30 – 12.00 Diskuse

12.00 – 13.00 přestávka na oběd

Panel 2 Moderuje: Emil Voráček

13.00 – 13.15 **Prezentace knihy:** Kateřina Šimová, Daniela Kolenovská, Milan Drápala (eds.),
Cesty do utopie. Sovětské Rusko ve svědectví meziválečných československých intelektuálů.

13.15 – 13.35 **Vít KLEPÁRNÍK** (Fakulta humanitních studií UK Praha)
Od Lenina ke Stalinovi: historiografie mezi Carrem a revolucionisty

13.35 – 13.55 **Zbyněk VYDRA** (Filozofická fakulta Univerzity Pardubice)
Ruská revoluce podle současné anglosaské historiografie

13.55 – 14.15 **Radomír VLČEK** (Historický ústav AV ČR, v. v. i., pobočka Brno)
Ruská revoluce 1917 v českém dějepisectví

14.15 – 14.45 Diskuse, káva

Panel 3 Moderuje: Zbyněk Vydra

14.45 – 15.05 **Lubica HARBULOVÁ** (Filozofická fakulta Prešovské univerzity, Prešov, Slovensko)
Ruská diplomacie a rok 1917

15.05 – 15.25 **Emil VORÁČEK** (Historický ústav AV ČR, v. v. i., Praha)
Nesplněná očekávání západní levice. Konference tři internacionál v Berlíně 1922

15.25 – 15.45 **Marek ŠMÍD** (Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích)
Vatikán a ruské revoluce roku 1917

15.45 – 16.05 **René PETRÁŠ** (Právnícká fakulta UK Praha)
Ohlas řešení národnostní otázky v sovětském Rusku

16.05 – 16.25 **Libor SVOBODA** (Ústav pro studium totalitních režimů, Praha)
Sovětské špiónážní aktivity v meziválečném Československu.

16.25 – 17.00 Diskuse

Závěr konference: Radomír Vlček a Zbyněk Vydra

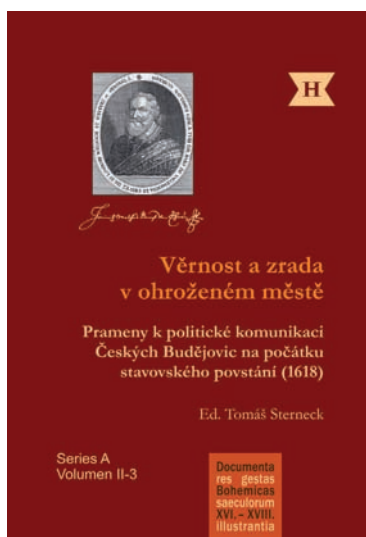
 Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

HISTORICKÝ ÚSTAV
Akademie věd České republiky

součástí projektu podpořeného *Strategií AV 21*. Centrum bylo rovněž spoluorganizátorem mezinárodní konference *Krym v kontexte evropské politiky a diplomacie na cestě k současnosti*, konané v Bratislavě 27. října 2018. Hlavním organizátorem byla Filozofická fakulta Univerzity J. A. Komenského. Pracovníci Centra v návaznosti na dřívější aktivity Centra připravili monotematické číslo *Slovanského přehledu (Slovanský přehled / Slovanské historické studie 104, 2018, č. 3)*. Šestnáct do něj zařazených odborných studií bylo rozděleno do tří bloků: *Anarchie a anarchismus* (výstup konference *Ruský anarchismus v historické retrospektivě*); *Ruské revoluce 1917 a Česká historická rusistika* (výstupy dvou panelů pořádných Centrem v září 2017 v rámci XI. sjezdu historiků v Olomouci). Pracovníci Centra se v roce 2018 rovněž podíleli na řešení projektů, např. GAMU - Masarykovy univerzity v Brně *Rusko v kategoriích přítel vs. nepřítel: česká reflexe* - MUNI/M/0921/2015 - 2016-2018, (Vlček, Holzer, Šaur); výstup *Czech Pictures of Russian History As a Societal Security Issue* - kolektivní monografie. V intencích pracovní náplně Centra se jeho členové účastnili přednášek pro veřejnost, prezentačních a popularizujících akcí na vysokých školách v ČR a na Slovensku a v různých osvětových zařízeních. Vzdělávací činnost byla zaměřena na vysokoškolskou mládež (výuka na českých a slovenských VŠ, vedení kvalifikačních prací, konzultační činnost) a propagaci vědy mezi středoškolskou mládeží (účast v projektu *Otevřená věda - Minulost Ruska - věc neznámá* a vzdělávání středoškolských učitelů v rámci projektu *Descartes - Jak poznávat minulost Ruska*).

Centrum raně novověkých studií

Činnost Centra raně novověkých studií se v roce 2018 vedle pokračujících výzkumů v oblasti dějin 16.–18. století (s důrazem na dějiny měst, šlechty, hospodářské a sociální dějiny, dějiny vojenství a pomocné vědy historické), průběžně zhodnocovaných v odborných publikacích, soustředila na ediční práci. Byla dokončena kritická edice dosud nepřístupných pramenů k dějinám roku 1618 pod názvem *Věrnost a zrada v ohroženém městě. Prameny k politické komunikaci Českých Budějovic na počátku stavovského povstání (1618)*, která vyjde v nakladatelství Historický ústav roku 2019. Spol-

uprácení HÚ s Jihočeskou univerzitou probíhala v rámci přípravy společného publikačního výstupu s pracovníci Historického ústavu Jihočeské univerzity Kateřinou Pražákovou – studie publikovaná v recenzovaném zahraničním časopise (Kateřina Pražáková – Tomáš Sterneck, Die Ehrlosigkeit der Valois-Könige und die Würde Polen-Litauens: Eine Apologie des polnischen Adels in einer Schmähchrift von 1574, *Historisches Jahrbuch* 138, 2018, s. 172–197). Další formou spolupráce představovala výuka Tomáše Sternecka na Ústavu archivnictví a pomocných věd historických Jihočeské univerzity – řádné kurzy magisterského studijního programu: 1) Sfragistika, heraldika a genealogie; 2) Genealogie. V rámci zapojení do výukových programů byl Tomáš Sterneck jmenován členem zkušební komise pro státní závěrečné zkoušky. Prof. Eva Semotánová se zároveň podílela na rozvoji centra jako členka Vědecké rady FF JČU.

Centrum právněhistorických studií

Centrum právněhistorických studií se v roce 2018 soustředilo na přípravu schválené Joint Session, kterou pod názvem *Uneasiness with minorities throughout the 20th century? Lessons from East Central Europe compared* připravuje ve spolupráci se Slovenským národním komitétem historiků a Commission Internationale des Études Historiques Slaves pro XXIII. Kongres historických věd v Poznani 2020. V souvislosti s přípravou proběhlo koordinační jednání v Lipsku s generálním sekretářem mezinárodní komise, profesorem Frankem Hadlerem (Universität Leipzig).

Centrum pro dějiny vzdělanosti

Centrum pro dějiny vzdělanosti je interdisciplinárním pracovištěm, které vzniklo při HÚ k 1. 9. 2018 s cílem koordinace výzkumu v České republice v oblasti dějin vzdělanosti od středověku po nejnovější dobu a zároveň jeho intenzivnějšího propojení s podobně zaměřeným bádáním v zahra-

ničí. Vedle toho má vlastní badatelské ambice, jež budou realizovány prostřednictvím vědeckých setkání různého druhu, podávání či řešení kolektivních grantových projektů, stejně jako vydávání odborných publikací. Kromě odborné veřejnosti cílí centrum rovněž na širokou odbornou i laickou veřejnost, které zpřístupňuje dosažené poznatky formou přednášek i dalších aktivit (výstavy apod.). Činnost centra je založena na široké mezioborové spolupráci s dalšími institucemi, a to jak s ústavy AV ČR (Filosofický ústav, Ústav pro soudobé dějiny), tak také s vysokými školami (FF UK, FHS UK, ÚDAUK, FF JČU, FF OSU, FP TUL ad.) i s některými muzejními institucemi (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského Praha, Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě ad.). V říjnu proběhla přednáška prof. Dirka Niefangera z Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg *Gelehrte als Vorbilder? Vermittlungskonflikte zwischen Spätbarock und Frühaufklärung*. Na rok 2019 připravuje centrum dvě mezinárodní konference, jednu v Saarbrückenu (*Bildung und „Aufklärung(en)“: Ideale und Realitäten – Epochen und Kulturen*), druhou v Praze (*University Professors in /Central/ Europe from the Late Middle Ages to the Early Modern Period; 15th–18th Century*).

Dovolujeme si Vás pozvat na přednášku pořádanou
Centrem pro dějiny vzdělanosti při Historickém ústavu
Akademie věd ČR ve spolupráci s Ústavem dějin Univerzity
Karlovy a Archivem Univerzity Karlovy

Gelehrte als Vorbilder?
Vermittlungskonflikte zwischen
Spätbarock und Frühaufklärung

Prof. Dr. Dirk Niefanger
(Department Germanistik und Komparatistik,
Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg)

Přednáška se uskuteční v úterý 2. 10. 2018 v 15:00 hod.
ve Velké zasedací síni Karolina, Ovocný trh 560/5, Praha 1.

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR, v. v. i.
INSTITUTE OF HISTORY AS CR, v. v. i.

ÚSTAV DĚJIN UNIVERZITY
KARLOVY A ARCHIV
UNIVERZITY KARLOVY
Univerzita Karlova

Výzkumné centrum pro církevní a náboženské dějiny

V roce 2018 bylo při HÚ založeno Výzkumné centrum pro církevní a náboženské dějiny. Jedná se o otevřenou platformu sdružující badatele, kteří se zabývají církevní a náboženskou tematikou, a to bez ohledu na časové vymezení jejich výzkumu. Primárním zaměřením Výzkumného centra jsou dějiny křesťanství a náboženského prostředí v širším kontextu, těžiště výzkumných aktivit bude spočívat v západokřesťanském prostoru. Jiných náboženství se výzkum dotkne především v těch případech, kdy bude sledovat jejich historické interakce s křesťanským prostředím. Vzhledem k současné roztržitosti výzkumu uvedené problematiky bude Výzkumné centrum mimo jiného plnit funkci informačního servisu, jedním z jeho cílů je zprostředkovat a podporovat komunikaci mezi jednotlivými odborníky a pracovišti, navázat mezinárodní spolupráci a v neposlední řadě také rozvíjet mezioborový dialog, prohloubit vzájemnou informovanost o projektech a tématech bádání v současné české historiografii. Může také zájemcům pomáhat s koordinací různých projektů. Jeho dalším a nejvýznamnějším cílem je toto bádání přímo podpořit, a to především prostřednictvím odborných tematicky zaměřených setkání, případně v budoucnu i publikační činnosti. Bude také pořádát přednášky zvaných zahraničních odborníků. Přípravou Výzkumného centra pověřil ředitel HÚ výkonný výbor (Jiří Mikulec – vedoucí, Jaroslav Šebek a Eva Doležalová – zástupci vedoucího, Vojtěch Večeře – tajemník), který bude doplněn o širší vedení z řad předních odborníků na církevní a náboženské dějiny z různých institucí.

Český historický ústav v Římě

Český historický ústav v Římě (ČHÚŘ) je zahraničním pracovištěm HÚ, které bylo formálně založeno koncem roku 1993 ve spolupráci s Filozofickou fakultou UK a působí od 1. ledna 1994. V koncepčních otázkách a při výběru stipendistů je řízeno Komisí ČHÚŘ, kterou jmenuje Akademická rada AV ČR; prostřednictvím HÚ je zajištěno financování Akademií věd ČR (bez podílu jiných institucí). Výzkum ve vatikánských a jiných římských archivech a knihovnách provádějí odborníci HÚ a dalších ústavů AV ČR (Etnologický ústav, Filosofický ústav, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Ústav státu a práva), vysokých škol a archivů. V roce 2018 bylo uděleno 22 badatelům několikátýdenní pobytové stipendium (ubytování v ČHÚŘ je bezplatné, vše ostatní hradí vysílající instituce). Výzkumná témata se týkala církevních, politických, kulturních a hospodářských dějin pozdního středověku, raného novověku, druhé poloviny 19. století, meziválečného období, diplomacie v době druhé světové války a perzekuce církve v době komunismu. ČHÚŘ vydává periodické řady a monografie. V roce 2018 vyšla italská publikace *Bollettino dell'Istituto Storico Ceco di Roma* (sv. 11) a v rámci české série *Acta Romana Bohemica* (sv. 3) byla vydána kolektivní monografie Jaroslav Pánek a kol., *Český historický ústav v Římě – Stav a perspektivy ediční činnosti*, v níž jsou zhodnoceny výsledky dosažené od roku 1994 a určeny další směry výzkumu a publikování pramenů. Pokračovalo doplňování *Bio-bibliografické databáze řeholníků v českých zemích v raném novověku* (řešitelka projektu Kateřina Bobková-Valentová), příprava monografie o česko-italských vztazích 1938–1945 (za HÚ se na ni podílí Jan Němeček) a práce na zá-

Neorenesanční budova české Papežské koleje Nepomucenum, v jejímž třetím poschodí sídlí Český historický ústav v Římě.

kladních edicích: *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae* (Lenka Blechová) a zprávy nunciů z pobělohorské doby *Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem* (Tomáš Černušák).

Prof. Jan Kuklík a doc. Jan Němeček při přednášce o dějinách diplomatických vztahů mezi Itálií a Československem ve velkém sále Nepomucena dne 12. 12. 2018.

Dem Toheschischen Institut
in Rom meinen herzlichsten
Dank für langjährige Zu-
sammenarbeit und die
ehrenvolle Erwähnung im
Bulletin von 2018.
In memoriam Z. Hedišová
Rom, den 6. 12. 2018
Ludwig Schmutzger

Zápis v Pamětní knize ČHÚŘ, který dne 6. 12. 2018 učinil prof. Ludwig Schmutzger, vynikající německo-švýcarský medievista, jenž daroval ústavu podstatnou část své vědecké knihovny.

■ Meziinstitucionální vědecko-organizační činnost a spolupráce v ČR

V rámci spolupráce s dalšími institucemi v HÚ působí dvě společná pracoviště s vysokými školami bez časového omezení, a to Centrum raně novověkých studií (s Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity) a Centrum právněhistorických studií (s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy). Výzkumné centrum historické geografie (s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy) je projektem GA ČR na léta 2012–2018, po skončení projektu bude však dále rozvíjeno meziinstitucionálně. Jako interdisciplinární pracovní tým působí v HÚ Výzkumné centrum Dvory a residence ve středověku, jehož členy jsou pracovníci akademických ústavů i vysokých škol a které se tradičně profiluje pořádáním úspěšných kolokvií a publikačními výstupy, a Výzkumné centrum dějiny východní Evropy, zaměřené na interdisciplinární a mezinárodní spolupráci k danému tématu. V r. 2018 byla nově ustavena výzkumná centra pro církevní a náboženské dějiny a pro dějiny vzdělanosti, jejichž cílem je iniciovat mezioborovou diskusi k tomuto stále vysoce aktuálnímu tématu napříč celou historickou epochou. Spolupráce probíhá rovněž s řadou ústavů III. VO AV ČR (většina ústavů 7.–9. sekce), v rámci NAKI pak také s I. vědní oblastí (Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR). Na půdě HÚ působila v roce 2018 také tato odborná a profesní sdružení a mezinárodní komise: Český národní komitét balkanistů, Česko-ruská komise historiků a archivářů, Česko-slovenská komise historiků, Komise pro historickou geografii a Komise pro vydávání středověkých historických pramenů diplomatické povahy. HÚ je také zastoupen ve vrcholné profesní organizaci historiků, Českém národním komitétu historiků a také v Učené společnosti České republiky. Pracovníci HÚ jsou členy mnoha zahraničních společností a komisí. Byli a jsou činní ve vrcholných i poradních orgánech AV ČR (Akademický sněm, Sdružení moravských pracovišť, Koordinační komise pro zařazování pracovníků do nejvyššího kvalifikačního stupně, Ediční rada, Rada pro popularizaci vědy). Poskytovali expertní, informační, poradní a oponentní práce pro vysoké školy, různé státní instituce a grantové agentury. Byli rovněž členy rady vědeckých rad, fakulturních i univerzitních, stejně jako na řadě dalších pracovišť (muzea, archivy apod.).

■ Grantové projekty

Řešená témata výzkumného záměru HÚ doplňovaly grantové projekty. Celkem byli pracovníci HÚ v roce 2018 řešiteli 19 grantových projektů různých typů, v nichž byl HÚ příjemcem nebo spolupříjemcem, a to: 13 projektů GA ČR, 4 projekty NAKI II, 1 projekt MK ČR VISK-5 a 1 projekt hl. m. Prahy. Roku 2018 se pracovníci HÚ opět účastnili vypsaných veřejných soutěží, a to zejména soutěží GA ČR a MŠMT (projekty velkých infrastruktur). Podle dosud známých výsledků veřejných soutěží byly získány 2 projekty GA ČR (v roli hlavního příjemce), jedna infrastruktura v pozici spolupříjemce. Vedle toho byl oceněn projekt pracovnice HÚ Mgr. Marie Buňatové, Dr. phil. premií AV ČR Lumina quaeruntur. Dalším úspěchem bylo ocenění grantového projektu Mgr. Vojtěcha Szajkó, Ph.D. v Programu na podporu mezinárodní spolupráce začínajících výzkumných pracovníků.

GA ČR

Výzkumné centrum historické geografie, grantový projekt excelence základního výzkumu,
<http://www.historickageografie.cz/>

Nositel: Historický ústav AV ČR

Řešitel: prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

Spolunositel: Přírodovědecká fakulta UK Spolurešitel: RNDr. a Mgr. Pavel Chromý, Ph.D.

Identifikační kód projektu: P410/12/G113

Doba trvání projektu: 2012–2018

Projekt rozvíjí výzkumy, realizované v HÚ a na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Cílem projektu je vznik společné institucionální platformy historickogeografického výzkumu v Česku a posílení jeho mezinárodní srovnatelnosti. Ve výzkumu je kladen důraz zejména na teoreticko-metodologické přístupy české historické geografie v evropském a světovém kontextu. K jednotlivým dílčím řešeným tématům patří mimo jiné proměny městské a venkovské krajiny na základě analýzy a interpretace široké škály historických pramenů, studium polarizace prostoru v souvislosti se změnami hranic a územních identit a historickogeografický výzkum utváření přírodního a kulturního dědictví. Výsledky výzkumu budou zpřístupňovány formou publikací a konferenčních jednání.

Bratrská šlechta v Čechách a na Moravě.

Formování konfesní identity urozených a její proměny v první polovině 17. století

Nositel: Historický ústav AV ČR

Řešitel: Mgr. Jiří Just, Th.D.

Identifikační kód projektu: 16-11332S

Doba trvání projektu: 2016–2018

Interdisciplinární projekt je zaměřen na výzkum konfesionality české a moravské šlechty, která se v první polovině 17. století hlásila k vyznání jednoty bratrské. Jeho předmětem jsou rozhodující vlivy na vytváření konfesní identity urozených, jako rodové konfesní tradice, vzdělávání podmíněné

konfesním kontextem a interakce vycházející z různých forem komunikace mezi bratrskými duchovními a příslušníky nobility, jakož i mezi urozenci a evropskými vzdělanostními elitami. Analyzovány budou též způsoby, jakými bratrská šlechta prezentovala svoji konfesní identitu v oblasti hmotné podpory lokálních sborů, projevy vzdělanostního nebo kulturního mecenátu či recepce nábožensky vzdělávací literatury. Budou též charakterizovány proměny v chápání konfesní identity podmíněné integrací bratrské šlechty v prostředí náboženského exilu do doby kolem poloviny 17. století, kdy se urozenci pokoušeli etablovat v kontextu jiných nekatolických konfesních kultur. Výsledky projektu budou shrnuty v závěrečné syntéze, prezentované monografií.

Ladislav Novomeský mezi stalinismem a reformním komunismem.

Básník v politice a veřejném životě (1945–1970)

Nositel: Historický ústav AV ČR

Řešitel: PhDr. Zdeněk Doskočil, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 16–02046S

Doba trvání projektu: 2016–2018

Projekt bude analyzovat mnohvrstevnatou a místy kontroverzní politickou a veřejnou činnost básníka Ladislava Novomeského v letech 1945–1970. Jeho hlavním cílem je doplnit dosavadní literárněvědnou a historiografickou produkci, reflektující ho především jako umělce a novináře, o profil Novomeského – komunistického politika, intelektuála, ideologa a kulturního pracovníka v kontextu proměn politického a společenského dění v Československu. Zároveň projekt bude příspěvkem k dějinám komunistické inteligence, analýze vztahu intelektuálů a moci v systému státního socialismu, rozvoji slovenského školství a kultury, problematice česko-slovenských vztahů, fenoménu represí 50. let, rozboru kořenů reformního vývoje a formování národně-emancipačního hnutí na Slovensku v 60. letech. Současně postihne Novomeského pozici v dobovém intelektuálním diskurzu. Výstupem projektu bude autorská monografie a série dílčích studií.

Zrození úředníka. Moc, kultura a identita novodobého úředníka v 18. století

Nositel: Historický ústav AV ČR

Řešitel: PhDr. Martina Ondo Grečenkova, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 16-12844S

Doba trvání projektu: 2016–2018

Projekt je věnován procesu vzniku společenské vrstvy moderního úřednictva v 18. století v českých zemích a jeho zasazení do evropského dobového kontextu. Právě v 18. století dochází k přerodu tradičního úředníka v moderního byrokrata. Ten získává zásadní postavení v osvětské době, při prosazování osvětských reforem, jako nástroj disciplinace a řádu ve společnosti. Západoevropská historiografie věnovala tomuto fenoménu značnou pozornost, u nás však jde o téma zcela nezpracované, jakkoli podstatné z hlediska dějin i aktuálního dopadu na současnost. Projekt doplňuje tuto mezeru v poznání naší společnosti a otevírá vědeckou diskusi nad daným tématem i samotnou definicí a sémantickou rovinou tohoto pojmu. Předmětem výzkumu je předně formování identity úřednictva jako nové socio-profesní skupiny, porovnání postav byrokrata státní, městské a vrchnostenské správy, vzdělání a kariéra úředníků a jejich zapojení do kulturního života, problematika norem a praxe v úřední činnosti.

Polští repatrianti a uprchlíci v poválečném Československu

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: doc. PhDr. Jiří Friedl, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 17-01233S

Doba trvání: 2017–2019

Cílem projektu je zpracovat problematiku polských repatriantů a uprchlíků v Československu po druhé světové válce. V případě repatriantů nebudou předmětem výzkumu pouze polští občané, které konec války zastihl na československém území, nýbrž také organizace tranzitních transportů ze západních okupačních zón přes Československo. Touto cestou se přes Československo vracely statisíce polských občanů. Zároveň však existoval pohyb i opačným směrem, kdy rovněž značné množství polských občanů utíkalo z politických, sociálních nebo národnostních důvodů přes Československo na Západ. Výzkum bude ohraničen rokem 1948, kdy jednak skončila repatriace polských občanů přes Československo (odvolání polské repatriční mise z Prahy) a jednak kvůli uzavření západní hranice v podstatě zmizely možnosti úteků do západních zemí. Zkoumané téma bude samozřejmě zasazeno do širších dějinných souvislostí a bude představovat případovou studii o roli Československa v poválečných migracích.

Panovnický majestát mezi barokem a osvícenstvím.

Habsburkové jako čeští králové v 17. a 18. století

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: PhDr. Jiří Hrbek, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 17-08169S

Doba trvání: 2017–2019

Projekt se věnuje strukturálním problémům panovnické moci v Čechách v 17. a 18. století, kdy střední Evropa zažívala proměnu barokní společnosti ve společnost osvícenskou. Na tuto změnu reagovali a mnohdy ji přímo iniciovali habsburští panovníci, vystupující vůči zdejšímu obyvatelstvu v roli českých králů. Cílem projektu nejsou biogramy panovníků, ani popis událostí v době jejich vlády, ale posouzení vybraných aspektů habsburské vlády jako významných činitelů při její legitimizaci (panovnický ceremoniál a rituály, politická teorie a její vyjádření v právních dokumentech, vytváření obrazu panovníka v české společnosti a jeho recepce apod.). Pochopitelně řešitelé navrhovaného projektu nemohou pominout (středo)evropský rozměr rodu Habsburků; jejich vláda v dalších zemích stejně jako jejich osobnostní profil budou tvořit nutné pozadí pro posouzení vztahu k českým zemím.

Místa paměti v procesu formování české společnosti v 19. a na počátku 20. století

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc.

Identifikační kód projektu: 17-11309S

Doba trvání: 2017–2019

Projekt je zaměřen na analýzu funkce profilových „míst paměti“ v prostoru a v čase a na jejich význam v procesu formování české moderní společnosti. Projekt klade důraz na komparativní přístup a na interdisciplinární využití širokého spektra hmotných a nehmotných pramenů tak, aby zachytil hlavní i specifické proudy historického vědomí, například názorové odlišnosti mezi městem a venkovem, centrem a periferií či tenzi a diference v českých a česko-německých výkladech společných

dějin. K hlavním úkolům výzkumu patří též objasnění otázky, jakým způsobem se jednotlivé složky české společnosti vztahovaly k místům paměti a jak se jejich prostřednictvím identifikovaly a zároveň utvrzovaly v pocitu sounáležitosti (profesní sdružení, spolky, festivity). Projekt prohloubí poznatky v oblasti výzkumu vzniku českých historických stereotypů a proměn českého historického vědomí. Výsledky výzkumu budou prezentovány formou publikací a v rámci konferenčních jednání.

RBMV X. Listiny a listy východočeských archivů z doby Václava IV.

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: PhDr. Lenka Blechová, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 17-16153S

Doba trvání: 2017–2019

Předmětem grantového projektu je pramenný výzkum ve východočeských archivech a zpracování rukopisu dalšího svazku *Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV.* (1378 dec. – 1419 aug. 16). Editoři dohledají veškeré originály, středověké opisy a pozdější confirmace listin a listů, dochovaných ve Státním oblastním archivu v Zámrsku včetně jeho okresních poboček (Státní okresní archivy), zpracují v jejich edice včetně pomocného aparátu. Výstupem projektu bude X. svazek RBMV. Nadto bude proveden pro potřebu RBMV pramenný výzkum listinného materiálu bývalého kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina v Kladsku, ve středověku integrální součástí Českého království a východočeského regionu. Jeho výsledkem bude soupis dochovaných listin archivu jmenované kanonie a fotodokumentace pro následné ediční zpracování.

Universitas magistrorum. Profesori pražské utrakvistické univerzity (1458–1622)

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 18-00408S

Doba trvání: 2018–2020

Projekt se soustředí na profesory pražské univerzity v pozdním středověku a raném novověku (1458–1622). Jeho hlavním cílem je syntéza, jež v souladu s nejnovějšími metodologickými proudy a v komparaci s podobnými zahraničními projekty zaplní zjevnou mezeru v dosavadním bádání. Na základě pramenných rešerší a analýzy shromážděných bio-bibliografických údajů postihne jak řadu dílčích aspektů (sociální, geografická či národnostní skladba profesorů, jejich vzdělanostní curricula, působení na univerzitě a jeho předpoklady, každodennost profesorů včetně jejich hmotného zázemí, jejich reprezentace, kolektivní identita, literární činnost, kontakty s učením v Evropě či následné kariéry mimo univerzitu), tak také svým výrazným přesahem do jiných témat podstatně obohatí dosavadní výzkum. Kromě komplexního uchopení tématu, které bude v roce 2019 prezentováno na mezinárodní konferenci, přinese závěrečná syntéza i biogramy jednotlivých profesorů (předběžný odhad 250 osob).

„Komunikace rebelie“. České stavovské povstání a jeho následky v politice městských rad v zemích Koruny české (1617–1623)

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: PhDr. Petr Hrachovec, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 18-01320S

Doba trvání: 2018–2020

Momenty velkých politických krizí (jako českého stavovského povstání z let 1618–1620) vyvolaly u tehdejších politických aktérů zvýšenou potřebu informací. Tento zážitek krize způsobil zintenzivnění komunikace. Města jakožto „komunikační uzly“ sehrála v tomto ohledu specifickou roli. Pro analýzu tohoto fenoménu jsme zvolili čtyři středně velká města ze země Koruny české během českého stavovského povstání a doby bezprostředně následující: dvě z Horní Lužice (Zhořelec a Lubáň), jedno z Čech (České Budějovice), jedno z Moravy (Brno). Na základě metody „case studies“ chceme analyzovat raně novověké komunikační procesy a intermedialitu různých úrovní orální i písemné komunikace. Jak reagovala tato města na problémy tehdejší doby (např. na rychle se střídající zeměpány)? Do jaké míry se jim povedlo tuto krizi zvládnout? Nemělo ztroskotání českého stavovského povstání něco společného i s komunikačními procesy?

Zrození osvícenských reforem. Integrace skupiny tolerančních kazatelů z Uher v procesu formování české společnosti (1781–1870)

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: PhDr. Sixtus Bolom-Kotari, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 18-00885S

Doba trvání: 2018–2020

Projekt je zaměřen na analýzu socioprofesionální skupiny uherských evangelických kazatelů „implantovaných“ do českého prostředí následkem reforem císaře Josefa II. Klade důraz na komplexní zhodnocení jejich sociálního a ekonomického postavení. Činí tak prostřednictvím komparace tří generačních vrstev s interdisciplinárním využitím širokého spektra pramenů. Tento postup je předpokladem zachycení specifik předmětné skupiny a její interakce s většinovou společností i dobovým státem, včetně procesu kulturního transferu. K hlavním úkolům výzkumu patří objasnění otázky, zda a do jaké míry se ve vztahu jednotlivých složek české společnosti k nábožensky charakterizované minoritní skupině promítala obecná sekularizační schémata „dlouhého“ 19. století, respektive české pokusy o prosazování konceptu „husitského národa“. Závěrem projektu bude kolektivní monografie doplněná o edici pramenů, jež bude přínosem jednak při mapování socioprofesionálních skupin české společnosti na prahu moderní doby, jednak ve výzkumu vztahu náboženství a nacionalismu.

Vztahová síť papežských nunciů a španělských vyslanců v prostředí císařského dvora na přelomu 16. a 17. století

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: PhDr. Mgr. Tomáš Černušák, Ph.D.

Spolunositel: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická

Spoluřešitel: doc. Mgr. Pavel Marek, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 17-06049S

Doba trvání: 2017–2019

Mezi nejvýznamnější mocenská střediska císařského dvora se již ve druhé polovině 16. století zařadily papežská nunciatura a španělské vyslanectví. Diplomaté, kteří stáli v čele těchto institucí, představovali významný zdroj informací o dění v Římsko-německé říši a v habsburských zemích a důležitý faktor v prosazování partikulárních zájmů Španělska a Papežského státu. Aby jejich působení v cizím prostředí bylo efektivní, museli vyslanci zformovat a účinně využívat specifické vztahové sítě. Výzkum se soustředí na otázky související se vznikem těchto sítí, významem jednotlivých klientů z hlediska věrohodnosti předávaných informací, otázky jejich motivace a odměňování. Zároveň

bude analyzován způsob komunikace diplomatů s císařem a dvořany, to vše v době vlády Rudolfa II. a Matyáše. Komparace zjištěných skutečností umožní ověřit, nakolik se vztahové sítě španělských vyslanců a papežských nunciů prostupovaly, a k jakým transformacím (a zda vůbec) v nich docházelo.

*Proměna a společenská aktivizace rurálního prostředí na Moravě
a v Rakouském Slezsku 1861–1914*

Nositel: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta

Řešitel: doc. PhDr. Pavel Kladiwa, Ph.D.

Spolunositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spoluřešitel: Mgr. Milan Řepa, Ph.D.

Identifikační kód projektu: 17-02986S

Doba trvání: 2017–2019

Projekt si klade za cíl analyzovat, jakým způsobem v rurálních oblastech Moravy a Rakouského Slezska postupovaly a do jaké míry se ve vymezeném období etablovaly modernizační procesy spjaté s principy občanské společnosti, respektive národní ideologie. Výzkum bude založen na reprezentativním vzorku vesnic a venkovských měst, zvoleném tak, aby pokryl českojazyčné, německojazyčné, polskojazyčné i jazykově smíšené okresy, respektive různá socioekonomická prostředí (úrodnější oblasti, podhorské oblasti). Výzkum bude spočívat mimo jiné v analýze složení a činnosti lokálních „elit“, spolkového a společenského života, obecních voleb, modernizačních impulzů a rovněž v diskurzivní analýze tisku. Klíčové bude sledování komunikačních a organizačních struktur, kterými se občanský (modernizační) a národní diskurz etablovaly v rurálním prostředí, jakož i toho, jak byl tento diskurz v periferním prostředí vnímán a obsahově upravován.

**Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI),
poskytovatel Ministerstvo kultury ČR**

Český historický atlas, <http://peso.fsv.cvut.cz/naki/cha/index.html>

Konsorcium příjemců

Příjemce – koordinátor:

Historický ústav AV ČR; prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

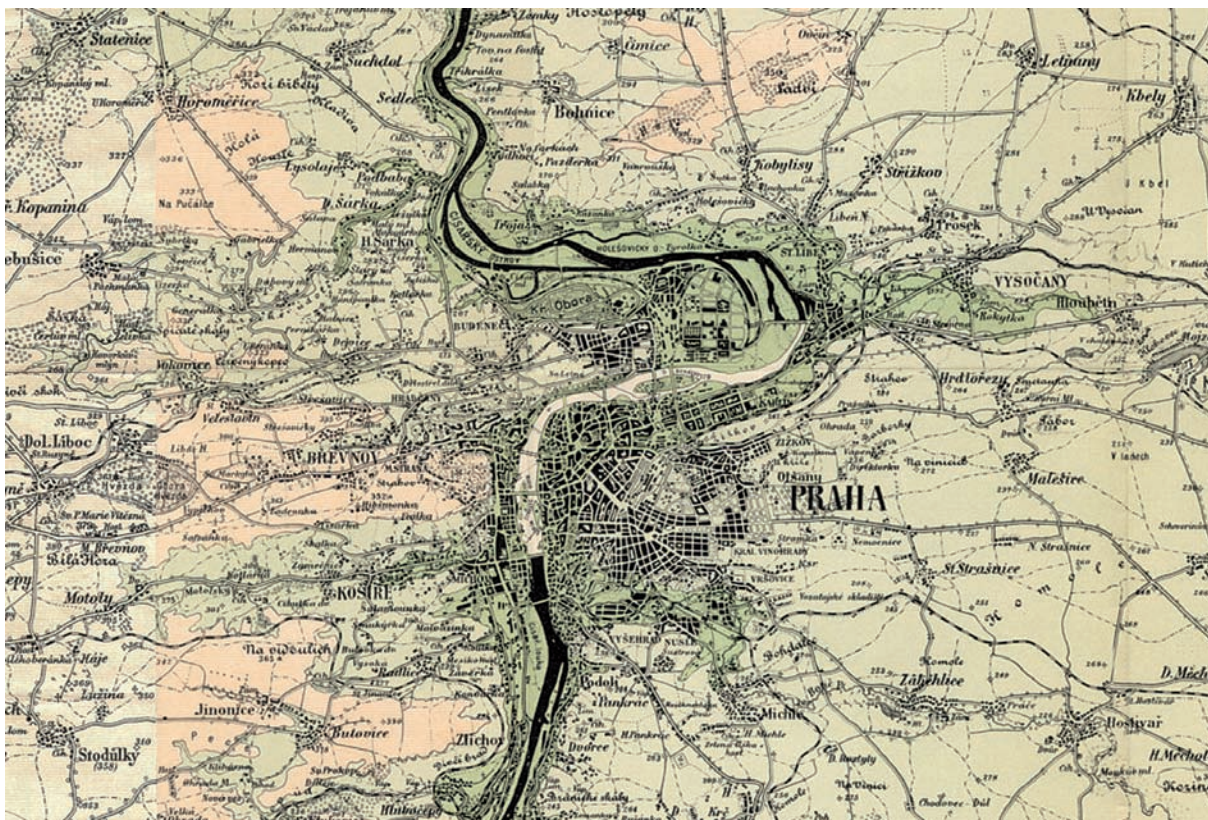
Příjemce:

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební; doc. ing. Jiří Cajthaml, Ph.D.

Identifikační kód projektu: DG16P02H010

Doba trvání: 2016–2020

Projekt Český historický atlas se hlásí k Programu NAKI II (1. Národní identita, 1.1 Výzkum a jeho uplatnění – historické vědní obory a archeologie) a k Prioritám VaVaI (3.2 Národní, regionální a lokální identita a tradice, 3.2.1 Znalosti historie jako předpoklad uchování a pěstování národní, regionální a lokální identity, paměti a tradice v národním kontextu). Vychází z dosavadní spolupráce HÚ a Katedry geomatiky Fakulty stavební ČVUT v oblasti atlasové dějepisné kartografie, realizované v rámci *Akademického atlasu českých dějin* a dalších historicko-kartografických prací. Cílem projektu je navázat na tyto práce, pokračovat v přípravě dosud nezpracovaných, historicky významných a celospolečensky atraktivních témat, zejména k období 20. století, a zpřístupnit tato témata formou specializovaných map s textovým a obrazovým komentářem moderními metodami a přístupy v české i anglické jazykové verzi na zamýšleném elektronickém portálu

Praha s příměstskou aglomerací na Bělohlavově mapě z počátku 20. století, Mapová sbírka Historického ústavu AV ČR.

Český historický atlas. Součástí projektu je rovněž zpracování tištěné verze dějepisného atlasu pro období 20. století.

Telč a jezuité, řád a jeho mecenáši

Konsorcium příjemců

Příjemce – koordinátor:

Historický ústav AV ČR; Mgr. Kateřina Valentová, Ph.D.

Příjemci:

Národní památkový ústav; Mgr. Jana Zášková (roz. Dostálová)

Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR; Mgr. Bc. Michaela Ramešová

Identifikační kód projektu: DG16P02M043

Doba trvání: 2016–2020

Hlavním cílem projektu je přinést nové poznatky o formování národní identity syntetickým pohledem na dosud nepoznanou stránku historie města Telč, které se v době baroka stalo regionálním centrem prvořadého významu také díky působení jezuitské komunity. Zvláštní postavení telčského řádového domu jakožto střediska vrcholné duchovní formace české řádové provincie, úzký vztah fundátorů ke koleji a sepětí s organismem města poskytuje jedinečnou příležitost sledovat nejen vnitřní charakter, ale i dosud nepoznanou interakci těchto klíčových subjektů. Na základě shromáždění všech pramenů, které o jejich vzájemném působení svědčí, jejich analýzy a interpretace se rozvine rozsáhlý výzkum, který umožní aplikaci nabytých znalostí a vypracování metodiky evidence dokladů hmotné kultury, která poskytne efektivní nástroj unifikované dokumentace a využití dat.

Součástí projektu je snaha překlenout asymetrii odborného diskursu a ustáleného schématu chápání kulturního dědictví spojeného s jezuiti. Pomůže také korigovat mýty a polopravdy, které podporují diskontinuitu pohledu na formování naší národní identity.

Věnná města českých královen (Živá součást historického vědomí a její podpora nástroji historické geografie, virtuální reality a kyberprostoru)

Konsorcium příjemců

Příjemce – koordinátor:

Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta; doc. Mgr. Petr Grulich, Ph.D.

Příjemce:

Historický ústav AV ČR, v. v. i.; prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc.

Příjemce:

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta informačních technologií; Ing. Jiří Chludil

Identifikační kód projektu: DG18P02OVV015

Doba trvání: 2018–2022

Města patřící v minulosti českým královnám, tzv. královská věnná města (stabilněji Hradec Králové, Chrudim, Vysoké Mýto, Polička, Jaroměř, Dvůr Králové, Trutnov, Nový Bydžov, Mělník), jsou z řady pohledů zvláštní kategorií mezi českými historickými městy. Až na Mělník tvoří specifickou geografickou enklávu na východě Čech. Instituce se začala utvářet počátkem 14. století a prošla složitým vývojem. Věnná města se stala zdrojem příjmů královen a v případě středověkého Hradce a Mělníka na čas sídlem několika z nich. De iure institut věnných měst zanikl až roku 1918. Reflexe jejich historického charisma ožily v 19. stol. během národního obrození a žijí dosud jako jedna z náplní identity těchto měst ve vztahu k ostatním městům ČR. Hlavním cílem předkládaného projektu je v souladu se specifickým cílem NAKI II 1.1 aplikovaný výzkum a experimentální vývoj zaměřený na prezentaci tohoto výhradně českého dějinného fenoménu široké veřejnosti pomocí nástrojů historické geografie a vyspělé počítačové grafiky. Hlavními výstupy projektu budou členitá mobilní aplikace a webportál, jež budou sloužit jako specializovaný historický průvodce věnnými městy a jejich městskou krajinou, a specializované (rekonstrukční) mapy celé regionální enklávy i samotných měst. V případě Hradce Králové bude průvodce poskytovat možnost 3D cesty časem na bázi tzv. rozšířené virtuální reality, vč. 3D rekonstrukce již zaniklých městských areálů a ukázek dobového života. Pro Dvůr Králové, Jaroměř, Poličku a Vysoké Mýto vzniknou svazky Historického atlasu měst ČR jako další hlavní výstupy projektu. Společně s vedlejšími výstupy bude vytvořen soubor prezentující věnná města laické i odborné veřejnosti. Zároveň podpoří zvláštní roli věnných měst v české národní a regionální identitě.

Historické vodohospodářské objekty, jejich hodnota, funkce a význam pro současnou dobu

Konsorcium příjemců

Příjemce – koordinátor:

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i., Ing. Miriam Dzuráková

Příjemce:

Historický ústav AV ČR, v. v. i.; Mgr. Aleš Vyskočil, Ph.D.

Příjemce:

Národní památkový ústav; Mgr. Michaela Ryšková

Příjemce: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i.; Mgr. Marek Havlíček, Ph.D.

Příjemce:

Univerzita Palackého v Olomouci; RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.

Identifikační kód projektu: DG18P02OVV019

Doba trvání: 2018–2022

Záměrem projektu je přispět k poznání, systematické dokumentaci a nastavení objektivních hodnotících kritérií pro specifickou skupinu technických památek – historické vodohospodářské stavby. Hlavním cílem projektu je vytvoření metodiky jednoznačné identifikace, třídění, hodnocení z hlediska památkové péče, ochrany a obnovy historických vodohospodářských objektů, a to prostřednictvím kritérií stanovených na základě interdisciplinárního přístupu. Výsledků bude dosaženo dokumentací a analýzou vývoje těchto památek ve vybraných modelových územích s využitím historických topografických map pěti časových období a dalších archivních zdrojů, komparativní analýzou vývoje různých typů vodohospodářských objektů ve vybraných modelových územích s odlišnými přírodními i socioekonomickými podmínkami. Vytvořeny budou databáze, soubory map a metodický postup identifikace, třídění a hodnocení vodohospodářských objektů, který bude významným přínosem pro další výzkumné činnosti zahrnující dokumentaci, hodnocení, ochranu a obnovu specifického fondu kulturního dědictví. Pro posílení historického povědomí veřejnosti a propagaci tohoto typu kulturně-technického dědictví bude na konci projektu uskutečněna výstava (koncipovaná jako putovní) opatřená kritickým katalogem.

Poskytovatel: Hlavní město Praha

Kapitoly z dějin Československa 1918–92. Veřejné historické přednášky v jubilejním roce 2018

Poskytovatel: Hlavní město Praha

Příjemce: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D.

Číslo grantu hl. m. Prahy: 082V/II

Doba trvání: 2018

Projekt je série 10 odborných přednášek pro nejširší veřejnost ve spolupráci s Městskou knihovnou jako příspěvkovou organizací Hlavního města Prahy, věnovaných tématice moderních československých dějin 20. století. V přednáškách bude zohledněn také slovenský rozměr našich společných dějin. Přednášky budou rovněž vycházet z nejnovějších badatelských výsledků a zaměřují se také na méně známé kapitoly naší československé minulosti, například na mezinárodní zasíťování Československa ve středoevropském prostoru, nebo na proměnu významných národních tradic v horizontu od první republiky do komunistického období, či na transformaci politiky a společnosti v období normalizace.

Poskytovatel: Ministerstvo kultury ČR

Program: VISK 5 Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven v ČR – RETROKON

Retrospektivní konverze lístkového katalogu

Nositel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Řešitel: Mgr. Ivana Pittnerová

Jednací číslo: 76559/2017

Doba trvání: 2018

Projekt je zaměřen na retrospektivní konverzi lístkového katalogu a vytváření standardních katalogizačních záznamů všech dosud v on-line katalogu neuvedených knih. Jde o cca 138 000 lístků, které jsou postupně zpracovávány. Záznamy odpovídají příslušným normám a jsou v souladu s katalogizačními pravidly. Veškeré nově vytvořené retro-záznamy jsou zasílány do Souborného katalogu České republiky.

Díky tomuto projektu stále zpřístupňujeme všechny knihy, které HÚ ve svých knihovních sbírkách vlastní. V některých případech jde i o unikátní tituly. Naším cílem je převedení celého lístkového katalogu do on-line katalogu a zpracování veškerých knih, které ve vlastnictví ústavu jsou.

■ Strategie AV21

HÚ se významným způsobem podílí na řešení projektů v rámci *Strategie AV 21: Špičkový výzkum ve veřejném zájmu* (<http://av21.avcr.cz>): Pracovníci HÚ participovali na odborných tématech v rámci programů *Evropa a stát: mezi barbarstvím a civilizací*, *Formy a funkce komunikace – Komunikace v raném novověku*, *Paměť v digitálním věku*. Výstupy tvoří zejména monografie k aktuálním společensko-historickým tématům, výstavy nebo vývoj nových metod a aplikací v záchraně historických pramenů a jejich další zpracování a zpřístupnění odborné i laické veřejnosti. Podrobnější informace k realizovaným projektům lze nalézt na webových stránkách http://www.hiu.cas.cz/cs/download/strategie-av21_2018.pdf. Základní informace uvádíme v následujícím přehledu.

1) Program *Evropa a stát: mezi barbarstvím a civilizací. Stát jako forma organizace společnosti: historická perspektiva a současný koncept.*

1/1) *Dvůr jako téma*; garant: PhDr. Dana Dvořáčková (Malá), Ph.D.; výstup: monografie.

1/2) *Kosmas, Gallus Anonymus a Nestor v transkulturní perspektivě. Kronikáři a jejich dílo jako inspirace pro vědu, umění, politiku a historickou tradici*; garant: PhDr. Václava Kofránková, Ph.D.; výstup: mezinárodní workshop a cizojazyčná monografie.

1/3) *Překlad knihy Beneficium et feudum. Podoba a proměny lenního institutu*, Praha 2016; garant: PhDr. Jan Zelenka, Ph.D.; výstup: monografie.

1/4) *Církev a společnost v Čechách (16.–18. století)*; garant: prof. PhDr. Jirí Mikulec, CSc.; výstup: kolektivní monografie.

1/5) *Mnichovská dohoda 1938 v kontextu evropských dějin 20. století*; garant: doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.; výstup: mezinárodní konference, výstava.

1/6) *Historiografie dějin Československa*; garant: doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.; výstup: kolektivní monografie.

2) Program *Formy a funkce komunikace – Komunikace v raném novověku.*

2/1) *Die Zittauer und ihre Kirchen (1300–1600)*, Leipziger Universitätsverlag, Leipzig 2018; garant: PhDr. Petr Hrachovec, Ph.D.; výstup: monografie.

2/2) *Rationes Collegii Nationis Bohemicae (1542–1611)*, 2018; garant: doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.; výstup: kritická edice.

2/3) *Konfessionelle Geschichtsschreibung im Umfeld der Böhmisches Brüder (1500–1800): Traditionen – Akteure – Praktiken*; garant: Mgr. Jiří Just, Ph.D.; výstup: mezinárodní konference a kolektivní monografie.

2/4) *Biblický humanismus Jana Blahoslava*, Praha 2018; garant: Mgr. Jiří Just, Ph.D.; výstup: monografie.

3) Program Paměť v digitálním věku

3/1) *Souborný katalog Bibliografie české a slovenské historiografie jako cesta k plným textům*; garant PhDr. Václava Horčáková; výstup: vývoj databáze průběžné i retrospektivní bibliografie, obohacování záznamů (odkazy na digitální knihovny, webové stránky časopisů, vkládání a připojování plných textů k záznamům, vkládání GPS souřadnic a odkazů z geografického rejstříku do map a odkazů na další zdroje).

3/2) *Systematizace vybrané skupiny dat v Bio-bibliografické databázi řeholníků*; garant: Mgr. Kateřina Valentová, Ph.D.; výstup: databáze, přednášky a tematické semináře.

3/3) *Fotosbírka Historického ústavu AV ČR*; garant: PhDr. Lenka Blechová Ph.D., PhDr. Jan Zelenka Ph.D.; výstup: databáze.

3/4) *Portál Historický atlas měst ČR*; garant: prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.; výstup: rekonstrukční mapy, věnované historické Praze a vybraným pražským předměstím (<http://hiu.cas.cz>).

3/5) *Digitalizace databáze dějin všedního dne*; garant: Mgr. Vojtěch Kessler, Ph.D.; výstup: databáze; informační brožura.

3/6) *Biografický slovník českých zemí, elektronická databáze*; garant: PhDr. Marie Makariusová; výstup: kontinuální rozšiřování biografické databáze <http://biography.hiu.cas.cz>.

3/7) *Česká středověká šlechta v kartotékách Augusta Sedláčka*; garant: PhDr. Eva Doležalová, Ph.D.; PhDr. Robert Šimůnek, Ph.D., DSc; výstup: digitalizace části tzv. Sedláčkových sešitů (výpisků z českých a moravských archivů).

The screenshot shows the homepage of the 'Kartotéky Augusta Sedláčka' website. The header includes navigation links: Home, Kartotéky, O projektu, August Sedláček, Karel Erantl, Inventáře BDM, Přejít se nás, and Kontakty. The main content area features a search bar with the text 'VYHLEDAT V KARTOTÉCE' and a 'Hledat' button. Below the search bar is a 'PŘIHÁŠENÍ' (Login) section with fields for 'Uživatelské ID *' and 'Heslo *', and buttons for 'Vytvořit nový účet' and 'Zaslát nové heslo'. The main text area contains three articles: 'August Sedláček ve věku digitálních technologií', 'Vývoj digitálních technologií ke zpřístupnění prosopografických a topografických kartoték badatelů minulosti se zvláštním zřetelem k fondu Augusta Sedláčka', and 'Sešity Augusta Sedláčka'. Each article has a 'Číst dál' (Read more) link.

■ Konference, semináře, kolokvia, workshopy

Pracovníci HÚ v roce 2018 aktivně prezentovali výsledky výzkumu na světových kongresech a dalších významných mezinárodních konferencích v ČR i v zahraničí. HÚ uspořádal nebo spolupřádal dvanáct mezinárodních konferencí, konferenčních panelů, kolokvií, workshopů a setkání v součinnosti se zahraničními i domácími institucemi, jejichž cílem byla kromě otevření některých nových badatelských otázek a jejich dalšího rozvoje v rámci mezinárodní vědecké komunity také reflexe významných výročí českých (československých) i světových dějin a jejich zprostředkování širší odborné i laické veřejnosti. Jednalo se zejména o akce uspořádané k tzv. osmičkovým výročím (1918, 1938, 1948, 1968), zvláště pak k výročí vzniku Československé republiky v roce 1918. K nejvýznamnějším akcím patřila mezinárodní konference *Československo v proměnách Evropy 20. století*, která se konala v prostorách Senátu Parlamentu České republiky ve dnech 26.–27. 9. 2018).

Přehled organizovaných konferencí/akcí s mezinárodní účastí v roce 2018

Military and Postmilitary Landscapes.

Místo a datum konání: Praha, 14.–15. 2. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupřadatel: Přírodovědecké fakulta UK v Praze.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 73/39.

Část tvrže Hanička patřící do systému opevnění budovaného v Československu ve třicátých letech 20. století, Orlické hory, foto Zdeněk Kučera (PřF UK), 2011 (In: Conference *Military and Postmilitary Landscapes*; též Eva SEMOTANOVÁ – Pavel CHROMÝ – Zdeněk KUČERA, *Historická geografie. Tradice a modernita*. Praha 2018, s. 35).

Bibliografie k dějinám židů v českých zemích.

Místo a datum konání: Praha, 27. 3. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupořadatel: Židovské muzeum v Praze.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 8/2.

Ruská revoluce a Západ.

Místo a datum konání: Kutná Hora, 10. 4. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupořadatel: Filozofická fakulta Univerzity Pardubice.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 14/1.

Konfessionelle Geschichtsschreibung im Umfeld der Böhmisches Brüder (1500–1800).

Traditionen – Akteure – Praktiken.

Místo a datum konání: Praha, 18.–20. 4. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupořadatel: Universität Stuttgart, Lehrstuhl für Geschichte der Frühen Neuzeit.

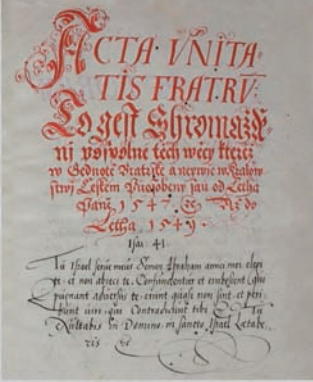
Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 27/14.

**Konfessionelle Geschichtsschreibung
im Umfeld der Böhmisches Brüder
(1500–1800)**

Traditionen – Akteure – Praktiken

Internationale Fachtagung
der Deutsch-Tschechischen Kommission
zur Herausgabe der *Acta Unitatis Fratrum*

18. 4. 2018 – 20. 4. 2018

Leitung:
Prof. Dr. Dr. Martin Rothkegel,
Prof. Dr. Joachim Bahlcke, Dr. Jiří Just
Theologische Hochschule Elstal – Jablonski-Forschungsstelle
an der Universität Stuttgart – Historisches Institut
der Tschechischen Akademie der Wissenschaften Prag

Veranstaltungsort:
Akademické konferenční centrum,
Husova 4a, CZ-110 00 Praha 1

První vlna ruské emigrace v dějinách a kultuře zemí a evropských národů. Tradice, společnost, politika.

Místo a datum konání: Praha, 22. 5. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupořadatel: Ruská státní humanitární univerzita.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 16/8.

Přednášející konference První vlna ruské emigrace v dějinách a kultuře zemí a evropských národů.

Peasants into Citizens. The political and national activation and social modernization of rural areas in Central Europe (1861–1914).

Místo a datum konání: Praha, 12.–13. 9. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 12/7.

Höfische Orte in städtischen Räumen. Wechselbeziehungen von Residenz und Stadt im Spätmittelalter aus tschechischer und deutscher Perspektive.

Místo a datum konání: Kiel, 13. 9. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupořadatel: Residenzstädte im Alten Reich (1300–1800) der Akademie der Wissenschaften zu Göttingen.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 8/5.

Františkáni v zemích Koruny české a Sasku mezi reformou, reformací a protireformací (15.–17. století).

Místo a datum konání: Kadaň, 19.–22. 9. 2018.

Pořadatel: Městské muzeum v Kadani.

Spolupořadatelé: Institut für Sächsische Geschichte und Volkskunde; Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 25/13.

Řád a město, řád a jeho mecenáši.

Místo a datum konání: Telč, 24.–26. 9. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupořadatelé: Diecezní archiv St. Pölten; Moravský zemský archiv v Brně.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 31/10.

Pohled do auditoria.

Československo v proměnách Evropy ve 20. století.

Místo a datum konání: Praha, 26.–27. 9. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Spolupořadatel: Historický ústav SAV.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 142/17.

Mnichovská dohoda 1938 v kontextu evropských dějin 20. století.

Místo a datum konání: Praha, 21. 9. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 40/3

**1. MÍSTOPŘEDSEDKYNĚ SENÁTU PARLAMENTU ČR
MILUŠE HORSKÁ**

A

**PŘEDSEDKYNĚ AKADEMIE VĚD ČR
EVA ZAŽÍMALOVÁ**

si Vás dovoluji pozvat na vernisáž výstavy a odbornou diskusi

**MNICHOVSKÁ DOHODA
V KONTEXTU EVROPSKÝCH DĚJIN
20. STOLETÍ**

v pátek 21. září 2018 od 13.00 hod.
v Rytířské síni a Mytologické chodbě Valdštejnského paláce.

Pozvánka platí pro jednu osobu.
Příchod hostů na recepci C2 Valdštejnského paláce nejpozději v 12.45.
Při vstupu laskavě předložte pozvánku a průkaz totožnosti.

Prosíme o potvrzení Vaší účasti do 15. září 2018 na e-mail: michalkovai@senat.cz

Praha v obnoveném státě – zemská metropole hlavním městem nové republiky.

Místo a datum konání: Praha, 16.–17. 10. 2018.

Pořadatel: Archiv hlavního města Prahy.

Spolupořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 34/13.

Staatsgründung 1918 im Mitteleuropa.

Místo a datum konání: Praha, 11. 12. 2018.

Pořadatel: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Počet účastníků celkem/ze zahraničí: 7/3.

■ 100. výročí vzniku Československa a „osmičková jubilea“ v rámci aktivit HÚ

Jedním z nejvíce ikonických výročí připomínaných v rámci celého minulého roku bylo bezesporu stoleté jubileum od vyhlášení československého státu v roce 1918. Tento stát si během 74 let své existence prošel velmi turbulentním vývojem. Několikrát ztratil a znovu získal svou svobodu, několikrát se jeho společnost velmi změnila (národnostně, sociálně, ekonomicky). Zažil období dvou totalitních diktatur.

Společně s výročím však fungovala také opětovná magie „osudových osmiček“, a tak byly velmi silně ve veřejném prostoru traktovány i další přelomové okamžiky moderních dějin: 1938, 1948, 1968. Do připomínky jubilejních akcí se zapojila ve velké míře také Akademie věd jako celek, stejně jako její jednotlivé ústavy, především společenskovědní části. Uskutečnění projektů bylo pak podpořeno i finančně v rámci *Strategie AV21*. Výrazné jubileum naší státnosti svým charakterem však významně přesahovalo jen ryze vědecký diskurs a Akademie věd ČR si ho vedle badatelské diskuse připomínala i řadou akcí zaměřených na nejširší veřejnost.

Již v roce 2016 zahájila III. a IV. oddělení HÚ společný projekt, jehož cílem bylo seznámit veřejnost s historií československého státu. Projekt byl rozdělen do čtyř pilířů a byl tedy určen jak zájemcům o historii z řad laiků, tak i širší domácí i světové odborné veřejnosti. Výsledkem byla v roce 2018 celá řada výstupů, které byly součástí širšího projektu *Společné století*. Těžiště činnosti spočívalo jednak v rámci uskutečnění vlastních projektů, jednak v realizaci spolupráce s dalšími akademickými i mimoakademickými institucemi. Aktivity spjaté s připomínkou všech významných jubileí bylo možné registrovat na poli organizace konferencí, vydávání knižních titulů, pořádání výstav a v neposlední řadě popularizačních výstupů.

První skupinu výstupů projektu představují publikace. Zde je třeba zmínit zejména knihu česko-slovenského kolektivu autorů pod vedením Jindřicha Dejmka *Československo. Dějiny státu* (2018), která je připravována k vydání i v upravené anglické a německé podobě. Jedná se o první obsáhlé a komplexní zpracování dějin československého státu od jeho etablování, přes dobu meziválečné parlamentní demokracie, nacistickou okupaci, poválečný vývoj, dobu komunistického režimu, obnovení demokratického systému v roce 1989, až po dekompozici společného státu v roce 1992. Doplněna bude rovněž historiografickým přehledem *Reflexe dějin Československa*. Uspořádáno bylo rovněž několik vědeckých konferencí (viz níže), jejichž výstupy budou kolektivní monografie *Československo v proměnách Evropy 20. století*, jakož i řada odborných článků v různých periodikách (např. v *Moderních dějinách*).

Někteří pracovníci ústavu spolupracovali na knižních projektech společně reflektující proměny české společnosti po roce 1918 (např. *Republika československá 1918–1939*, Praha, NLN 2018; *Sto let. Hodnota svobody, nebo cena za nezávislost?*, Praha, Sociologické nakladatelství 2018; *Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu*, Praha, NLN 2018).

Do druhé skupiny patří vědecké konference. Ústav se v kooperaci s partnerským Historickým ústavem SAV v Bratislavě primárně podílel na organizaci mezinárodní konference **Československo v proměnách Evropy 20. století**, která proběhla v prostorách Senátu PČR. Konání konference i jiných aktivit bylo dalším dokladem úspěšné spolupráce HÚ s horní parlamentní komorou. V rámci

jednotlivých sekcí byly diskutovány různorodé aspekty a dynamika historických proměn, které se dotýkaly podob československé státnosti v celém období její existence, tedy v letech 1918–1992. Vedle této páteřní konference jubilejního roku ústav organizoval ještě dvě rozsahem menší vědecká jednání, a to v únoru seminář ve spolupráci s ÚSTR k fenoménu února 1948, a v září mezinárodní konferenci *Mnichovská dohoda v kontextu evropských dějin 20. století*. Vedle těchto událostí se pracovníci HÚ účastnili také dalších akcí pořádaných jinými institucemi či pracovišti AV ČR (např. třídní červnová konference *1918 und danach. Zerfall der Habsburgermonarchie und wirtschaftliche Neuordnung von Mitteleuropa* v Římě či říjnová konference Ústavu státu a práva AV ČR *Na prahu nové doby*).

Třetí skupina výstupů byla tvořena výstavami. Jednou z hlavních celostátních akcí paměťových institucí ve spolupráci s dalšími vědeckými pracovišti, podpořených také českou vládou, byla především společná Česko-slovenská výstava, nejprve prezentovaná v Bratislavě, a v předvečer státního svátku 28. října slavnostně otevřena také v Praze. Intenzivní výstavní činnost se odehrála taktéž na půdě Akademie věd. Tři akademické ústavy, Masarykův ústav a Archiv Akademie věd, Ústav pro soudobé dějiny a HÚ, se společně podílely na tvorbě expozice *18–18. Století státního svátku* zaměřené na proměny vzpomínání na 28. říjen v Československu pod vlivem transformací politických diskursů v průběhu sta let (1918–2018). Ta byla prezentována přímo v sídle Akademie věd v centru Prahy. Pracovníci HÚ se podíleli vedle toho i na realizaci dalších výstav, z nichž nejvýznamnější byla venkovní expozice *Československo v proměnách Evropy 20. století* ve Valdštejnské zahradě, tedy v rámci sídla Senátu PČR, která svým názvem odkazovala na již výše zmíněnou konferenci, a mapovala hlavní historické milníky československé státnosti v letech 1918–1992. Jejimi hlavními tvůrci byli Jan Němeček a Zlatica Zudová-Lešková. Domácí i zahraniční návštěvníci si ji mohli prohlédnout od konce června do října. Ze zahraničních výstav se podařilo zrealizovat v Tel Avivu společně s Československou obcí legionářskou výstavu *Together and every man for himself in the turmoil of the first half of the 20th century. To the Czechoslovak-Jewish relations on the threshold of the Czechoslovak Centenary and the 70th anniversary of the State of Israel*.

V neposlední řadě je potřeba zmínit také velice bohatou mediální produkci pracovníků HÚ, která vedle individuální participace na jednotlivých vystoupeních v rámci televizí, zejména veřejnoprávní ČT, rozhlasu, opět zejména v rámci stanic Českého rozhlasu, tištěných médií a veřejných popularizačních přednášek zmínit také kolektivně pojatý projekt, do něhož se zapojila velká část pracovníků Oddělení dějin 20. století, a to sérii článků do *Mladé fronty DNES* k jednotlivým kulatým výročí – k roku 1918, 1938, 1948 a 1968. Jednou ze specifických forem popularizační aktivity byla rovněž série přednášek, realizovaných pracovníky Oddělení dějin 20. století k některým momentům naší moderní historie z různých období existence Československa. Tento projekt byl podpořen finančními prostředky získanými v rámci grantové soutěže vyhlášené Magistrátem hlavního města Prahy u příležitosti jubilejních oslav.

Společným prvkem všech těchto výstupů byl záměr představit Československo jako malý, multinationální stát, který se až příliš často stával objektem zájmů velmocí, jež ovlivňovaly jeho vývoj, a to často právě během klíčových, „osmičkových“, okamžiků. Současně byl ale důraz kladen na příspěvek Československa evropské i světové historii.

V současné hektické době a proměnách politických i společenských diskursů se ukazuje, že kolektivní paměť a způsob vzpomínání na historické události, bez ohledu na časovou vzdálenost, je jedním z důležitých nástrojů k udržení určité soudržnosti. Série jubilejních akcí minulého roku v České republice byla také příležitostí k reflexi kořenů demokratické státnosti a politického systému, k hlubším otázkám našeho geopolitického zakotvení a mezinárodních vazeb. Popularizační zprostředkování historické narace je navíc jedním z možných uplatnění aplikačního potenciálu humanitních oborů.

Jaroslav Šebek, Jan Slaviček

Vernisáž výstavy
Československo
v proměnách Evropy
20. století 10. července
2018 v Sala terrena
Valdštejnské zahrady
v Praze, úvodní slovo
velvyslance Slovenské
republiky v ČR Petera
Weisse.

Mytologická chodba
Valdštejnského paláce
v Praze s výstavou
Mnichovská dohoda
v kontextu evropských dějin
20. století.

Konference Mnichovská
dohoda v kontextu
evropských dějin 20. století
pořádaná 21. září 2018
v Rytířské síni
Valdštejnského paláce
v Praze, úvodní slovo
místopředsedkyně Senátu
Parlamentu ČR Mgr. Miluše
Horské.

■ Rozhovor

Rozhovor Zdeňka Doskočila s doc. PhDr. Janem Němečkem, DrSc., statutárním zástupcem ředitele HÚ a vedoucím Oddělení dějin 20. století.

Milý Honzo, jako statutární zástupce ředitele HÚ, vědecký pracovník Oddělení dějin 20. století a zároveň jeho vedoucí máš zajisté řadu povinností, které zabírají spoustu času. Přednášíš na univerzitě, zasedáš v mnoha odborných komisích, věnuješ se popularizační činnosti atd. Byla úspěšná kariéra historika vždy Tvým snem? Co Tě vlastně přivedlo ke studiu historie?

K historii mě přivedli moji rodiče, díky nimž jsem už od raného mládí sedával u naší obsáhlé knihovny a čítával knihy z oblasti historie, zprvu pochopitelně prozaického charakteru, později následované vědeckými publikacemi. Musím ale prozradit, že po základní škole byla zpočátku mým snem železnice, kde jsem se chtěl stát strojmáčkem. Tyto plány ale narazily na zdravotní limity, které nesplňoval můj zrak. Proto přišla na řadu studia na gymnáziu a poté na Filozofické fakultě UK, jež odstartovala moji profesní kariéru historika. Opět musím prozradit, že jsem zprvu váhal mezi středověkem (obdiv k husitství) a moderními dějinami (zájem o druhou světovou válku a československý odboj). Jeden z mých prvních učitelů, dr. Vlastimil Zikmunda z pardubického muzea, mi řekl: „Musíš si vybrat, obojí nejde.“ A já jsem si vybral. Na celý život.

Specializuješ se tedy na politické dějiny Československa v první polovině 20. století s důrazem na období nacistické okupace a problematiku domácího a zahraničního protinacistického a protifašistického odboje. Proč ses soustředil právě na toto nelehké období českých, resp. československých dějin?

Jako vždy je třeba hledat počátky v rodině – dědeček, ruský legionář, v roce 1938 musel jako státní zaměstnanec s rodinou po Mnichovu opustit svůj dům v Chomutově, aby našel útočiště v Pardubicích... To vše byly momenty, které mě přiváděly k moderním dějinám již od středoškolských studií. A historie našeho národněosvobozeneckého zápasu, který prošel v naší historiografii mnohými reinterpetacemi, nabízela široké možnosti. Navíc se po roce 1989 objevily skvělé příležitosti v podobě nově zpřístupněných domácích archivů a možnosti studia v archivech zahraničních. Byla to výzva, které jsem se chopil, byť začátky v 90. letech nebyly úplně jednoduché.

Významná je Tvoje ediční činnost. Jsi vedoucím týmu, který zpracovává diplomatickou edici pramenů s názvem „Dokumenty československé zahraniční politiky 1918–1945“, a podílel ses na edičním projektu „Zápisy ze schůzí československé vlády v Londýně 1940–1945“. Podařilo se vám zcela vyčerpat tuto látku? Existují ještě nějaké neprobádané oblasti československé zahraniční politiky v letech 1918–1945, které by si zasloužily vlastní edici?

Vyčerpat během minulých 25 let látku v oblasti dějin československé diplomacie období 1918–1945 není možné, rozhodně ne v tak malém týmu několika lidí, jaký na těchto projektech pracoval a pra-

cuje. Připomínám, že projekt *Dokumenty československé zahraniční politiky* pro toto období předpokládá vydání 50 svazků, z nichž je nyní publikováno 19 a na dalších se pracuje. Pouze sedmismazkový projekt zápisů československých exilových vlád byl doveden do konce. Z toho vyplývá, že je zde ještě opravdu bohaté pole působnosti, nehledě na to, že by bylo potřeba vydat i tematické edice, k dějinám druhé světové války z naší strany vyšly jen edice k československo-francouzským, československo-sovětským či československo-polským vztahům. Také by bylo třeba se věnovat diplomacii komunistického Československa, kde je situace (s výjimkou období kolem roku 1968) docela tristní. Ale i zde kolega Jindřich Dejmek připravuje nové edice. K tomu ovšem přistupuje i vydávání řady memoárů (vydali jsme paměti Jaromíra Kopeckého, Jana Šeby, deníky Jana Opočenského, Kamila Krofty, postupně vycházejí paměti Juraje Slávika, kde se připravuje třetí díl), i v této oblasti však zůstává řada nepublikovaných, zajímavých a pro naši historiografii potřebných rukopisů.

Letos jsme oslavili sté výročí vzniku Československa. Při této příležitosti se objevilo několik monografických syntéz, média překypovala bilancujícími úvahami. Rád bych se v této souvislosti vrátil poněkud zpět. V roce 2009 vyšla práce americké historičky Mary Heimann „Czechoslovakia. The State That Failed (Československo – stát, který neuspěl)“, která dodnes nebyla přeložena do češtiny. Autorka v zásadě pojímá dějiny Československa jako sérii selhání. Jaký je Tvůj názor na autorčinu interpretaci?

Kniha Mary Heimannové vyvolala v české historiografii velkou a většinově negativní reakci. Jednou ze zásadních odpovědí na ni z řad českých historiků byla obsáhlá anglická recenze, která vyšla z pera J. Dejmka na stránkách profilového Českého časopisu historického. Kolega zde oprávněně poukázal na značnou nevyváženost textu. Soudím, že z této ambiciózní knihy se sugestivním názvem je patrné apriorní protičeskoslovenské zaujetí autorky, směřující zejména proti prvorepublikové československé státnosti. Schází jí širší komparativní evropský pohled, kdyby jej totiž uplatnila, selhala by na základě její optiky většina států středovýchodní Evropy. Selektivní výběr faktů vede k destruovanému obrazu dějin československého státu, autorce chybí širší rozhled a nadhled, vyplývající také z torzovité literatury.

Znovu se naplno ukázal fakt, že byť nedokonalá monografie na téma československých dějin, když vyjde v angličtině v prestižnějším západním univerzitním nakladatelství, se stane bez ohledu na svou nedokonalost zdrojem pro západní nebohemikální badatele. A to je pro nás výstrahou a poučením, že je třeba kvalitní práce z českého prostředí více dostávat do světa v cizích jazycích.

Byl jsi pořadatelem konference „Československo v proměnách Evropy 20. století“ a mnoha dalších akcí souvisejících s loňskými výročími československého státu. Co sis z těchto akcí odnesl do své další práce? V čem byly pro Tebe inspirativní?

„Osmičková“ výročí minulého roku byla vynikající příležitostí, jak přiblížit různými formami historii československého státu naší veřejnosti, a také se ve vědecké rovině zamyslet nad Československem jako takovým. Proto také IV. oddělení HÚ připravovalo nejen specificky výroční akce (k únoru 1948, srpnu 1968, září 1938 či říjnu 1918), ale koncepčně také akce směřující k celé historii československého státu. Proto ona Tebou zmíněná konference a s ní související stejnojmenná outdoorová výstava ve Valdštejnské zahradě. Tedy nikoliv klasické konference jen z dob první (druhé, třetí) republiky, okupace či komunistického období, ale spojit ona nesourodá období a ukázat náš stát ve svém celku, jeho úlohu a místo, které zastával v Evropě a ve světě. Jen tak se lze zamyslet nad vzájemnou provázaností těchto etap ve všech rovinách života společnosti.

V souvislosti s oslavami osmičkových výročí jsme byli svědky mnoha pokusů o utilitární politickou aktualizaci historických témat. Co o nich soudíš? Hrozí dnes historické vědě opětovný pád do politické služebnosti?

Vše záleží na osobnostech historiků, zda jsou ochotni se podřídít politickým vlivům či zda zůstanou nezávislí. Jistě bychom si dokázali dosadit jména jak na jednu, tak i na druhou stranu. Ale v zásadě si myslím, že zdravé jádro české historiografie zůstane odolné proti politickým vlivům a že si uchová zdravý rozum. A že bude ochotno zejména v médiích, která leckdy sklouzávají k povrchním, líbivým a někdy i pravdě neodpovídajícím soudům, udržet racionální a pravdivý výklad našich národních dějin. A obhájit tento výklad i na mezinárodním vědeckém fóru, na konferencích, ale i na fórech nejprestižnějších, narážím zde na různé světové historické kongresy.

Vyučuješ na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice. Setkáváš se se studenty různých výukových programů. Srovnáš-li dnešní posluchače historie se studenty z dob, kdy jsi sám vysokoškolská studia absolvoval, v čem spatřuješ největší odlišnosti? Jaká je jejich připravenost? Daří se vychovávat mimo jiné i editory, kteří by se uplatnili při práci na edicích pramenů k dějinám českých zemí ve dvacátém století?

Těžko lze srovnávat naši a dnešní studentskou generaci. Obě vyrůstaly v rozdílném světě, mj. naše generace začínala bez technických vymožeností internetu, mobilních telefonů, digitální fotografie či kopírování, ještě dnes mi zůstávají doma na kartičkách ručně psané výpisky z archivu. Možnosti dnešní generace jsou v tomto ohledu někde jinde, technika nesmírně urychluje bádání. Také dnešní možnosti studia v zahraničí (program Erasmus a další) nelze srovnávat s minulostí. To přináší mnohem lepší jazykovou vybavenost dnešních studentů. Z hlediska jejich připravenosti bych však byl trochu opatrnější. Za našich dob nebylo třeba programů na odhalování plagiátorství, módní to jev dneška. Musím se přiznat, že stavět na nějakém základě znalostí studentů ze středních škol je ošidné. Mnohokrát jsem se přesvědčil, že jim začnu vykládat nadstavbu a pak zjistím, že ta základna jim buď chybí, nebo je jen torzovitá.

S editory je potíž. Proč? Jejich práce je nesmírně těžká, pokud je připravována svědomitě a odpovědně, vyžaduje hlubokou erudici a znalost pramenů i práce s nimi. Také se jim nikdy nedostane takového uznání jako v případě, kdy napíšeš objevnou monografii. I kdybys vydal sebeobjevnější edici, nikdy se jí nedostane takové pozornosti. Ale přesto: historiografie se bez nich neobejde. Zvláště, když stále ještě doháníme v oblasti moderních dějin vyspělé země, které mají v této oblasti velký náskok. A edice tvoří základ, na kterém staví naše historiografie. Proto ediční činnost tvoří stěžejní součást práce IV. oddělení, kde je vedle zmíněné edice zahraniční politiky ČSR připravován i obsáhlý mnohasvazkový projekt Programy politických stran.

Milý Honzo, děkuji Ti za rozhovor.

II. Mezinárodní spolupráce

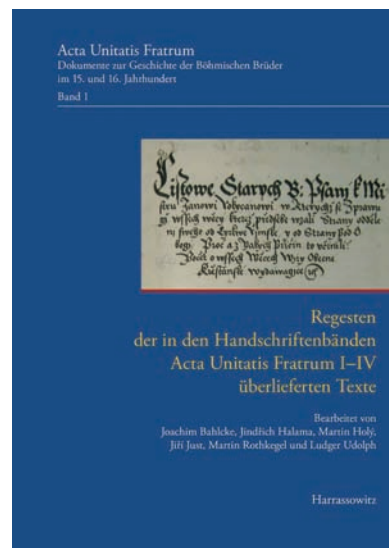
HÚ je zapojen do řady mezinárodních aktivit. Ty se odehrávají na úrovni jednorázových konferencí či při přípravě publikací, jako dlouhodobé spolupráce se zahraničními pracovišti v rámci bilaterálních či multilaterálních smluv nebo dalších projektů a také jako aktivity organizované a koordinované ze zahraničního pracoviště HÚ – Českého historického ústavu v Římě zapojeného do sítě světových historických ústavů působících v Římě a Vatikánu a jejich dlouhodobých edičních i dalších badatelských projektů zahrnujících celou historickou epochu od počátků až do současnosti. Pracovníci HÚ dále aktivně prezentovali výsledky výzkumu na světových kongresech a dalších významných mezinárodních konferencích v ČR i v zahraničí. HÚ uspořádal nebo spolupřádal 12 mezinárodních konferencí, konferenčních panelů, workshopů a setkání v součinnosti se zahraničními i domácími institucemi a podílel se na několika dalších rozpracovaných mezinárodních projektech. Nové mezinárodní projekty jsou v současnosti připravovány v rámci *Programu pro podporu mezinárodní spolupráce začínajících výzkumných pracovníků AV ČR* (Institut für Wirtschafts- und Sozialgeschichte, Universität Wien; Institut für Neuzeit- und Zeitgeschichtsforschung, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien) a v souvislosti s připravovanými mezinárodními grantovými projekty. Dlouhodobě se rozvíjí spolupráce na základě bilaterálních či multilaterálních smluv například s Universität Stuttgart, Universität Trier, Technische Universität Dresden, Russian State University for Humanities in Moscow, Institute of Slavic Studies of the Russian Academy of Sciences, Instytutem Historii Polskiej Akademii Nauk ve Varšavě, Történettudományi Intézet – Magyar Tudományos Akadémián v Budapešti či Historickým ústavem SAV v Bratislavě. Ve spolupráci s Instytutem Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza v Poznani se také podařilo pracovníkům HÚ získat podíl na hlavním tématu XXIII. světového kongresu historických věd CISH (Comité International des Sciences Historiques) v Poznani (2020) jako první české výzkumné organizaci v historii. Ústav dále získal pořádání kulatého stolu a spolupřádaní Joint Session na tomto kongresu, což je nejvýraznější úspěch za dobu existence ústavu.

■ Příprava XXIII. mezinárodního kongresu historických věd v Poznani roku 2020

Na srpen 2020 je připravován XXIII. světový kongres historiků v Poznani. Kongres se koná jednou za pět let a je vrcholnou příležitostí k interkontinentální prezentaci výsledků jednotlivých národních historiografií a zároveň k navázání mnohostranných vědeckých vztahů. Na přípravě kongresu se významně podílí Český národní komitét historiků, jehož členy z HÚ jsou Roman Baron, Jan Němeček a Jaroslav Pánek. Výsledkem jednání a konkrétních návrhů je nadprůměrná účast českých historiků v organizaci jednotlivých tematických zasedání kongresu. Vědečtí pracovníci HÚ jsou garanty a organizátory těchto sekcí: *The Woman and Global Migration* (Zlatica Zudová-Lešková) a *Uneasiness with Minorities throughout the 20th Century? Lessons from the East Central Europe compared* (Jan Němeček a Jan Kuklík).

■ Mezinárodní ediční projekt *Acta Unitatis Fratrum – Akta jednoty bratrské*

Ve čtvrtek 6. prosince 2018 proběhla v prostorách Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského v Praze slavnostní prezentace prvního svazku registové edice významné rukopisné sbírky k dějinám historické jednoty bratrské, zvané *Acta Unitatis Fratrum – Akta jednoty bratrské* (Joachim Bahlcke, Jindřich Halama, Martin Holý, Jiří Just, Martin Rothkegel, Ludger Udolph /eds./). Publikace je jedním z výstupů mezinárodního projektu, na němž spolupracují HÚ, Univerzita ve Stuttgartu, Technická univerzita v Drážďanech a Vysoká škola teologická v Elstalu. Jde o interdisciplinárně pojatý projekt, jehož cílem je zpřístupnění pramenného korpusu evropského významu odborné veřejnosti z historických, teologických, filologických a kulturně-historických disciplín. Vydání prvního svazku registové edice v německém nakladatelství Harrasowitz je rozhodujícím krokem k naplnění velkého úkolu, o nějž usilovali čeští a němečtí vědci bezmála již 180 let. Další tři svazky edice by měly vyjít v průběhu následujících let.

■ Mezinárodní projekt *Visuelle Kultur der Herrscherrepräsentation in Städten des habsburgischen Reichs – von Ferdinand I. bis Josef I. (1526–1711)*

Projekt *Vizuální kultura panovnické reprezentace ve městech habsburské říše od Ferdinanda I. do Josefa I. (1526–1711)*, na jehož řešení se podílí II. oddělení HÚ, je zaměřen na analýzu a srovnání forem panovnické reprezentace v městském prostoru v průběhu 16. a 17. století. Důraz klade na veřejné objekty (sakrální i profánní) a performativní akty, které probíhaly v jejich blízkosti. Metodologickým předpokladem je hypotéza, že habsburský panovník používal při vizuální komunikaci s městským prostředím podobných prostředků ve všech zemích habsburské monarchie. Také proto je tento projekt, financovaný prostřednictvím FWF (Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung), založený na mezinárodní bázi badatelů z oborů historie a historie umění, kteří se dlouhodobě zabývají danou problematikou s ohledem na specifika rakouské, české a uherské situace. Předpokládaná doba řešení projektu: leden 2017 až prosinec 2019.

■ **Corpus der Quellen zur Geschichte der Juden im spätmittelalterlichen Reich**

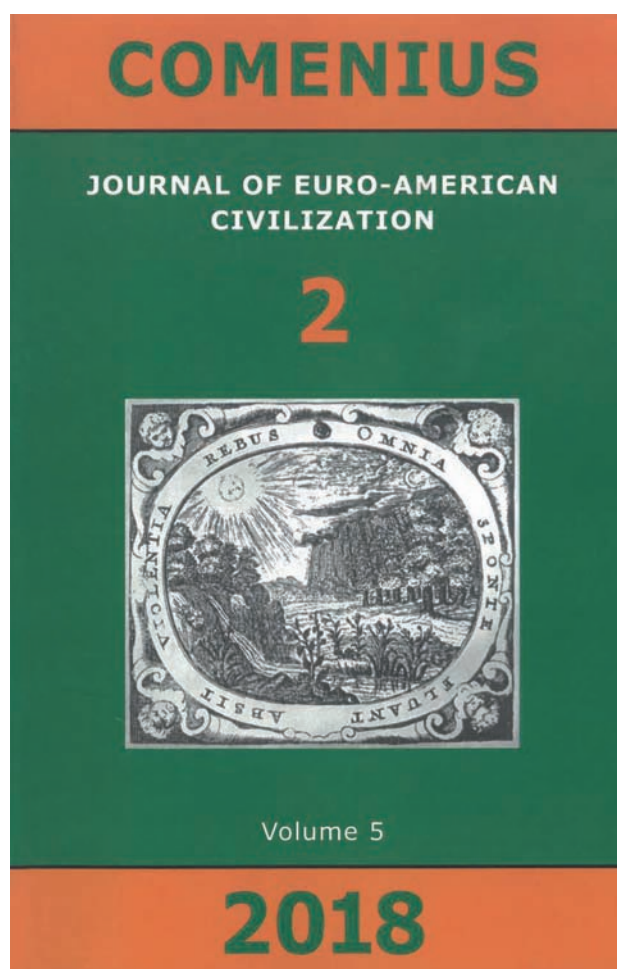
Mezinárodní projekt iniciovaný prof. Alfredem Haverkampem (Arye Maimon-Institut für Geschichte der Juden, Universität Trier) je zaměřen mj. na zpracování všech dochovaných pramenů k dějinám židovského osídlení v prostoru středověké Říše a jejich zveřejnění na internetovém portálu. Na projektu se podílejí vědecké instituce z Německa, Rakouska, Švýcarska, České republiky a Izraele. Mezinárodní dohoda o spolupráci byla uzavřena mezi Arye Maimon Institut a HÚ r. 2009. Od té doby se pracovníci Oddělení dějin středověku (Eva Doležalová, Lenka Blechová) ve spolupráci s některými dalšími externími specialisty podílejí na přípravě vydávání české řady *Pramenů k dějinám Židů v Čechách a na Moravě ve středověku*, stejně tak jako na tvorbě portálu <http://www.medieval-ashkenaz.org/>.

■ **Mezinárodní spolupráce při přípravě a vydávání Biografického slovníku českých zemí**

HÚ vydal ve spolupráci s nakladatelstvími Libri a Academia v letech 2004–2018 již 21 sešitů mnohasvazkového národního univerzálního *Biografického slovníku českých zemí* (dále *BSČZ*). Jeho přípravu doprovází dlouholetá mezinárodní spolupráce se zahraničními pracovišti, která připravují podobná encyklopedická díla. Ta nejužší je orientována především na země sousedící s Českou republikou, odkud do našeho prostoru přicházel největší počet osobností, které se podílely na kulturním, společenském a hospodářském rozvoji českých zemí. Podobně je tomu i naopak, nejpočetnější česká emigrace směřovala k bezprostředním sousedům. Od devadesátých let minulého století navázala redakce *BSČZ* kontakty s Národním biografickým ústavem, resp. redakcí *Biografického lexikónu Slovenska* v Martině, který byl do počátku nového tisíciletí součástí Matice slovenské, poté byl začleněn do Slovenské národní knihovny. Koncept a projekt *BSČZ* se inspiroval zkušenostmi slovenského pracoviště proto, že vzhledem k dlouholetému soužití obou národů ve společném státě ve 20. století řada osobností náleží do obou národních lexikonů. V současnosti je vzájemná spolupráce založena především na výměně autorských textů. Paralelně probíhá právě tak významná spolupráce s Institutem für Neuzeit- und Zeitgeschichtsforschung ÖAW, konkrétně s jeho redakcí *Österreichisches biographisches Lexikon* ve Vídni. Kontakty nepřerušeně trvají od založení *BSČZ*. Bohatá rakouská lexikografie a především *ÖBL* se staly východiskem pro koncepci a strukturu hesel českého národního slovníku. Podobně jako v případě Slovenska, máme díky mnohaletému soužití v habsburské monarchii řadu společných osobností a rozvinutá spolupráce probíhá vzájemnou výměnou pramenů a autorských hesel; emeritní pracovník *ÖBL* je také členem redakční rady *BSČZ*. Digitalizace *ÖBL* a dalších jazykově německých lexikonů se stala impulzem pro podobný postup u nás. K dalším německojazyčným pracovištím, s nimiž udržujeme kontakty, náleží Collegium Carolinum jako vydavatel *Biographisches Lexikon zur Geschichte der Böhmischen Länder* a redakce *Neue Deutsche Biographie* v Mnichově. Tato pracoviště využíváme především jako zdroj informací pro předválečnou německou menšinu v ČR a československý poválečný exil.

■ Vydávání časopisu *Comenius: Journal of Euro-American Civilization*

HÚ se redakčně a autorsky podílí na vydávání časopisu *Comenius: Journal of Euro-American Civilization*, který je od roku 2014 interdisciplinárním periodikem mezinárodní učené společnosti Comenius Academic Club v New Yorku (CAC). V šestičlenné euro-americké redakci je HÚ zastoupen Jaroslavem Pánkem, který se zároveň podílí na koncepční přípravě výročních konferencí. V časopisu *Comenius* publikovala v uplynulých pěti letech řada vědeckých pracovníků HÚ, v ročníku 5 (2018) vyšly 3 studie a 8 recenzí pracovníků HÚ; zvláště důležité jsou příspěvky Jindřicha Dejmka a Jana Němečka, které americkému a západoevropskému publiku představují současné interpretace československých dějin 20. století.

III. Publikace

Počet vydaných knižních publikací pracovníků HÚ překročil v roce 2018 dvě desítky. Nakladatelství Historický ústav bylo vydavatelem deseti monografií, další díla byla vydávána u jiných českých i zahraničních vydavatelů. Podrobnější přehled vydaných publikací lze nalézt na webové prezentaci nakladatelství Historického ústavu: <http://www.hiu.cas.cz/cs/nakladatelstvi/novinky.ep/>.

Pracovníci HÚ odborně garantovali, redakčně i technicky zajišťovali vydávání významných oborových periodik: *Český časopis historický*, *Mediaevalia Historica Bohemica* (zařazeny do databáze SCOPUS), *Slovanský přehled*, *Folia Historica Bohemica*, *Moderní dějiny*, *Historická geografie* a *Bollettino dell'Istituto Storico Ceco di Roma*. O zařazení na seznam prestižních světových databází vědeckých periodik usilují i další periodika.

Vedle ústavních a dalších domácích vědeckých periodik publikovali pracovníci HÚ časopisecké studie také v zahraničních vědeckých periodicích: *Historický časopis*, *Kultúrne dejiny* (Slovensko), *Pamięć i Sprawiedliwość* (Polsko), *Historisches Jahrbuch* (SRN), *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung* (Rakousko), *COMENIUS: Journal of Euro-American Civilization* (USA).

Podle Akademického systému evidence publikací (ASEP), provozovaného Knihovnou AV ČR, publikovali v roce 2018 pracovníci HÚ 159 výstupů, řada dalších se však stále nachází v tisku. Publikované výsledky uvádíme v následující výběrové bibliografii.

■ Cizojazyčné publikace pracovníků HÚ a odborné práce vydané v zahraničí

Monografie a edice

■ **BAHLCKE, J., HALAMA, J., HOLÝ, M., JUST, J., ROTHKEGEL, M., UDOLPH, L.**

Acta Unitatis Fratrum. Dokumente zur Geschichte der Böhmischen Brüder im 15. und 16. Jahrhundert. Bd. 1. Regesten der in den Handschriftenbänden Acta Unitatis Fratrum I-IV überlieferten Texte. Wiesbaden: Harrassowitz, 2018. ISBN 978-3-447-10982-6.

Rukopisný soubor Acta Unitatis Fratrum, který obsahuje čtrnáct svazků, představuje nejvýznamnější kolekci textů k dějinám česko-moravské jednoty bratrské od jejich počátků do poslední čtvrtiny 16. století. Sbírka byla založena za účelem zachování stěžejních netištěných bratrských pramenů v roce 1551 biskupem Janem Černým. První svazek registrové edice, která má za účel zpřístupnění celého souboru, obsahuje rukopisné svazky č. 1–4, jež pokrývají časové rozpětí mezi založením Jednoty a 40. léty 16. století.

■ **ČERNUŠÁK, T., KOLLERMANN, K., RABL, I.**

Kommunikation zwischen Kloster und Welt in Spätmittelalter und Früher Neuzeit. Referate der gleichnamigen Tagung im Stift Melk vom 21. bis 23. September 2016. Pra-

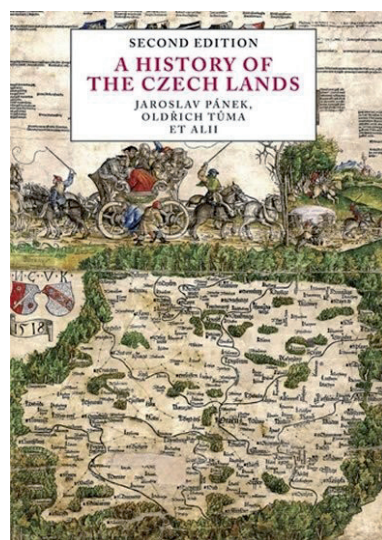
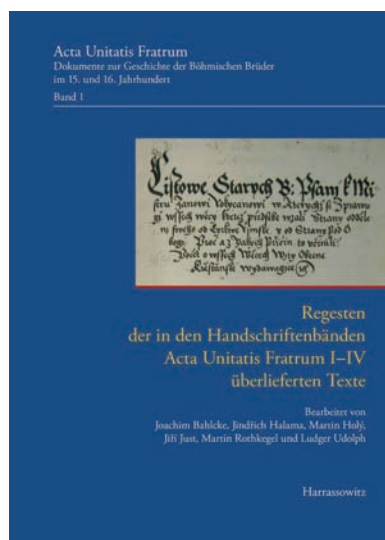
ha: Historický ústav; St. Pölten: Diözesanarchiv St. Pölten, 2018. 476 s. (Monastica historia, 3). ISBN 978-80-7286-321-1.

Pravidelná setkávání odborníků na dějiny církevních řádů z různých zemí střední Evropy, která se konají od roku 2008, se pomalu stávají zajímavou platformou pro výměnu poznatků k dané problematice. Předposlední setkání se konalo v proslulém benediktinském opatství Melk a z jeho jednání vzešel sborník zaměřený tentokrát na otázky vzájemné komunikace mezi řeholními institucemi a okolním světem. Příspěvky, jejichž autory jsou odborníci z několika českých, maďarských, rakouských a německých institucí, jsou rozděleny do celků podle tematického zaměření. Ukazují sledované téma z různých hledisek, jako je například vztah klášterů k univerzitnímu prostředí, cestovní aktivity řeholníků, odraz relací dané řeholní instituce vůči okolnímu světu ve světle vlastní tištěné či rukopisné produkce či podíl na sakralizaci barokní krajiny a proměnách zbožnosti.

■ PÁNEK, J., TŮMA, O. et alii

A history of the Czech Lands. Jaroslav Pánek, Oldřich Tůma et alii ; translators: Justin Quinn, Petra Key, Lea Bennis. Second edition Prague: Charles University, Karolinum Press, 2018. 729 stran, 16 nečíslovaných stran obrazových příloh: ilustrace (převážně barevné), mapy, portréty, faksimile [Přeloženo z češtiny; „Second, enlarged English edition“--Tiráž; Chronologický přehled] ISBN: 978-80-246-2227-9.

Dějiny českých zemí podávají soustavný výklad naší historie od pravěku až po vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004. Sledují vývoj českého státu a národa, stejně jako menšin žijících na českém území, zejména Židů, Němců, Slováků a Poláků. Osu výkladu tvoří proměny státu (včetně území, která k němu patřila jen dočasně) a společnosti v něm žijící, ale pozornost je věnována rovněž kultuře, náboženství, populačnímu vývoji a tisíciletému přetváření krajinného prostředí.

Výběr cizojazyčných studií, článků a kapitol odborných publikací

Baron, Roman. Praski polonista Marian Szyjkowski a obecność polskiej kultury nad Wełtawą. In: Bondyra, W., Kupisz, D., Ternes, J., Wierzbicki, L. A., eds. *Studia z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2018, s. 697–710. ISBN 978-83-227-9121-9.

- Baron, Roman. Madecki, R. Czeskie studia polonistyczne w kontekście porównawczym. In: Tambor, J., ed. *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy. Koncepcje. Perspektywy. Tom V. W kręgu (glotto)dydaktyki*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2018, s. 623–643. ISBN 978-83-226-3584-1.
- Doležalová, Eva. Geschichte der jüdischen Bevölkerung von Eger (Cheb) im Mittelalter. In: Heller, W., ed. *Jüdische Spuren im ehemaligen Sudetenland. Beiträge einer internationalen Tagung vom 6. bis 8. Oktober 2017 in Eger (Cheb)*. Berlin: Verlag Inspiration Un Limited, 2018, s. 25–37. ISBN 978-3-945127-254.
- Friedl, Jiří. Tadeusz Kuncewicz, „Podkowa“, and his Attempt to Reach the American Zone in July 1945. *Pamięć i Sprawiedliwość*. 2018, 31(1), 356–385. ISSN 1427-7476.
- Holý, Martin. Musik in der Erziehung und Ausbildung des Adels aus den böhmischen Ländern im 16. und frühen 17. Jahrhundert. In: Hultsch, A., ed. *Musica in litteris. Musikalische Geburtstagsgabe für Ludger Udolph*. Dresden: THELEM Universitätsverlag und Buchhandlung, 2018, s. 21–29. ISBN 978-3-945363-96-6.
- Hrachovec, Petr, Zdichynec, Jan. Der Dreissigjährige Krieg im Spiegel der zeitgenössischen Zittauer und Laubaner Chroniken bis zum Übergang der Oberlausitz von Böhmen an Kursachsen (1618–1635/37). In: Dannenberg, L., Müller, M., eds. *Studien zur Stadtchronistik (1400–1850). Bremen und Hamburg, Oberlausitz und Niederlausitz, Brandenburg und Böhmen, Sachsen und Schlesien*. Hildesheim: Universitätsverlag Hildesheim, 2018, s. 151–272. Beihefte zum Neuen Lausitzischen Magazin, 20. ISBN 978-3-487-15564-7.
- Hrachovec, Petr. Die Männerklöster in Zittau und im Zittauer Land im Jahrhundert der Reformation. In: Knüvener, P., ed. *Epitaphien, Netzwerke, Reformation. Zittau und die Oberlausitz im konfessionellen Zeitalter*. Görlitz, Neiße: Verlag Gunter Oettel, 2018, s. 31–44. ISBN 978-3-944560-43-4.
- Hrbek, Jiří. Die Erinnerung an Wallenstein in der Familie Waldstein im 17. und 18. Jahrhundert. In: Emich, B., Niefanger, D., Sauerer, D., Seiderer, G., eds. *Wallenstein : Mensch – Mythos – Memoria*. Berlin: Duncker & Humblot, 2018, s. 411–429. ISBN 978-3-428-15428-9.
- Kaar, Alexandra. Granatäpfel, Pfeffer und ein Braukessel für die Ketzer. Zum Handel mit Waren des gehobenen Bedarfs zwischen Böhmen und seinen Nachbarländern in den Hussitenkriegen. *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*. 2018, 126(2), 354–360. ISSN 0073-8484.
- Němeček, Jan. Crisis of democracy (1938). *COMENIUS: Journal of Euro-American Civilization*. 2018, 5(2), 197–218. ISSN 2333-4142.
- Pánek, Jaroslav. A New Image of the World at the Beginning of Modern Times (European Humanist Sebastian Münster and his *Cosmographia*). *COMENIUS: Journal of Euro-American Civilization*. 2018, 5(1), 9–28. ISSN 2333-4142.
- Pánek, Jaroslav. Arystokratka między bogactwem, bezsilnością i rozpaczą (Szlachcianka z Jednoty Braci Czeskich: model historiograficzny a rzeczywista postać). In: Iwańczak, W., Januszek-Sieradzka, A., Smołucha, J., eds. *Świat kobiet w Czechach i w Polsce w średniowieczu i w epoce nowożytnej*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie, 2018, s. 581–596. ISBN 978-83-7614-374-3.
- Pánek, Jaroslav. Polacy i Czesi w Rzymie. (Dwie ekspedycje narodowe w początkach badań watykańskich). In: Bondyra, W., Kupisz, D., Ternes, J., Wierzbicki, L. A., eds. *Studia z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2018, s. 325–344. ISBN 978-83-227-9121-9.
- Pražáková, K., Sterneck, Tomáš. Die Ehrlosigkeit der Valois-Könige und die Würde Polen-Litauens: Eine Apologie des polnischen Adels in einer Schmähschrift von 1574. *Historisches Jahrbuch*. 2018, 138(1), 172–197. ISSN 0018-2621.

- Šebek, Jaroslav. Der hl. Wenzel und die mentalen und gesellschaftlichen Veränderungen in den böhmischen Ländern der modernen Zeit. In: Samerski, S., ed. *Wenzel. Protagonist der böhmischen Erinnerungskultur*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 2018, s. 161-180. ISBN 978-3-506-78533-6.
- Šimůnek, Robert. Spitální in böhmischen Residenzstädten in Mittelalter und Früher Neuzeit. In: Fouquet, G., Opl, F., Rabeler, S., Scheutz, M., eds. *Social Functions of Urban Spaces through the Ages / Soziale Funktionen städtischer Räume im Wandel*. Ostfildern: Jan Thorbecke Verlag, 2018, s. 47-62. Residenzenforschung. Neue Folge: Stadt und Hof, 5. ISBN 978-3-7995-4534-1.
- Šimůnek, Robert. The Bohemian Town as a Space for Symbolic Communication (1400-1600). In: Horníčková, K., ed. *Faces of Community in Central European Towns. Images, Symbols, and Performances, 1400-1700*. Lanham: Lexington Books, 2018, s. 13-40. ISBN 978-1-4985-5112-0.
- Šístek, František. Der Slawische Halbmond. Tschechische Darstellungen bosnisch-herzegowinischer Muslime in Literatur, Reiseberichten und Memoiren (1878-1918). In: Ruthner, C., Scheer, T., eds. *Bosnien-Herzegowina und Österreich-Ungarn, 1878-1918: Annäherungen an eine Kolonie*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2018, s. 279-305. Kultur – Herrschaft – Differenz, 24. ISBN 978-3-7720-8604-5.

■ Monografie, sborníky, atlasy, edice a časopisy vydané nakladatelstvím Historický ústav

■ BOUBÍN, Jaroslav (ed.) – CHELČICKÝ, Petr

Spisy z Kapitulního sborníku. Praha: Historický ústav, 2018. 500 s. (Sbírka pramenů k náboženským dějinám, 5). ISBN 978-80-7286-322-8.

Rukopis knihovny Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze D 82 je patrně nejčinnějším a nejrepresentativnějším dodnes zachovaným rukopisným souborem spisů jednoho z nejvýznamnějších českých středověkých myslitelů, Petra Chelčického (* kolem 1380 – † před 1460). Mimo jiné přináší jediné známé znění spisů, které mají pro pochopení a ocenění Petrova díla význam naprosto zásadní, jako je traktát *O boji duchovním* či *O trojiem lidu řeč*; je zde také dochován jediný rukopisný záznam *Sítě víry*, byť v pouhém zlomku, a například i jediný známý text *Zpráv o svátostech*, Petrova vůbec nejsystematičtějšího výkladu z oblasti sakramentální teologie. Edice tohoto rukopisu je součástí souborného vydání Chelčického spisů a představuje jeho čtvrtý svazek. Lze v něm najít texty 15 pojednání tohoto středověkého myslitele, z nichž několik je zde vydáváno vůbec poprvé. Edice vybavená dvojím poznámkovým aparátem, dvěma rejstříky a rovněž doprovázená odborným komentářem přináší zejména přesnější obraz literárního odkazu a myšlení jednoho z nejsvéraznějších představitelů husitské revoluce a českého reformního hnutí první poloviny 15. století, jehož díla dodnes poutají zájem nejen odborné veřejnosti a jsou překládána i do cizích jazyků.

■ HLAVAČKA, Milan – BEK, Pavel (edd.)

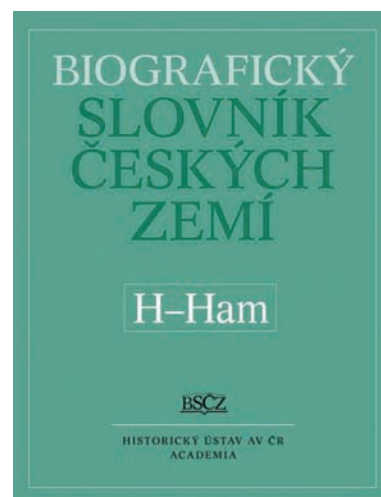
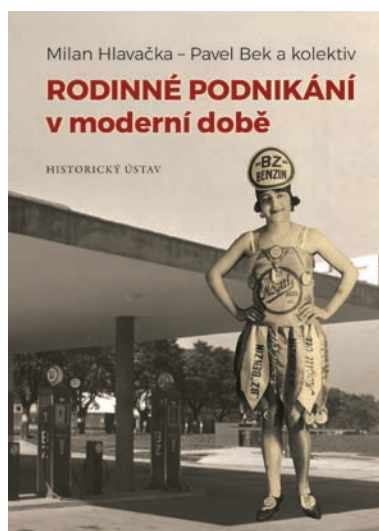
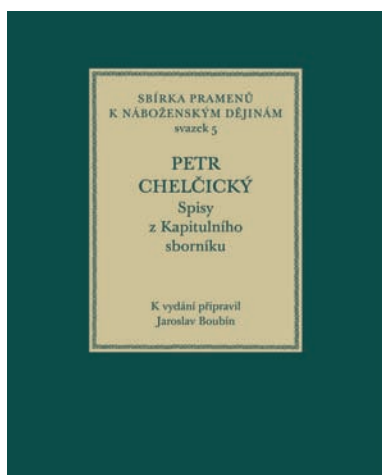
Rodinné podnikání v moderní době. Praha: Historický ústav, 2018. 607 s. (Práce Historického ústavu AV ČR = Opera Instituti Historici Prague). ISBN 978-80-7286-318-1.

Výzkum moderního rodinného podnikání má jednoznačné chronologické vymezení: začíná v první polovině 19. století a končí v případě německožidovských firem (například Petschkové) nacistickou okupací českých zemí, u německojazyčných firem (například Ringhofferové) s koncem druhé světové války, a v případě nacionálně českých a slovenských firem po únoru 1948. Předkládá-

ná kolektivní monografie nabízí kromě definice a konceptualizace takto pojatého výzkumu o rodinném podnikání i na dvacet originálních podnikatelských biogramů.

- **MAKARIUSOVÁ, Marie - DOSKOČIL, Zdeněk - KUČERA Martin - MARTÍNEK, Jiří - NOVOTNÝ, Gustav - SZAJKÓ, Vojtěch - VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla**
Biografický slovník českých zemí. Sešit 21. H-HAM. Praha: Historický ústav – Academia, 2018. 159 s. ISBN 978-80-200-2871-6.

Dvacátý první sešit *Biografického slovníku českých zemí* předkládá čtenářům životopisy osobností, jejichž jméno začíná písmeny H-Ham, a představuje další svazek rozsáhlého encyklopedického projektu, který vzniká ve spolupráci dnes už s více než stovkou autorů z akademických, univerzitních a dalších pracovišť pod vedením Biografického oddělení HÚ. V jeho rámci bude zpracováno na 25 000 biogramů osobností všech dob a oborů lidské činnosti spjatých s českými zeměmi – bez rozdílu etnického původu, jež se narodily, žily a pracovaly v uvedeném teritoriu, a to i pokud zde strávily jen část svého života.

- **PÁNEK, Jaroslav - HRDINA, Jan - KALOUS, Antonín - PETR, Stanislav - VOREL, Petr - PAZDEROVÁ, Alena - ČERNUŠÁK, Tomáš - PARMA, Tomáš - VALENTOVÁ-BOBKOVÁ, Kateřina - JONOVÁ, Jitka - ŠEBEK, Jaroslav - KUKLÍK, Jan - NĚMEČEK, Jan**
Český historický ústav v Římě. Stav a perspektivy ediční činnosti. Praha: Historický ústav, 2018. 228 s. (Acta Romana Bohemica, 3). ISBN 978-80-7286-323-5.

Kolektivní monografie podává kritický přehled výsledků bádání Českého historického ústavu v Římě, který je zahraničním pracovištěm HÚ a na jehož činnosti se podílejí také vybraní stipendisté z dalších akademických ústavů, vysokých škol a archivů. Nastiňuje rovněž perspektivy velkých, dlouhodobě vydávaných pramenných edicí k pozdnímu středověku (*Monumenta Bohemiae Vaticana*) a ranému novověku (zprávy diplomatů *Epistulae et act a nuntio rum apostolicorum apud imperatorem*). Rekapituluje možnosti využití fondů římských knihoven pro kodikologická studia a řádových archivů pro systematicky budovanou *Bio-bibliografickou databázi řeholníků v českých zemích 16. – 18. století*. Ukazuje, že výsledky římských bádání se zdaleka nesoustřeďují pouze na starší církevní historii, ale přinášejí též pozoruhodné výsledky při studiu politických, kulturních a hospodářských dějin od 16. do 20. století, mj. k poznání československo-italských diplomatických vztahů za

druhé světové války. Publikace přináší kromě studií také bibliografii prací vzniklých na základě výzkumů v letech 2014–2017 a stať o německém medievistovi Ludwigu Schmuggem, který podpořil ČHÚŘ tým, že mu daroval podstatnou část své vědecké knihovny. Vybrané texty z této knihy byly předloženy zahraniční odborné veřejnosti v italském překladu na stránkách *Bollettino dell'Istituto Storico Ceco di Roma* 11 (2018).

■ **RAKOVÁ, Svatava**

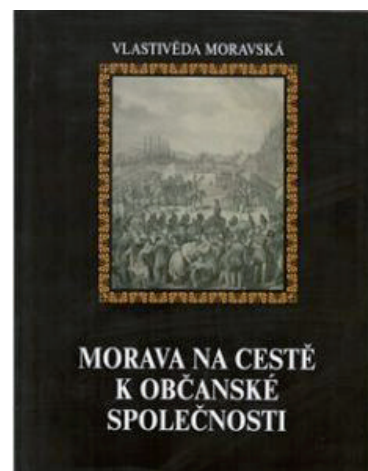
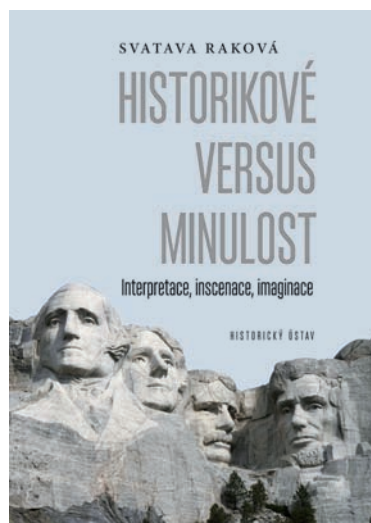
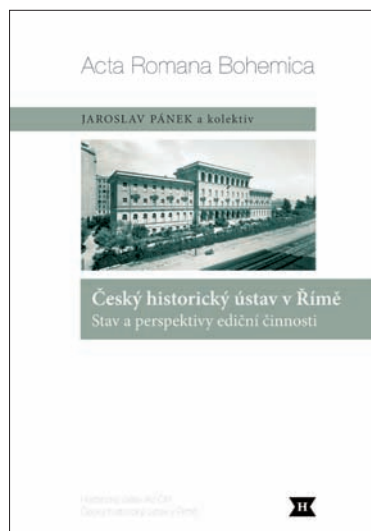
Historikové versus minulost: interpretace, inscenace, imaginace. Praha: Historický ústav, 2018. 339 s. (Práce Historického ústavu AV ČR, Řada A, Monographia, 82). ISBN 978-80-7286-317-4.

Fiktivní Overtonovo okno s přesným návodem, jak manipulovat diskursem, Schrödingerova kočka, která zároveň je i není živá – tyto mezníky kognitivních teorií by mohly tvořit širší referenční rámec knihy. Jejich čtrnáct kapitol je věnováno posunům a obrátům ve výkladu a hodnocení klíčových témat koloniálních a raných národních dějin USA v poválečném období. Jednotlivé studie dokládají, jak akademická produkce odrážela transformaci americké společnosti z politicky pluralitního na multikulturní model. Nastolovaná témata a přístupy historiků se přizpůsobovaly poptávce po „užitečné“ a posléze „korektní“ minulosti, a to nejen v oblasti rasových či genderových vztahů, ale i přehodnocováním samotné učebnicové páteře dějinného příběhu. Také pokročilé výzkumné strategie jako globální dějiny, kulturní obraty, teorie divadla, přízraků, paměti a zapomení, nostalgie či odkouzlení čelí otázce, zda se jedná o zostření kritického myšlení nebo o důvtipné „posouvání hranic možného“.

■ **ŘEPA, Milan – MALÍŘ, Jiří**

Morava na cestě k občanské společnosti. Díl 3/2., Dějiny Moravy. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně; Praha: Historický ústav, 2018. 335 s. (Vlastivěda moravská. Země a lid, Nová řada, Svazek 8). ISBN 978-80-7275-105-1.

Závěrečný svazek edice Dějiny Moravy zachycuje období let 1740–1918, v němž revoluční rok 1848 člení tuto historickou etapu do dvou částí. První část věnovanou osvícenství a počátkům občanské společnosti zpracoval Milan Řepa, období od poloviny 19. století napsal Jiří Malíř. Bohatě ilustrovaná monografie zachytila události v době, v níž se prosazovala státní moc na úkor dřívější patrimoniální správy a kdy se otvíral prostor pro svobodné podnikání, působení politických stran a spolkový život.

■ **SEMOTANOVÁ, Eva – CHROMÝ, Pavel – KUČERA, Zdeněk**

Historická geografie: tradice a modernita. Praha: Historický ústav, 2018. 256 s. (Práce Historického ústavu AV ČR, Řada A, Monographia, 86). ISBN 978-80-7286-325-9.

Publikace prezentuje výsledky sedmileté činnosti Výzkumného centra historické geografie v oblasti teoretické a metodologické, založené na programu dlouhodobé intenzivní spolupráce mezi geografy a historiky. Přestože obsah historické geografie je (podobně jako v minulosti) možné chápat různě, dnešní historická geografie je samostatnou mezioborovou disciplínou na pomezí historiografie a geografie. Disciplínou, která v rámci řešení vědeckých problémů základního i aplikovaného výzkumu a jeho prohlubující se interdisciplinarity přihlíží i k poznatkům dalších humanitních, společenských, přírodovědných i technických oborů a k podnětům, souvisejícím s dynamicky se měnícími možnostmi a přístupy bádání napříč vědními obory. Publikace se zabývá nejnovějšími teoretickými a metodologickými otázkami a problémy historické geografie, představuje kořeny historicko-geografického myšlení a jeho vývoj v Česku v mezinárodním kontextu.

■ **ŠIMŮNEK, Robert**

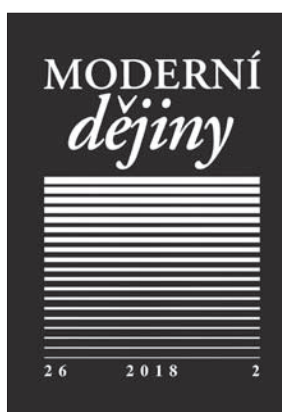
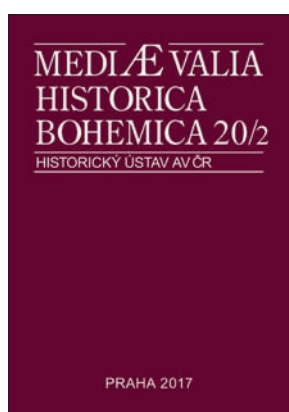
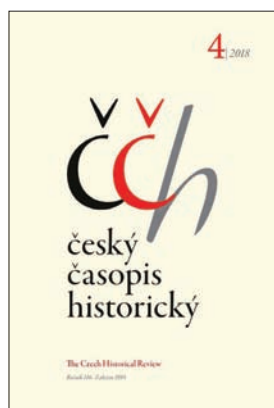
Obraz šlechtického panství v Čechách 1500–1750. Praha: Historický ústav – Nakladatelství Lidové noviny, 2018. 728 s. ISBN 978-80-7422-654-0.

Krása starého originálu má své kouzlo i v digitálním věku a stejně tak nadčasový je půvab starých „obrazů krajiny“. V předkládané knize, věnované „obrazům šlechtických panství“, se autor zajímá, proč vlastně tyto „obrazy“ vznikaly, co a jak zachycovaly, jakou mohly mít podobu a komu byly určeny. Ptá se po jejich objednavatelích a tvůrcích, ale především po tom, jaká byla jejich úloha ve šlechtické sebeprezentaci. Hranice mezi ideálem kulturní krajiny (s architekturou) a její někdejší reálnou podobou byla nezřetelná – nebudeme-li proto staré obrazy vnímat jen jako „dávné fotografie“, prozradí nám toho až nečekaně mnoho.

■ Časopisy vydané HÚ

- Bollettino dell'Istituto Storico Ceco di Roma. Sv. 11. Praha: Historický ústav, 2018. ISSN 1214-9438.
- Český časopis historický. Roč. 116, č. 1, č. 2, č. 3, č. 4. Praha: Historický ústav, 2018. ISSN 0862-6111.
- Folia Historica Bohemica. Sv. 33, č. 1. Praha: Historický ústav, 2018. ISSN 0231-7494.
- Historická geografie. Roč. 44, č. 1, č. 2. Praha: Historický ústav, 2018. ISSN 0862-710X.
- Mediaevalia Historica Bohemica. Roč. 20, č. 2. Praha: Historický ústav, 2017 [2018]. ISSN 0862-979X.
- Moderní dějiny. Časopis pro dějiny 19. a 20. století. Roč. 26, č. 1, č. 2. Praha: Historický ústav, 2018. ISSN 1210-6860.
- Slovanský přehled. Roč. 104, č. 1, č. 2, č. 3. Praha: Historický ústav, 2018. ISSN 0037-6922.

■ Monografie pracovníků HÚ vydané v jiných nakladatelstvích v České republice

- **DEJMEK, Jindřich – HALLON, Ludovít – JANČÍK, Drahomír – KOVÁČ, Dušan – KUKLÍK, Jan – LONDÁK, Miroslav – LONDÁKOVÁ, Elena – NĚMEČEK, Jan – PROKŠ, Petr – ŠEBEK, Jaroslav**

Československo. Dějiny státu. Praha: Libri, 2018. 951 s. ISBN 978-80-7277-572-9.

Předložená kniha je prvním pokusem profesionálních historiků, badatelů z Historických ústavů České a Slovenské akademie věd, o synoptický popis všech základních etap vývoje československého státu od jeho zrodu v průběhu první světové války přes analýzy jednotlivých period (první republika, druhá republika, okupace, třetí republika, komunistický a postkomunistický režim) až po jeho mírovou dekompozici na dva nástupnické státy, Českou republiku a Slovenskou republiku, v roce 1992. Není zaměřena jen na tradiční vnitro- i zahraničněpolitický vývoj, ale důraz je kladen také na hospodářský i sociální vývoj. Publikace je založena na nejnovějších badatelských výzkumech autorského kolektivu, a to jak v oblasti studia archivních dokumentů, tak i nejnovější domácí a zahraniční literatury.

- **HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel (edd.) – KESSLER, Vojtěch – ŠEBEK, Jaroslav a kol.**

Republika československá 1918–1939. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2018. 1020 s. ISBN 978-80-7422-643-4.

Přestože bylo první republice vyměřeno pouhých dvacet let života, je dnes vnímána jako významná etapa našich dějin, jako jakýsi jejich uzlový bod. Při mnoha příležitostech se na ni odkazuje jako na vzor. Jak ji však doopravdy známe? Reprezentativní publikace nabízí členěný pohled na meziválečné Československo, mapuje strukturu jeho společnosti, životní rytmy i proměny krajiny. Přitom ukazuje na místa a fenomény, o kterých stále víme velmi málo. Jaká tedy byla politika a společnost republiky, jež je označována za ostrov demokracie v moři autoritativních států? Kniha, na které se podílel mezinárodní kolektiv více než šedesáti autorů, ukazuje Republiku československou v její komplikované rozmanitosti.

- **HRBEK, Jiří – ANTONÍN, Robert – ANTONÍN MALANÍKOVÁ, Michaela – HRUBÝ, Jakub – JANIŠ, Dalibor – KNOZ, Tomáš – KOMENDOVÁ, Jitka – KŘÍŽOVÁ, Markéta – MALÝ, Tomáš – MELICHAR, Petra – SKLENÁŘ, Karel – STEHLÍK, Petr – ŠAUR, Josef – WAN-
NER, Michal**

Starší dějiny pro střední školy - Učebnice. Část druhá: Vrcholný středověk, pozdní středověk, raný novověk. Brno: Didaktis, 2018. 212 s. ISBN 978-80-7358-293-7.

Nová učebnice z řady pro výuku dějepisu na středních školách pokrývá období vrcholného a pozdního středověku a raného novověku (přibližně roky 1100–1750). Navazuje tedy na titul *Starší dějiny pro střední školy. Učebnice – díl první* (2018) a předchází titulům *Dějiny 19. století pro střední*

školy (2016) a *Moderní dějiny pro střední školy* (2014). Vysokoškolskými odborníky garantované zpracování se zaměřuje na velké společenské, kulturní a politické změny uvedených období. Je doplněno řadou konkrétních příkladů, úryvků z historických pramenů, množstvím ilustrací, podrobných dějepisných map atd.

■ **KESSLER, Vojtěch - BARUS, Martin - GROF, Vlastimil - HOLAS, Matouš - JÁNSKÝ, Zdeněk - MATOUŠEK, Josef - NÁHLOVSKÝ, Jiří - SYNEK, Jiří - ŠRÁMEK, Josef - VON-DRYSKA, Tomáš**

130 let Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 (1888-2018). Hradec Králové: Komitét pro udržování památek z války roku 1866, z.s., 2018. 110 s. ISBN 978-80-907433-0-4.

Kniha mapuje historii organizované péče o památky z prusko-rakouské války od založení prvního spolku na Královéhradecku Janem Nepomukem Steinským v roce 1866 až po současný Komitét pro udržování památek z války roku 1866. Jednotlivé kapitoly jsou věnovány lokálním spolkům v severních Čechách, na bojištích u Náchoda, Trutnova, Starého Rokytníku, České Skalice, Dvora Králové nad Labem, Mnichova Hradiště, Jičína, Hradce Králové. Pozornost je věnována i oblasti Moravy a Slezska, éře Ústředního spolku pro udržování válečných pomníků z roku 1866 v Čechách a veteránským spolkům, které také zřizovaly památky týkající se prusko-rakouské války. Zvláštní pozornost je věnována památkové péči v letech 1950–1989, obnovení Komitétu 1866 v roce 1990 a jednotlivým etapám jeho vývoje až do současnosti. Publikace je na rozdíl od knihy *Komitét 1866 Péče o válečné památky* v běhu staletí vydané v roce 2003 zaměřena především na významné členy jednotlivých spolků a jim jsou také věnovány četné medailonky, které kromě bohatého obrazového doprovodu doplňují text knihy.

■ **KESSLER, Vojtěch - HÁJKOVÁ, Dagmar - HORÁK, Pavel - MICHELA, Miroslav - ČECHUROVÁ, Jana - HAJDINOVÁ, Eva**

Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu. Praha: Academia – Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2018. 532 s. (České moderní dějiny, 4). ISBN 978-80-200-2870-9.

První republika přes své poměrně krátké trvání zanechala výraznou stopu v českém i slovenském prostředí mimo jiné i díky zpracovanému systému slavení. Kniha popisuje vznik a fungování československého „státního kalendáře“ a jeho recepci v mnohonárodnostním státu. Reprezentovaly ho pravidelné oslavy narozenin prezidenta, Prvního máje, bitvy u Zborova, Jana Husa, svatých Cyrila a Metoděje, svatého Václava, a především den nezávislosti 28. října. Autoři se věnovali i menšinovým svátkům — německému 4. březnu, maďarskému 15. březnu a svátku svatého Štěpána. Kniha prostřednictvím studia svátkové praxe přináší specifický pohled do života v meziválečném Československu.

■ **KRAFL, Pavel - BLECHOVÁ, Lenka - SEDLÁČEK, Petr**

Diplomatarium monasterii Glacensis canonicorum regularium sancti Augustini ab anno 1350 usque ad annum 1381. Brno: Středoevropské centrum slovanských studií, 2018. 172 s. (Canonici regulares sancti Augustini, 2). ISBN 978-80-86735-20-7.

Kniha představuje edici listin, mandátů a listů týkajících se kladského kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina z let 1350–1381.

■ **KUČERA, Martin**

Drama dirigenta: Jaroslav Krombholc v osidlech doby. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. 534 s. ISBN 978-80-246-3804-1.

Drama dirigenta je první rozsáhlou biografií Jaroslava Krombholce (1918–1983), nejtalentovanějšího dirigenta ze školy Václava Talicha, spjatého celoživotně zejména s operou Národního divadla v Praze. Život Jaroslava Krombholce a jeho ženy, operní pěvkyně Marii Tauberové, autor detailně dokumentuje na základě pramenů dostupných v rozsáhlé pozůstalosti manželů Krombholcových, archivu Národního divadla a dalších institucí. Čerpá rovněž z dobového tisku a pamětnické literatury, ale i z poznámek z osobních setkání s dirigentem, s nímž byl v příbuzenském vztahu.

■ **KUČERA, Martin (ed.) - ČERVINKA, František**

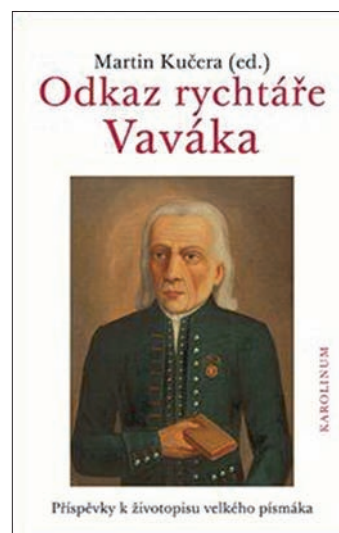
Česká kultura a okupace. 3. vydání. Praha: Sumbalon, 2018. 242 s. ISBN 978-80-906617-3-2.

Kniha významného českého historika přináší text přednášek, které proslavil na Filosofické fakultě UK v akademickém roce 1969–70. Na pozadí právě prožívané okupace sovětské se ve svých přednáškách zabýval okupací nacistickou a v ní zejména místem a významem kultury v životě české společnosti. Na základě rozborů protektorátního tisku se zamýšlel nad smyslem takzvaného „držení pozic“ (znovu aktuálního v čase nastupující normalizace), účastí umělců v odboji, podrobně se zabýval protektorátním divadlem, divadlem v terezínském ghettu i dobovými diskusemi o poezii a kritice. Přednášky mají naléhavost přímého účastníka kulturního dění za protektorátu, svým mravním étosem a přesným vykreslením portrétů řady českých umělců v době války jsou mimořádně cenným příspěvkem k historickému sebepoznání českého národa.

■ **KUČERA, Martin (ed.) - VAVÁK, František Jan**

Odkaz rychtáře Vaváka: příspěvky k životopisu velkého písmáka. Praha: Karolinum, 2018. 208 s. ISBN 978-80-246-3808-9.

Rychtář z Milčic na Poděbradsku František Jan Vavák (1741–1816) byl největší z českých písmáků, osobitých autorů ze selského prostředí, kteří v období národního obrození uchovávali lidový jazyk příštím pokolením. Vavák patří k buditelům „první generace“, jejímž nejvýznamnějším představitelem byl Josef Dobrovský a která se sdružovala kolem Krameriova vydavatelství Česká expedice. Připomenout jeho duchovní odkaz a velikost jeho osobnosti si klade za cíl tato kniha. Její úvodní část tvoří edice Vavákova nedokončeného *Vlastní-*

ho životopisu, kterou v 70. letech připravila Stanislava Jonášová. Druhá část zahrnuje výběr reprezentativních ukázek z jeho *Pamětí*, vydaných knižně v rozpětí let 1907–2009. Třetí částí jsou ukázky z Vavákovy veršované a písňové tvorby, dosud souborně knižně nevydané. Knihu uzavírá studie profesora Františka Kutnara o písmácké literatuře, publikovaná zatím pouze v samizdatovém sborníku k osmdesátinám historika Zdeňka Kalisty.

■ **PROKŠ, Petr**

Konec říše Romanovců. Mezinárodní souvislosti svržení carského režimu a revoluce v Rusku (1880-1917). Praha: Academia, 2018. 328 s. ISBN 978-80-200-2811-2.

Nejsilnější velmocí evropského Východu bylo carské Rusko, jehož pozici ohrožovalo sílící císařské Německo jako nejvlivnější mocnost střední a západní části kontinentální Evropy. Především cílevědomou podporou Rakousko-Uherska překáželo výraznějším proniknutím Ruska na Balkán, spoluprací s Osmanskou říší narušovalo zájmy Ruska na Středním východě a bránilo mu ovládnout mořské úžiny, Bospor a Dardanely. Rusko proto hledalo vhodné spojence. Nakonec se v rámci Dohody spojilo s Francií a Velkou Británií. Petrohrad od spojení s Paříží a Londýnem očekával příznivější podmínky pro zachování a případně k další expanzi carské říše. Rusko vstoupilo do první světové války s otřeseným mezinárodním postavením, nedostatečně technicky vybavenou armádou, s velkými problémy v ekonomice, s vyhrocujícími se sociálními problémy, s přebujelou korupcí ve všech státních a společenských strukturách, které vykazovaly značnou zaostalost za vyspělým Západem. V průběhu války se rychle vyhrtyly všechny vleklé problémy vnitřního vývoje a mezinárodního postavení carského Ruska, které nezadržitelně směřovaly k vypuknutí revoluce, svržení carského režimu a bolševickému převratu, jež zásadně ovlivnily další vývoj Ruska a celého světa.

■ **SEMOTANOVÁ, Eva**

Historie mezi osmičkami. Praha: Česká televize, 2018. 191 s. (Edice ČT). ISBN 978-80-7404-304-8.

Letopočtům s osmičkou na konci je v naší historii často přičítán magický význam. Typickým příkladem je 20. století s přelomovými roky 1918, 1938, 1948, 1968. Vzpomeňme však i na události starší: v roce 1278 padl na Moravském poli český král Přemysl Otakar II., rok 1348 je chápán jako symbol kulturního rozkvětu za vlády Karla IV., léta 1618 a 1648 pak znamenají klíčové okamžiky třicetileté války, které se odehrály na našem území, revoluční rok 1848, tzv. Jaro národů, je rokem boje za svobodnější společnost v Evropě. Jakkoli jsou tyto mezníky rozhodující, historie není jen soupisem suchopárných dat. Jejím hybatelem jsou lidé a prostředí, ve kterém žijí, je neodmyslitelnou kulisou. A právě o tom je historie mezi osmičkami, o lidech, o jejich konání a o krajině, její podobě a jejím utváření napříč epochami. Je volným výběrem historických témat, navázaných na významné letopočty a osobnosti, výkladem s dílčími zastaveními o tom, jak se měnila společnost, její myšlení a tvář.

■ **SEMOTANOVÁ, Eva - PTÁČEK, Jan**

Země v srdci Evropy. Československo a Česká republika v dobových mapách. Praha: Kartografie PRAHA, a. s., 2018. 18 mapových listů. ISBN 978-80-7393-482-8.

Soubor map obsahuje reprodukce dobových map Československa a českých zemí ve významných obdobích našich dějin, které jsou doprovázeny vysvětlujícími texty. Práce patří k vědeckopopularizačním výstupům, vydaných u příležitosti stého výročí vzniku Československa. Formou reprodukce map z 20. století a vysvětlujících textů zpřístupňuje tematicky orientovanou ukázkou mapového bohatství z Mapové sbírky Historického ústavu AV ČR.

■ **VYSKOČIL, Aleš - SVITÁK, Zbyněk**

Křenová. Příběh brněnské ulice. Brno: Archiv města Brna, 2018. 200 s. ISBN 978-80-86736-59-4.

Práce je historicko-geografickou analýzou vývoje předměstského celku a jeho vazby na centrum. Chronologicky je analýza ohraničena josefínskou érou a první světovou válkou, resp. vznikem Velkého Brna v roce 1919, tedy klíčovými milníky v dějinách celého brněnského prostoru. Na Křenové – ulici i stejnojmenném předměstí středověkého původu – se zrcadlí mnohavrstevné dějiny města. Její dnešní podoba je do značné míry ovlivněna bouřlivým rozvojem města v souvislosti s nástupem industrializace, stejně jako důsledky správní unifikace města a předměstské zóny. V prostoru ulice Křenová je možné pozorovat střet středověké a novověké struktury zástavby původního předměstí a industriálního sídelního novotvaru, proměnu její funkce, vliv vlastnické a katastrální roztržitosti na vývojovou dynamiku území, modelaci terénu pro potřeby tehdejší společnosti, mísení obytných a továrních zón, proměnu socioekonomické struktury obyvatel, motivace a podíl města na utváření předměstské zóny i neúspěšné pokusy o regulaci prostoru, které vyústily v urbanizační „chaos“. Sledovat postupný přerod lokality v jedno z brněnských dělnických předměstí i zásadní proměnu příměstské krajiny umožnila kombinace studia písemných, ikonografických a kartografických pramenů. Publikace vznikla v rámci řešení grantového projektu excelence (GA ČR).

IV. Výuka a popularizace

■ Pedagogická činnost a spolupráce s vysokými školami

Vedle základního výzkumu se HÚ trvale podílí na spolupráci s vysokými školami v oblasti pedagogické i vědecké. Jeho zaměstnanci se zapojují do vysokoškolské výuky formou přednášek, cvičení a vedení závěrečných prací (bakalářských, diplomových, rigorózních a disertačních), zajišťují školení doktorandů na VŠ pracovištích, zasedají v komisích pro obhajoby vědeckopedagogických titulů, fakultních i univerzitních vědeckých radách a spolupracují na společných vědeckých projektech, včetně center výzkumu.

HÚ má uzavřeny dvě smlouvy o realizaci doktorského studia, a to s Ústavem českých dějin FF UK a s Katedrou historie FF UJEP. HÚ náleží mezi partnerské instituce FF UK. Na základě smlouvy o spolupráci se podílí na zajištění externí výuky studijních programů v oboru českých i světových dějin, organizaci společných workshopů, konferencí a přednášek z uvedených oblastí, na přípravě společných výzkumných projektů a badatelských pobytů zahraničních partnerů. Formou interní i externí spolupráce vyučovali pracovníci HÚ v roce 2018 na několika vysokých školách v rámci pregraduálního studia (např. Filozofická fakulta, Přírodovědecká fakulta, Fakulta humanitních studií, Fakulta sociálních věd a Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Filozofická fakulta a Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta Univerzity Pardubice, Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích). V letním semestru 2017/2018 odučili celkem 1609 hodin, z čehož 778 bylo zaměřeno na studenty bakalářských programů, 786 na studenty magisterských programů a 45 na studenty doktorských programů. V zimním semestru 2018/2019 odučili celkem 1581 hodin, z čehož 732 bylo zaměřeno na studenty bakalářských programů, 804 na studenty magisterských programů a 45 na studenty doktorských programů.

Další úroveň účasti na terciárním vzdělávání představovaly doktorské studijní programy. Působení doktorandů v HÚ je institucionalizováno vnitřním předpisem, doktorandi jsou zařazeni do výzkumných oddělení ústavu a podílejí se na řešení mnoha projektů. K datu 31. 12. 2018 působilo na HÚ celkem 5 doktorandů, 2 byli nově přijati.

■ Popularizační činnost

Rovněž v roce 2018 organizoval HÚ pro odbornou i laickou veřejnost řadu akcí, které měly za cíl propagovat vědu jako veřejnou službu. Vedle toho pracovníci HÚ představovali výsledky své výzkumné činnosti v televizních a rozhlasových pořadech a tištěných i webových periodikách, čímž se podíleli na popularizaci historických věd a výsledků nejmodernějších historických výzkumů.

Byli pravidelnými hosty pořadů Českého rozhlasu (zejména stanice ČRo Plus) a České televize a připravovali seriály k historickým výročím vydávané českými periodiky, konkrétně *Lidovými novinami* (30dílný seriál *Jiří z Poděbrad – král dvojího lidu*) a *Mladou frontou Dnes* (seriály *Únorový převrat 1948*, *Mnichov 1938*, *Invaze 1968 – Co předcházelo vpádu okupačních vojsk v roce 1968* a *Sto let republiky – Co dalo Československo světu*). O svých aktivitách informovali širokou veřejnost na webových stránkách HÚ, ale i prostřednictvím účtů na sociálních sítích facebook, twitter a insta-

gram. V souvislosti s výročí 1918–2018 byla připravena ke spuštění webová prezentace, kde byly zveřejňovány podrobnější informace k jednotlivým akcím pořádaným HÚ.

Jedinečný pohled na symbolické datum 28. října zprostředkovala výstava *18–18: Století státního svátku* (7. 5. – 20. 7. 2018, Galerie Věda a umění AV ČR v Praze). Očima historiků zde byly charakterizovány nejen samotné formy svátku a jeho oslav, které se v průběhu let 1918–2018 výrazně měnily pod vlivem politických a společenských transformací, ale především jeho interpretace a vnímání významu v současnosti. Součástí společného projektu HÚ, Ústavu pro soudobé dějiny a Masarykova ústavu a Archivu AV ČR tvořil doprovodný program obnášející komentované prohlídky pro školy a veřejnost. Návštěvníci mohli zhlédnout mj. originál Washingtonské deklarace. Ve spolupráci se Senátem Parlamentu ČR uspořádal HÚ výstavy *Československo v proměnách Evropy 20. století* (1. 7. – 31. 10. 2018, Valdštejnská zahrada v Praze) a *Mnichovská dohoda v kontextu evropských dějin 20. století* (13. 9. 2018 – 13. 1. 2019, Mytologická chodba Valdštejnského paláce v Praze). Tři čtvrtě století společného státu Čechů a Slováků dokumentovala též výstava *Pravda vítězí. Československo 1918–1992* (16. 10. 2018 – 14. 12. 2018, foyer Národního archivu v Praze), realizovaná ve spolupráci HÚ s Národním archivem. K „výročním“ akcím patřila i výstava *Together and every man for himself in the turmoil of the first half of the 20th century. To the Czechoslovak-Jewish relations on the threshold of the Czechoslovak Centenary and the 70th anniversary of the State of Israel*, připravená Z. Zudovou-Leškovou, jejíž vernisáž proběhla 27. listopadu 2018 v Jeruzalémě. Období první republiky v Mikulově a okolí mapovala výstava *Mikulovsko 1918–1938* (24. 3. – 25. 11. 2018, Zámek Mikulov). HÚ ji přichystal spolu s Historickým ústavem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Národní památkový ústav a Státní hrad Velhartice ve spolupráci s HÚ a jeho Výzkumným centrem Dvory a rezidence ve středověku zase uvedly interaktivní výstavu *Ve službách krále. Diplomacie v době Lucemburků* (15. 5. – 28. 10. 2018, Státní hrad hrad Velhartice) týkající se života královských diplomatů.

Již tradičně se HÚ prezentoval na akcích pořádaných AV ČR. Měl zastoupení na *Veletřhu vědy*, největší popularizační akci svého druhu v České republice, a zapojil se do projektu *Týden vědy a techniky* (5. – 11. 11. 2018), v jehož rámci nabídl přednášky *Srpnová invaze vojsk Varšavské smlouvy a Maďarsko*, *Za svobodné Československo ve svobodné Evropě* a *Proměny komunistické politiky mezi smrtí Stalina a opouštěním jeho kultu (1953–1956)*. Součástí Týdne vědy a techniky byl Den otevřených dveří. Ten uspořádalo jak pražské, tak brněnské pracoviště HÚ dne 8. 11. 2018. V pražské budově při této příležitosti proběhl workshop *Středověká dílna. Jak na módu a módní doplňky ve středověku*, jímž provedly návštěvníky PhDr. Dana Dvořáčková Malá, Ph.D. z HÚ a PhDr. Helena Březinová, Ph.D. z Archeologického ústavu AV ČR. Akce byla určena žákům druhého stupně základních škol a středním školám, eventuálně dalším zájemcům. HÚ pořádal také několik prezentací nakladatelství Historický ústav a účastnil se významných odborných veletrhů (např. *Svět knihy Praha 2018*, který probíhal ve dnech 10. – 13. 5. 2018).

Zásluhou HÚ, Velvyslanectví SRN v ČR, Ministerstva zahraničních věcí ČR a Národního muzea byla realizována výstava *Diplomatie zwischen Prag und Berlin – ein doppelter Anfang 1918/1993 / Diplomacie mezi Prahou a Berlínem – dvojí začátek 1918/1993* (20. 11. – 15. 12. 2018, Nová budova Národního muzea v Praze). Výstavu, jejímiž autory byli Katrin Bock (Velvyslanectví SRN), Jiří Čisťecký (MZV ČR) a Jan Němeček (HÚ), zahájila vernisáž s odbornou diskuzí historiků a diplomatů dne 20. 11. 2018.

V edici *Věda kolem nás*, kterou vydává nakladatelství Academia jako soubor sešitů sloužících k prezentaci vědy a jejích výsledků širší veřejnosti, vyšla roku 2018 v české i anglické verzi příručka *Bibliografie dějin českých zemí / Bibliography of the History of the Czech Lands*. Pracovnice Oddělení historické bibliografie HÚ, Kristina Rexová a Věra Hanelová, jejím prostřednictvím představily kontinuální program vytváření, zpracování a vyhodnocování komplexní bibliografické databáze českého dějepisectví, který probíhá v českých zemích nepřetržitě od roku 1905, v HÚ od roku 1956.

V. Hospodaření pracoviště

Historický ústav AV ČR, v.v.i.

Zpráva nezávislého auditora za rok 2018

Příjemce zprávy:

Historický ústav AV ČR, v.v.i.
Prosecká 76
190 00 Praha 9

Zpráva je určena statutárnímu orgánu veřejné výzkumné instituce panu Doc. PhDr. Martinu Holému, PhD., řediteli.

Výrok auditora

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky veřejné výzkumné instituce Historického ústavu AV ČR, v.v.i. (dále také „Instituce“) sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy k 31. 12. 2018, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31. 12. 2018 a přílohy této účetní závěrky, která obsahuje popis použitých podstatných účetních metod a další vysvětlující informace. Údaje o Instituci jsou uvedeny v příloze této účetní závěrky.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv veřejné výzkumné instituce Historického ústavu AV ČR, v.v.i. k 31. 12. 2018 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící 31. 12. 2018 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA) případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovená těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na Instituci nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Ostatní informace uvedené ve výroční zprávě

Ostatními informacemi jsou v souladu s § 2 písm. b) zákona o auditorech informace uvedené ve výroční zprávě mimo účetní závěrku a naši zprávu auditora. Za ostatní informace odpovídá statutární orgán veřejné výzkumné instituce.

Náš výrok k účetní závěrce se k ostatním informacím nevztahuje. Přesto je však součástí našich povinností souvisejících s ověřením účetní závěrky seznámení se s ostatními informacemi a posouzení, zda ostatní informace nejsou ve významném (materiálním) nesouladu s účetní závěrkou či s našimi znalostmi o účetní jednotce získanými během ověřování účetní závěrky nebo zda se jinak tyto informace nejeví jako významně (materiálně) nesprávné. Také posuzujeme, zda ostatní informace byly ve všech významných (materiálních) ohledech vypracovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Tímto posouzením se rozumí, zda ostatní informace splňují požadavky právních předpisů na formální náležitosti a postup vypracování ostatních informací v kontextu významnosti (materiality), tj. zda případné nedodržení uvedených požadavků by bylo způsobilé ovlivnit úsudek činěný na základě ostatních informací.

Na základě provedených postupů, do míry, již dokážeme posoudit, uvádíme, že

- *ostatní informace, které popisují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení v účetní závěrce, jsou ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s účetní závěrkou a*
- *ostatní informace byly vypracovány v souladu s právními předpisy.*

Dále jsme povinni uvést, zda na základě poznatků a povědomí o Instituci, k nimž jsme dospěli při provádění auditu, ostatní informace neobsahují významné (materiální) věcné nesprávnosti. V rámci uvedených postupů jsme v obdržенých ostatních informacích žádné významné (materiální) věcné nesprávnosti nezjistili.

Odpovědnost statutárního orgánu, rady Instituce a dozorčí rady Instituce za účetní závěrku

Statutární orgán Instituce odpovídá za sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Při sestavování účetní závěrky je statutární orgán Instituce povinen posoudit, zda je Instituce schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze účetní závěrky záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy je plánováno zrušení Instituce nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit.

Institut veřejné kontroly v Instituci zajišťuje rada Instituce, jež schvaluje výroční zprávu a účetní závěrku.

Dozorčí rada projednává a vyjadřuje se k výroční zprávě a účetní závěrce.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nesprávnost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nesprávnost. Nesprávnosti mohou vzniknout v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou.

Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. Dále je naší povinností:

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nesprávnost, k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody (koluze), falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol statutárním orgánem.*
- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem Instituce relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoli abychom mohli vyjádřit názor na účinnost jejího vnitřního kontrolního systému.*
- Posoudit vhodnost použitých účetních pravidel, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti statutární orgán Instituce uvedl v příloze účetní závěrky.*
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky statutárním orgánem a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Instituce nepřetržitě trvat. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v příloze účetní závěrky, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Instituce nepřetržitě trvat vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že Instituce ztratí schopnost nepřetržitě trvat.*

- *Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy, a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.*

Naší povinností je informovat statutární orgán, radu instituce a dozorčí radu Instituce mimo jiné o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

Dne 18. dubna 2019

Efekt DC s. r. o. evidenční č. 159

*sídlo: Oldřichovská 14/11
Děčín VIII*

odpovědný auditor:

*ing. Milada Adášková
evidenční č. 1399*

■ Výkaz hospodaření

ROZVAHA pro nevýdělečné organizace

v plném rozsahu

ke dni 31.12.2018

(v celých tisících Kč)

IČO
6 7 9 8 5 9 6 3

Název a sídlo účetní jednotky
Historický ústav AV ČR v.v.i.

Prosecká 76
Praha 9
190 00

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
A.	Dlouhodobý majetek celkem (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV.)	959	1 300
A. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek celkem (součet A.I.1. až A.I.7.)	2 035	2 153
1.	Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	0	
2.	Software	1 915	2 033
3.	Ocenitelná práva	0	
4.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	120	120
5.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	0	
6.	Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	0	
7.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	0	
A. II.	Dlouhodobý hmotný majetek celkem (součet A.II.1. až A.II.10.)	21 199	18 857
1.	Pozemky	158	158
2.	Umělecká díla, předměty a sbírky	18	18
3.	Stavby	200	200
4.	Hmotné movité věci a jejich soubory	17 039	14 984
5.	Pěstitelské celky trvalých porostů	0	
6.	Dospělá zvířata a jejich skupiny	0	
7.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	3 784	3 497
8.	Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	0	
9.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	0	
10.	Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	0	
A. III.	Dlouhodobý finanční majetek celkem (součet A.III.1. až A.III.6.)	0	
1.	Podíly - ovládaná nebo ovládající osoba	0	
2.	Podíly - podstatný vliv	0	
3.	Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	0	
4.	Zápůjčky organizačním složkám	0	
5.	Ostatní dlouhodobé zápůjčky	0	
6.	Ostatní dlouhodobý finanční majetek	0	

Vytvořeno v programu FORM studio - www.kashnerw.cz

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
A. IV.	Oprávky k dlouhodob. majetku celkem (součet A.IV.1 až A.IV.11.)	-22 275	-19 710
1.	Oprávky k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	0	
2.	Oprávky k softwaru	-1 755	-1 797
3.	Oprávky k ocenitelným právům	0	
4.	Oprávky k drobnému dlouhodobému nehmotnému majetku	-120	-120
5.	Oprávky k ostatnímu dlouhodobému nehmotnému majetku	0	
6.	Oprávky ke stavbám	-200	-200
7.	Oprávky k samostatným hmotným movitým věcem a souborům hmotných movitých věcí	-16 416	-14 096
8.	Oprávky k pěstitelským celkům trvalých porostů	0	
9.	Oprávky k základnímu stádu a tažným zvířatům	0	
10.	Oprávky k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku	-3 784	-3 497
11.	Oprávky k ostatnímu dlouhodobému hmotnému majetku	0	
B.	Krátkodobý majetek celkem (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.)	21 127	21 351
B. I.	Zásoby celkem (součet B.I.1. až B.I.9.)	462	487
1.	Materiál na skladě	3	4
2.	Materiál na cestě	0	
3.	Nedokončená výroba	0	
4.	Polotovary vlastní výroby	0	
5.	Výrobky	459	483
6.	Mladá a ostatní zvířata a jejich skupiny	0	
7.	Zboží na skladě a v prodejnách	0	
8.	Zboží na cestě	0	
9.	Poskytnuté zálohy na zásoby	0	
B. II.	Pohledávky celkem (součet B.II.1. až B.II.19.)	250	922
1.	Odběratelé	57	42
2.	Směnky k inkasu	0	
3.	Pohledávky za eskontované cenné papíry	0	
4.	Poskytnuté provozní zálohy	9	7
5.	Ostatní pohledávky	0	
6.	Pohledávky za zaměstnanci	28	32
7.	Pohledávky za institucemi sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	0	
8.	Daň z příjmů	155	184
9.	Ostatní přímé daně	0	
10.	Daň z přidané hodnoty	0	

Označení a	AKTIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 1	Stav k poslednímu dni účetního období 2
11.	Ostatní daně a poplatky	1	
12.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování se státním rozpočtem	0	
13.	Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů územních samosprávných celků	0	657
14.	Pohledávky za společníky sdruženými ve společnosti	0	
15.	Pohledávky z pevných termínovaných operací a opcí	0	
16.	Pohledávky z vydaných dluhopisů	0	
17.	Jiné pohledávky	0	
18.	Dohadné účty aktivní	0	
19.	Opravná položka k pohledávkám	0	
B. III.	Krátkodobý finanční majetek celkem (součet B.III.1. až B.III.7.)	20 398	19 942
1.	Peněžní prostředky v pokladně	152	208
2.	Ceniny	0	
3.	Peněžní prostředky na účtech	20 246	19 734
4.	Majetkové cenné papíry k obchodování	0	
5.	Dluhové cenné papíry k obchodování	0	
6.	Ostatní cenné papíry	0	
7.	Peníze na cestě	0	
B. IV.	Jiná aktiva celkem (součet B.IV.1. až B.IV.2.)	17	
1.	Náklady příštích období	17	
2.	Příjmy příštích období	0	
	AKTIVA CELKEM (A. + B.)	22 086	22 651

Vytvářeno v programu FORM štádo - www.kasimrsw.cz

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
A.	Vlastní zdroje celkem (A.I. + A.II.)	16 926	18 398
A. I.	Jmění celkem (A.I.1. + A.I.2. + A.I.3.)	16 167	17 437
1.	Vlastní jmění	2 024	2 365
2.	Fondy	14 143	15 072
3.	Oceňovací rozdíly z přecenění finančního majetku a závazků	0	
A. II.	Výsledek hospodaření celkem (A.II.1. + A.II.2. + A.II.3.)	759	961
1.	Účet výsledku hospodaření	759	961
2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	0	
3.	Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	0	
B.	Cizí zdroje celkem (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV.)	5 160	4 253
B. I.	Rezervy celkem (B.I.1.)	0	
1.	Rezervy	0	
B. II.	Dlouhodobé závazky celkem (součet B.II.1. až B.II.7.)	0	
1.	Dlouhodobé úvěry	0	
2.	Vydané dluhopisy	0	
3.	Závazky z pronájmu	0	
4.	Přijaté dlouhodobé zálohy	0	
5.	Dlouhodobé směnky k úhradě	0	
6.	Dohadné účty pasivní	0	
7.	Ostatní dlouhodobé závazky	0	
B. III.	Krátkodobé závazky celkem (součet B.III.1. až B.III.23.)	5 091	3 961
1.	Dodavatelé	1 182	47
2.	Směnky k úhradě	0	
3.	Přijaté zálohy	0	
4.	Ostatní závazky	0	
5.	Zaměstnanci	2 135	2 091
6.	Ostatní závazky vůči zaměstnancům	2	4
7.	Závazky k institucím sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění	1 246	1 314
8.	Daň z příjmů	0	
9.	Ostatní přímé daně	390	392
10.	Daň z přidané hodnoty	40	14
11.	Ostatní daně a poplatky	0	
12.	Závazky ze vztahu k státnímu rozpočtu	0	
13.	Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávních celků	0	
14.	Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a podílů	0	

Vytvářeno v programu FORM studio - www.katnet.cz

IČ: 67985963

Označení a	PASIVA b	Stav k prvnímu dni účetního období 3	Stav k poslednímu dni účetního období 4
15.	Závazky ke společníkům sdruženým ve společnosti	0	
16.	Závazky z pevných termínovaných operací a opcí	0	
17.	Jiné závazky	35	33
18.	Krátkodobé úvěry	0	
19.	Eskontní úvěry	0	
20.	Vydané krátkodobé dluhopisy	0	
21.	Vlastní dluhopisy	0	
22.	Dohadné účty pasivní	61	66
23.	Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	0	
B. IV.	Jiná pasiva celkem (součet B.IV.1. až B.IV.2.)	69	292
1.	Výdaje příštích období	69	292
2.	Výnosy příštích období	0	
PASIVA CELKEM (A. + B.)		22 086	22 651

Sestaveno dne: 18.4.2019	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR, v.v.i. 190 00 Praha 9, Prosecká 76 IČO 67985963, DIČ CZ67985963
Právní forma účetní jednotky VEŘEJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) Mikesková
Předmět podnikání Výzkum a vývoj v oblasti společenských a humanitních věd	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) doc. Holý tel.: linka:

Vytvořeno v programu FORM studio - www.kasberow.cz

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY pro nevýdělečné organizace

v plném rozsahu

ke dni 31.12.2018

(v celých tisících Kč)

IČO
6 7 9 8 5 9 6 3

Název a sídlo účetní jednotky
Historický ústav AV ČR v.v.i.

Prosecká 76
Praha 9
190 00

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
A.I.	Spotřebované nákupy a nakupované služby (součet A.I.1. až A.I.6.)	19 532		19 532
1.	Spotřeba materiálu, energie a ostatních neskladovaných dodávek	4 233		4 233
2.	Prodané zboží			
3.	Opravy a udržování	61		61
4.	Náklady na cestovné	2 544		2 544
5.	Náklady na reprezentaci	118		118
6.	Ostatní služby	12 576		12 576
A.II.	Změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace (součet A.II.7. až A.II.9.)	-24		-24
7.	Změna stavu zásob vlastní činnosti	-24		-24
8.	Aktivace materiálu, zboží a vnitroorganizačních služeb			
9.	Aktivace dlouhodobého majetku			
A.III.	Osobní náklady (součet A.III.10. až A.III.14.)	51 824		51 824
10.	Mzdové náklady	38 183		38 183
11.	Zákonné sociální pojištění	12 172		12 172
12.	Ostatní sociální pojištění			
13.	Zákonné sociální náklady	1 469		1 469
14.	Ostatní sociální náklady			
A.IV.	Daně a poplatky (A.IV.15.)	8		8
15.	Daně a poplatky	8		8
A.V.	Ostatní náklady (součet A.V.16. až A.V.22.)	2 448		2 448
16.	Smluvní pokuty, úroky z prodlení, ostatní pokuty a penále	6		6
17.	Odpis nedobytné pohledávky			
18.	Nákladové úroky			
19.	Kursově ztráty	26		26
20.	Dary			
21.	Manka a škody			
22.	Jiné ostatní náklady	2 416		2 416

Vytvořeno v programu FORM Studio - www.kasmesw.cz

Označení a	NÁKLADY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
A.VI.	Odpisy, prodaný majetek, tvorba a použití rezerv a opravných položek (součet A.VI.23. až A.I.27.)	236		236
23.	Odpisy dlouhodobého majetku	236		236
24.	Prodaný dlouhodobý majetek			
25.	Prodané cenné papíry a podíly			
26.	Prodaný materiál			
27.	Tvorba a použití rezerv a opravných položek			
A.VII.	Poskytnuté příspěvky (A.VII.28.)			
28.	Poskytnuté členské příspěvky a příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
A.VIII.	Daň z příjmů (A.VIII.29.)	49		49
29.	Daň z příjmů	49		49
	NÁKLADY CELKEM (A.I. + A.II. + A.III. + A.IV. + A.V. + A.VI. + A.VII. + A.VIII.)	74 073		74 073

Označení a	VÝNOSY b	Činnost		
		hlavní 1	hospodářská 2	celkem 3
B.I.	Provozní dotace (B.I.1.)	70 989		70 989
1.	Provozní dotace	70 989		70 989
B.II.	Přijaté příspěvky (součet B.II.2. až B.II.4.)			
2.	Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami			
3.	Přijaté příspěvky (dary)			
4.	Přijaté členské příspěvky			
B.III.	Tržby za vlastní výkony a za zboží	806		806
B.IV.	Ostatní výnosy (součet B.VI.5. až B.VI.10.)	3 238		3 238
5.	Smluvní pokuty, úroky z prodlení, ostatní pokuty a penále			
6.	Platby za odepsané pohledávky			
7.	Výnosové úroky			
8.	Kursově zisky	1		1
9.	Zúčtování fondů	2 571		2 571
10.	Jiné ostatní výnosy	666		666
B.V.	Tržby z prodeje majetku (součet B.V.11. až B.V.15.)	1		1
11.	Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	1		1
12.	Tržby z prodeje cenných papírů a podílů			
13.	Tržby z prodeje materiálu			
14.	Výnosy z krátkodobého finančního majetku			
15.	Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
VÝNOSY CELKEM (B.I. + B.II. + B.III. + B.IV. + B.V.)		75 034		75 034
C.	Výsledek hospodaření před zdaněním	1 010		1 010
D.	Výsledek hospodaření po zdanění	961		961

Sestaveno dne: 18. 4. 2019	Podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky nebo podpisový záznam fyzické osoby, která je účetní jednotkou <i>Martin Holý</i> 190 00 Praha 9, Prosecká 76 IČO 67985963, DIČ CZ67985963
Právní forma účetní jednotky VEŘEJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE	Osoba odpovědná za účetnictví (jméno a podpis) Mikesková
Předmět podnikání Výzkum a vývoj v oblasti společenských a humanitních věd	Osoba odpovědná za účetní závěrku (jméno a podpis) doc PhDr. Martin Holý PhD.
	tel.: linka:

Příloha k řádné účetní závěrce 2018
číselné údaje jsou uvedeny v celých korunách českých

Datum řádné účetní závěrky: 31.12.2018
Běžné účetní období: 1.1.2018 – 31.12.2018

Název účetní jednotky: Historický ústav AV ČR, v. v. i.

Sídlo: Prosecká 76, 190 00 Praha 9

Právní forma: veřejná výzkumná instituce

IČ: 67985963

DIČ: CZ67985963

Historický ústav AV ČR, v. v. i. (dále jen HÚ AV ČR) byl zřízen na základě zřizovací listiny AV ČR dle zákona č. 283/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích.

Na základě zákona č. 341/2005 Sb. se právní forma HÚ AV ČR dnem

1. ledna 2007 změnila ze státní příspěvkové organizace na veřejnou výzkumnou instituci.

HÚ AV ČR, v.v.i. je právnickou osobou zřízenou na dobu neurčitou se sídlem v Praze 9, Prosecká 809/76, PSČ 190 00.

Orgány: Ředitel HÚ

Rada HÚ má celkem 11 členů, 7 interních a 4 externí

Dozorčí rada HÚ má 5 členů

Statutární orgán:

ředitel HÚ AV ČR, v.v.i.:

doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.

statutární zástupce ředitele HÚ AV ČR, v.v.i.:

doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.

Účetní jednotka neuzavřela v účetním období žádné smlouvy s osobami, v nichž by měl účast některý ze členů řídicích, kontrolních nebo jiných orgánů účetní jednotky určených zřizovací listinou, zákonem č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích či jiným předpisem, ani jejich rodinní příslušníci. Zároveň nikdo z výše uvedených není žádným způsobem zainteresován u našich dodavatelů (smluvních partnerů).

HÚ AV ČR, v.v.i., je financován ze státního rozpočtu prostřednictvím zřizovatele, dále z grantů a projektů od různých poskytovatelů (MK, GAČR, případně jiných zdrojů)

Účelem zřízení HÚ je uskutečňovat vědecký výzkum v oblasti historie, přispívat k využití jeho výsledku a zajišťovat infrastrukturu výzkumu.

Předmětem hlavní činnosti HÚ je vědecký výzkum českých a obecných dějin. Svou činností HÚ přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké informace, vydává vědecké

publikace (monografie, časopisy, sborníky apod.), poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení a provádí konzultační a poradenskou činnost. Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy a vychovává vědecké pracovníky. V rámci předmětu své činnosti rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně organizování společného výzkumu se zahraničními partnery přijímání a vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádá domácí i mezinárodní vědecká setkání, konference a semináře a zajišťuje infrastrukturu pro výzkum, včetně poskytování ubytování svým zaměstnancům a hostům. Úkoly realizuje samostatně i ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a odbornými institucemi.

Další a jiná činnost nebyla v roce 2018 vykonávána.

Daňová povinnost - za rok 2018 činí daňová povinnost 48 870 Kč. Způsob zajištění základu daně je podle Zákona o dani z příjmů dle platného znění. Organizace použila daňové úlevy v předcházejícím zdaňovacím období v souladu se zněním Zákona o dani z příjmů.

Použité účetní metody, zásady a způsoby oceňování

Použité účetní metody: zákon o účetnictví 563/91 Sb. a zákon 504/2002 Sb. Účetnictví je zpracováváno programem Elanor a FIS.

Způsob oceňování - dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek – pořizovací cenou

- pohledávky – jmenovitou hodnotou
- peněžní prostředky – jmenovitou hodnotou
- závazky – jmenovitou hodnotou

Způsob stanovení úprav hodnot majetku – odpisy a opravné položky, způsob stanovení reálné hodnoty, odchylky od obecných účetních zásad a metod:

- opravné položky a rezervy za rok 2018 nebyly tvořeny.
- pohledávky po lhůtě splatnosti 1-30 dnů ve výši 968 Kč
- pohledávky po lhůtě splatnosti více jak 180 dnů výše 464 Kč
- ústav, nevlastní žádné cenné papíry, podíly ani deriváty u kterých by se provádělo přecenění reálnou hodnotou
- HÚ nemá žádný úvěr.
- Ústav se v uplatňování obecných zásad a metod neodchýlil od obecně platných předpisů pro účetnictví – zákona č.563/1991 Sb. vyhl. č. 504/2002 Sb. k tomuto zákonu

	Počáteční stav, obraty a konečný stav majetku za rok 2018			Konečný stav, obraty a konečný stav majetku za rok 2018
Software	1 914 912,00	118 340,00	-	2 033 252,00
Drobný DNM	119 572,55	-	-	119 572,55
Budovy	200 043,00	-	-	200 043,00
Samostatné movité věci	17 038 645,50	458 941,00	2 513 477,80	14 984 108,70
Drobný DHM pořízený do 2006	3 784 477,60	-	287 209,30	3 497 268,30
Pozemky	157 572,00	-	-	157 572,00
Umělecká díla a předměty	18 100,00	-	-	18 100,00
Oprávký k softwaru	- 1 754 908,00	41 976,00	-	- 1 796 884,00
Oprávký k DDNM	- 119 572,55	-	-	- 119 572,55
Oprávký ke stavbám-budovy	- 200 043,00	-	-	- 200 043,00
Oprávký k samostatným mov. věc.	- 16 415 555,80	2 513 477,80	194 073,00	- 14 096 151,00
Oprávký k DDHM	- 3 784 477,60	287 209,30	-	- 3 497 268,30

Změny oceňování, odpisování s vyčíslením dopadů do výsledku hospodaření:

- v roce 2018 nebyly měněny způsoby oceňování žádné složky majetku
- majetek je odepisován rovnoměrně podle zatřídění do jednotlivých účetních skupin, které odpovídají zatřídění podle zákona o daních z příjmů

Způsob přepočtu údajů v cizích měnách na koruny české:

účetní jednotka používá při účtování v zahraničních měnách platný kurz ČNB k danému dni – na konci roku stanoví přepočet kurzových rozdílů k 31.12.2018

Změny postupu účtování a uspořádání položek účetní závěrky:

- v roce 2018 nebyly provedeny žádné změny uplatněných postupů účtování
- údaje za minulé účetní období byly dle převodového můstku vykázány ve srovnatelné struktuře pro výkazy platné od roku 2018.
- rovněž byla doplněna, resp. Upravena příloha k účetní závěrce dle nového znění §30 Vyhl. 504/2002 Sb.

Počet zaměstnanců a osobní náklady:

- HÚ zaměstnával k 31.12.2018 112 zaměstnanců fyzických osob a průměrný přepočtený počet zaměstnanců činil 70 zaměstnanců.

- Osobní náklady byly v r. 2018 rozhodující složkou nákladů v HÚ, a to 51 823 703,-Kč, tj. 70% celkových nákladů (nákladů režijních-institucionálních i grantových).

Odměny poskytované členům řídicího a kontrolního orgánu:

- HÚ v roce 2018 poskytl odměny za funkci v radě pracoviště a dozorčí radě celkem 242 tis.
- HÚ nemá žádné vzniklé nebo smluvně sjednané dluhy ohledně požitků bývalých členů rady ani dozorčí rady HÚ.
- Odměna auditora za povinný audit při roční závěrce činí 42 tis.Kč

Přidělené provozní dotace pro rok 2018:

Institucionální podpora činnosti pracovišť podpora VO	47 198 tis. Kč
příspěvek na zajištění činnosti AV	8 543 tis. Kč
přijaté prostředky na výzkum a vývoj: na granty GA ČR	10 799 tis. Kč
ostatní resorty	4 449 tis. Kč

Doplňující informace

- HÚ nemá žádné dluhy, úvěry ani daňové nedoplatky např. u finančních a celních orgánů.
- Ústav nevložil v roce 2018 žádné své finanční prostředky jako vklad do jiného právního subjektu
- Nepřijal žádný dar
- Neuspořádal žádnou veřejnou sbírku
- HÚ nevlastní žádné lesní porosty ani lesní pozemky
- HÚ nemá žádné závazky nevyúčtované v účetnictví

Výsledek hospodaření

- za rok 2017 činil hospodářský výsledek 759 005,95 Kč, ten byl po odsouhlasení DR a RI v roce 2018 naúčtován na rezervní fond.

Vysvětlení významných položek rozvahy a výkazu zisků a ztrát: není
Významné změny po účetní závěrce do odevzdání daňového přiznání: nejsou

Nákladové položky instituce (vysvětlení)

- Spotřeba materiálu, (provozní materiál, PHM, DHM, nákup publikací).
- Spotřeba energií a ostatních neskladovatelných dodávek.

- Služby, zahrnují zejména výkony spojů, ostatní služby (překlady, tisky), nájemné nebytových prostor, opravy a udržování, cestovné.
- Osobní náklady, mzdové náklady, zákonné sociální pojištění.

Přehled významných položek nákladů a výnosů za rok 2018

Celkové náklady za rok 2018:	74 072 314 Kč
(z toho významné položky)	
Spotřebované nákupy a nakupované služby	19 532 163 Kč
Spotřeba materiálu a energie	4 233 501 Kč
Náklady na cestovné	2 544 074 Kč
Nakupované služby	12 575 749 Kč
Osobní náklady	51 823 703 Kč
Mzdy	38 182 915 Kč
Ostatní ON	11 337 064 Kč
Ostatní náklady (odpisy)	2 732 469 Kč
Celkové výnosy za rok 2018:	75 033 557 Kč
(z toho významné položky)	
Provozní dotace	70 989 440 Kč
Tržba za vlastní výkony a zboží	806 341 Kč
Ostatní výnosy (část odpisy)	3 236 776 Kč
Výsledek hospodaření po zdanění 2018	961 243 Kč

V Praze dne 18. 4. 2019

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR, v.v.i.
190 00 Praha 9, Prosecká 76
IČO 67985963, DIČ CZ67985963

doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.
ředitel Historického ústavu AV ČR, v.v.i.

VI. Personální otázky a ocenění pracovníků HÚ

K 31. 12. 2018 pracovalo v HÚ 112 výzkumných i nevýzkumných pracovníků (FTE 70). V rámci lidských zdrojů HÚ pokračoval v hledání a podpoře mladých výzkumných pracovníků s cílem o vyrovnanou věkovou strukturu jednotlivých oddělení a zajištění trvalé kontinuity a udržitelnosti dlouhodobých projektů HÚ (mezigenerační předávání zkušeností). Bylo vypsáno výběrové řízení na pozici medievisty se zaměřením na dějiny raného středověku, místo v Oddělení dějin 20. století, dále na biografické oddělení a historickou geografii. Také byli přijati dva doktorandi do Oddělení dějin raného novověku a Oddělení dějin 19. století. HÚ se také podařilo roku 2018 získat jedno postdoktorandské stipendium v rámci *Programu podpory perspektivních lidských zdrojů – Mzdová podpora postdoktorandů* na pracovištích AV ČR pro perspektivního historika moderních dějin z Rakouska. Z hlediska kvalifikačního došlo na základě atestací k přesunu některých pracovníků do kategorií vyšších stupňů.

■ Ocenění pracovníků

Pracovníci HÚ získali v roce 2018 sedm významných ocenění vědecké a vědecko-popularizační práce.

Eva Semotanová

Pamětní list České kartografické společnosti

Ve čtvrtek 10. května 2018 byl prof. PhDr. Evě Semotanové, DrSc., vedoucí vědecké pracovníci skupiny pro historickou geografii Oddělení dějin středověku udělen předsedou České kartografické společnosti prof. Talhoferem u příležitosti 500 let od vydání Klaudyánovy mapy, 100 let československé a české kartografie, 60 let organizování českých kartografů a 20 ročníků soutěže Mapa roku *Pamětní list České kartografické společnosti* za rozvoj a propagaci historické kartografie v České republice.

Petr Čornej

Pamětní medaile Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy

Vědecký pracovník Oddělení dějin 19. století, prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc., obdržel z rukou děkana Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy *Pamětní medaili Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy* za mimořádný vklad do života fakulty v oblasti tvůrčí a pedagogické.

Oceněný prof. Petr Čornej.

Prof. Eva Zažímalová předává ocenění doc. Radomíru Vlčkovi.

Radomír Vlček

Čestná medaile Za zásluhy o Akademii věd ČR.

Dne 10. ledna 2019 obdržel doc. PhDr. Radomír Vlček, CSc., vědecký pracovník Oddělení dějin 19. století čestnou medaili *Za zásluhy o Akademii věd ČR*. Ocenění převzal z rukou předsedkyně AV ČR prof. Evy Zažímalové.

Stanislav Holubec

Mimořádný příspěvek Nadace Jana Husa

Doc. PhDr. Stanislav Holubec, PhD., vědecký pracovník Oddělení dějin 20. století obdržel mimořádný příspěvek Nadace Jana Husa na vydání překladu knihy Rudolfa Bahro: *Die Alternative. Zur Kritik des realen Sozialismus*.

Vojtěch Szajkó

Prémie Miroslava Ivanova

Mgr. Vojtěch Szajkó, Ph.D., vědecký pracovník Oddělení biografických studií, obdržel *Prémii Miroslava Ivanova* pro autory literatury faktu do 39 let. Slavnostní předání proběhlo 11. května 2018 v rámci veletrhu Svět knihy 2018.

Vojtěch Szajkó

Cena AV ČR pro mladé vědecké pracovníky za vynikající výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Dne 16. října 2018 v Lannově vile v Praze udělila předsedkyně AV ČR prof. Eva Zažímalová Mgr. Vojtěchu Szajkóovi, Ph.D. *Cenu AV ČR pro mladé vědecké pracovníky za vynikající výsledky*

výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, určenou badatelům do 35 let. Cena obdržel za knihu *Železnice, pošta a telegraf rakouské armády v letech 1848–1914*.

Oceněný dr. Vojtěch Szajkó.

Österreichischer Arbeitskreis für Stadtgeschichtsforschung udělil ocenění dr. Alexander Kaar.

Alexandra Kaar

Stiftungspreis der Stiftung Pro Civitate Austriae für Arbeiten zur vergleichenden Stadtgeschichte Mitteleuropas

Vědecká pracovnice Oddělení dějin středověku, Mag. Alexandra Kaar, Dr. obdržela ocenění *Stiftungspreis der Stiftung Pro Civitate Austriae für Arbeiten zur vergleichenden Stadtgeschichte Mitteleuropas* za svoji disertační práci s názvem *Eine Frage des Seelenheils. Wirtschaft, Krieg und das Handelsverbot gegen die Hussiten in Böhmen 1420–1436*.

VII. Orgány pracoviště

■ Vedení pracoviště

Na základě jmenování předsedkyně Akademie věd ČR prof. RNDr. Evou Zažímalovou, CSc., na období 1. 6. 2017 – 31. 5. 2022 vykonával v roce 2018 funkci ředitel HÚ doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.

Ředitel:

doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.

Statutární zástupce ředitele:

doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.

Zástupkyně ředitele:

PhDr. Eva Doležalová, Ph.D.

Vědecký tajemník:

PhDr. Jan Zelenka, Ph.D.

Vedoucí pobočky Brno:

Mgr. Milan Řepa, Ph.D.

■ Rada pracoviště

Předseda:

doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc., Historický ústav AV ČR, Praha

Místopředsedkyně:

prof. PhDr. Michaela Hrubá, Ph.D., Katedra historie FF UJEP, Ústí nad Labem

Tajemník:

PhDr. Jan Zelenka, Ph.D., Historický ústav AV ČR, Praha

Členové:

Mgr. Roman Baron, Ph.D., Historický ústav AV ČR, Praha

PhDr. Eva Doležalová, Ph.D., Historický ústav AV ČR, Praha

prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., Historický ústav AV ČR, Praha

doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D., Historický ústav AV ČR, Praha

prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc., Ústav právních dějin, Právnická fakulta UK, Praha

Mgr. Milan Řepa, Ph.D., Historický ústav AV ČR, Praha – pobočka Brno

prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc., Historický ústav AV ČR, Praha

prof. PhDr. Petr Sommer, CSc., DSc., Centrum medievistických studií AV ČR a UK, Praha
prof. PhDr. Petr Vorel, CSc., Ústav historických věd FF Univerzity Pardubice

■ Dozorčí rada

Předseda:

Prof. PhDr. Pavel Janoušek, DSc. (Akademie věd ČR), do 31. 1. 2019

PhDr. Pavel Baran, CSc. (Akademie věd ČR), funkční období 1. 2. 2019 – 31. 1. 2024

Místopředseda:

prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc. (Historický ústav AV ČR), funkční období 1. 5. 2017 – 30. 4. 2022

Tajemník:

PhDr. Robert Šimůnek, Ph.D., DSc. (Historický ústav AV ČR), funkční období: 1. 5. 2017 – 30. 4. 2022

Členové:

prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc. (Filozofická fakulta UK), funkční období 1. 5. 2017 – 30. 4. 2022

doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc. (Filozofická fakulta JČU), funkční období: 1. 5. 2017 – 30. 4. 2022

PhDr. Ondřej Ševeček, Ph.D. (Filosofický ústav AV ČR), funkční období: 1. 5. 2017 – 30. 4. 2022

VIII. Další informace

Informace o změnách zřizovací listiny

V roce 2018 nedošlo ke změnám ve znění zřizovací listiny.

Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce

V předchozím roce nebyla uložena žádná opatření k odstranění nedostatků v hospodaření, protože žádné nedostatky nebyly shledány.

Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj¹

Příslušné informace poskytuje účetní rozvaha, výkaz zisku a ztráty, příloha k účetní závěrce a zpráva auditora. Oproti roku 2017 nedošlo k žádným podstatným změnám v oblasti nákladů a výnosů ani v rozvahových účtech. Výrazná úsporná opatření při šetrném hospodaření nebylo nutné přijmout.

Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště²

Předpokládaný vývoj pracoviště se bude odvíjet od stanovených koncepčních záměrů výzkumného programu a od přidělených a získaných finančních prostředků (rozpočet, grantové prostředky a prostředky získané prodejem publikací), přičemž pracoviště bude postupovat podle zákona č. 504/2002 Sb. Významnou roli v oblasti výzkumného programu HÚ hraje zapojení do *Strategie AV21*, řešení získaných grantových projektů a podávání žádostí na základě příslušných výzev. Prioritou výzkumné činnosti bude zejména důraz na mezinárodní a meziinstitucionální spolupráci.

Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí³

Ve spolupráci s Ústavem teoretické a aplikované mechaniky AV ČR – majitelem budovy, v níž sídlí pražské pracoviště HÚ, je důsledně (stejně jako v předešlých letech) prováděno třídění papírového a plastového odpadu, baterií a ekologická likvidace tonerů z tiskáren užívaných v HÚ. Elektronický i další nebezpečný odpad je odvážen do příslušných sběrných dvorů. Obdobná opatření byla už v minulosti přijata i na pracovišti brněnské pobočky, na pracovišti v Českých Budějovicích a v prostorách Českého historického ústavu v Římě.

- 1 Údaje požadované dle §21 zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- 2 Údaje požadované dle §21 zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- 3 Údaje požadované dle §21 zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů⁴

Pracovněprávní vztahy byly upraveny Kolektivní smlouvou mezi odborovou organizací a ředitelem HÚ. Personální otázky byly řešeny na základě osobních bilančních a výhledových pohovorů s výzkumnými i nevýzkumnými pracovníky ústavu ve spolupráci s Radou HÚ a dle doporučení atestační komise a konzultovány s vedením odborové organizace.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.⁵

Dne 16. 10. 2018 byla podle zákona č. 106/1999 Sb. poskytnuta informace.

4 Údaje požadované dle §21 zákona 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

5 Údaje požadované dle §18 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

HISTORICKÝ ÚSTAV
Akademie věd České republiky, v. v. i.

www.hiu.cas.cz